

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ "Δημόσια Διοίκηση - Δημόσιο Μάνατζμεντ"

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Θέμα: «ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014 – 2020»**

«GOVERNANCE AND AUDITING FORMS OF ESPA 2014-2020»

Κουβαράς Δημήτριος (Α.Μ.: ΔΜ2230)

Επιβλέπων καθηγητής: Ψυχάρης Ιωάννης

Αθήνα

Φεβρουάριος 2024

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Δημήτριος Κουβαράς του Κωνσταντίνου, με αριθμό μητρώου ΔΜ2230, φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Δημόσια Διοίκηση - Δημόσιο Μάνατζμεντ του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι ..... και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Ονοματεπώνυμο / Υπογραφή

Δημήτριος Κουβαράς

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής

1.

2.

3.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕ Αρχή Ελέγχου
ΑΕΠ Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΠ Αρχή Πιστοποίησης
ΑΥΙΜ Απόφαση Υλοποίησης με Ίδια Μέσα
ΔΕΔ-Μ Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών
ΔΔΔ Δελτίο Δήλωσης Δαπανών
ΔΟΥ Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
ΔΣΑΕ Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων
Ε&Α Έρευνα και Ανάπτυξη
ΕΑΔ Εθνική Αρχή Διαφάνειας
ΕΑΣ Εθνική Αρχή Συντονισμού
ΕΓΤΑΑ Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΔΕΤ Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΔΕΛ Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου
ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση / Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΕΛΣ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο
ΕΚ Ευρωπαϊκός Κανονισμός
ΕΚΤ Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΟΧ Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΕΠΕΚ Ευρωπαϊκό Περιβαλλοντικό Κεκτημένο
ΕΠ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠ ANEK Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΡΑ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης
ΕΠ ΜΔΤ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης Δημόσιου Τομέα
ΕΠ ΤΒ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας
ΕΠ ΑΑ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΠ ΑΛΘ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας
ΕΣΠΑ Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης

ΕΣΠΕΛ Ειδικός Σύμβουλος Ποιοτικού Ελέγχου
ΕΤΕπ Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΘΑ Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕΤΠΑ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΥΔ - ΔΑ Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης – Διαχειριστική Αρχή
ΕΦ/ΕΦΔ Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης
Κ-Μ Κράτη Μέλη
ΚΑΛΠ Κοινή Αλιευτική Πολιτική
ΚΠΣ Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης
ΚΥΑ/ΥΑ Κοινή Υπουργική Απόφαση / Υπουργική Απόφαση
ΜΑΑ Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΜΜΕ Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΜΟΔ ΑΕ Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
Ν νόμος
ΟΕ Ομάδα Ελέγχου
ΟΘΠ Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική
ΟΟΣΑ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΣ ΕΣΠΑ Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΣΠΑ
Π/Υ Προϋπολογισμός
ΠΠ Προγραμματική Περίοδος
ΠΕΠ Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
ΠΕΕΣ Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας
ΠΣ Πολιτικής Συνοχής
ΣΔΕ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου
ΣΔΟΕ Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
ΣΛΕΕ Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΤΠ Τομεακά Προγράμματα
ΤΠΕ Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας
ΤΣ Ταμείο Συνοχής
ΦΕΚ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Ιωαννίδου για την εξαιρετική υποστήριξη και ανταπόκριση σε όλα τα θέματα του Μεταπτυχιακού Προγράμματος και τον κο Ψυχάρη για την πολύτιμη βοήθεια και κατανόησή του. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την αγαπημένη μου φίλη και συνάδελφο Μάγδα Γεροντίδου, της οποίας ο επαγγελματισμός, η διορατικότητα και η υποστήριξή της υπήρξαν για μένα καθοριστικά.

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	10
1.1 Η Πολιτική της ΕΕ πίσω από την κατανομή πόρων - Τι είναι το ΕΣΠΑ.....	10
1.2 Στρατηγική για την Ευρώπη του 2020.....	12
1.3 ΕΔΕΤ.....	16
1.3.1 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).....	16
1.3.2 Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).....	17
1.3.3. Ταμείο Συνοχής (ΤΣ).....	19
1.3.4 Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).....	19
1.3.5 Ταμείο Θαλάσσιας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).....	20
2 Επιχειρησιακά Προγράμματα στο ΕΣΠΑ 2014-2020.....	21
2.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.....	22
2.1.1 ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».....	22
2.1.2 ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».....	24
2.1.3 ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης.....	26
2.1.4 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης Δημόσιου Τομέα.....	27
2.1.5 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας.....	29
2.1.6 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.....	30
2.1.7 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας.....	31
2.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.....	31
2.3 Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας.....	32
3 Μορφές Διακυβέρνησης ΕΣΠΑ 2014 -2020 σε Εθνικό Επίπεδο.....	33
3.1 Διαχειριστικές Αρχές.....	34
3.2 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦ/ΕΦΔ).....	38
3.3 Αρχή Πιστοποίησης (ΑΠ).....	38
3.4 Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ).....	40
3.5 Επιτελικές Δομές Υπουργείων.....	43
3.6 ΜΟΔ ΑΕ και Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΣΠΑ.....	45
3.6.1 ΜΟΔ ΑΕ.....	45
3.6.2 ΟΠΣ ΕΣΠΑ (Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΣΠΑ).....	46
4 Μορφές Ελέγχου.....	48
4.1 Ευρωπαϊκοί Ελεγκτικοί Μηχανισμοί.....	48
4.1.1 Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.....	49

4.1.2 Ευρωπαϊκή Επιτροπή.....	51
4.1.3 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF).....	53
4.2 Είδη Επαληθεύσεων και Εθνικοί Ελεγκτικοί Μηχανισμοί	54
4.2.1 Είδη Επαληθεύσεων	54
4.2.1.1 Διοικητικές Επαληθεύσεις.....	55
4.2.1.2 Επιτόπιες Επαληθεύσεις	60
4.3 Εθνικοί Φορείς Επαληθεύσεων	65
4.3.1 ΕΣΠΕΛ	65
4.3.2. Διαχειριστική Αρχή / Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης	66
4.3.3 Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ)	68
4.3.3.1 Σύσταση και Αρμοδιότητες ΕΔΕΛ	68
4.3.3.2 Τύποι Ελέγχου ΕΔΕΛ	71
4.3.3.3. Στάδια Ελέγχου.....	73
4.3.3.4 Κατάρτιση Ετήσιας έκθεσης και Γνωμοδότησης.....	77
5 Συμπεράσματα	80
6 Βιβλιογραφία - Πηγές.....	89

Περίληψη και λέξεις κλειδιά

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αποτυπωθεί με απλό τρόπο η διακυβέρνηση και οι μορφές ελέγχου του ΕΣΠΑ 2014 – 2020. Να γίνει κατανοητό τι εξυπηρετεί αυτή η χρηματοδότηση, ποιες είναι οι στρατηγικές και οι πολιτικές της ΕΕ πίσω από αυτή. Γίνεται αναφορά στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα βάσει όσων έχουν καταγραφεί στις Συνθήκες της ΕΕ, πως αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τα ΕΔΕΤ και που αυτά αποσκοπούν. Αναλύεται το πλαίσιο πάνω στο οποίο έχει δομηθεί το ΕΣΠΑ στην Ελλάδα με περιγραφή ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και τους τομείς που αυτά χρηματοδοτούν. Αποτυπώνονται οι φορείς που έχουν την ευθύνη διαχείρισής του τόσο άμεσα όσο και έμμεσα. Στην συνέχεια αναλύονται οι ελεγκτικοί μηχανισμοί σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο αλλά και τα είδη των ελέγχων που υπάρχουν με περιγραφή των διαδικασιών τους. Γίνεται εκτενής αναφορά στην ανώτατη αρχή ελέγχου της Ελλάδας, την ΕΔΕΛ, με ανάλυση σχετικά με τη σύστασή της, τις αρμοδιότητές της και το ελεγκτικό της έργο. Στα συμπεράσματα γίνεται αξιολόγηση του ΣΔΕ του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 και συνοπτική σύγκριση με αυτό της ΠΠ 2021 – 2027. Επίσης γίνεται ανάλυση των γενικότερων προβλημάτων των πολιτικών της ΕΕ και διατυπώνονται συμπεράσματα και προτάσεις για καλύτερη διακυβέρνηση και επίτευξη των στόχων που προβλέπονται στις συνθήκες.

Λέξεις κλειδιά: ΕΣΠΑ, ΕΔΕΤ, Διακυβέρνηση ΕΣΠΑ, Έλεγχος ΕΣΠΑ, Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΔΕΛ, Συγχρηματοδοτούμενα έργα, Στρατηγική ΕΕ, Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση

Abstract and keywords

This paper aims to provide to the reader in the utmost simple way the governance and the forms of auditing of the NSRF 2014-2020, to shed light on what the purposes of this funding are and what are the strategies and policies behind it. It connects the desired outcome with the EU Treaties, how this is achieved through the ESIF and what they aim to achieve. There is a description of the framework of the NSRF in Greece through an analysis by Operational Programme and the sectors they fund. There is mention on the participants responsible for its management, both directly and indirectly. A reference is given to the audit authorities at both European and national level, as well as the forms of audits that take place, with a description of their procedures. Extensive reference is made to Greece's supreme audit authority, EDEL, with an analysis of its constitution, its responsibilities and its body of work. In the conclusions, there is an evaluation management and control system of the NSRF 2014-2020 and a brief comparison with the new one of the NSRF 2021-2027. Finally, there is a mention to the general problems of EU policies and proposals are given for better governance and the achievement of the objectives set out in the Treaties.

Keywords: NSRF, ESIF, NSRF Governance, NSRF Audit, European Union, EDEL, Co-financed projects, EU Strategy, Multi-level governance

1. Εισαγωγή

1.1 Η Πολιτική της ΕΕ πίσω από την κατανομή πόρων - Τι είναι το ΕΣΠΑ

Πριν την ανάπτυξη της Διακυβέρνησης και των Μορφών Ελέγχου του ΕΣΠΑ θα ήταν δόκιμο να γίνει μια εισαγωγή για το πως προέκυψε αυτή η κατανομή πόρων, από ποιες Στρατηγικές της ΕΕ πηγάζει και μέσω ποιων Πολιτικών εφαρμόζεται. Να ιχνηλατηθούν ποιοι παράγοντες καθορίζουν αυτές τις πολιτικές, που στοχεύουν και πως επιτυγχάνονται τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Από τις πρώτες συνθήκες ίδρυσης της ΕΕ, στόχος της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης ήταν η συνοχή μεταξύ των Κρατών Μελών. Από την συνθήκη της Ρώμης και του Μάαστριχτ μέχρι και τη Συνθήκη της Λισαβόνας, στόχος της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης αποτελεί η επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Έτσι, η περιφερειακή πολιτική ή πολιτική συνοχής αποτέλεσε έναν από τους κεντρικούς στόχους της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ και από τους βασικούς μηχανισμούς αναδιανομής των πόρων του κοινοτικού π/υ σε όφελος των λιγότερων αναπτυγμένων περιφερειών και χωρών τους.¹

Αυτή η συνοχή έχει αποτελέσει θεμέλιο λίθο και αδιάλειπτο στόχο της ΕΕ που αποτυπώθηκε και στο άρθρο 174 της ΣΛΕΕ: *«Η Ένωση, προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής. Η Ένωση αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών. Μεταξύ των εν λόγω περιοχών, δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές».*²

Πως όμως αυτή η προσπάθεια για συνοχή και αρμονική ανάπτυξη «μεταφράζεται» σε έργα; Πως μπορεί να επιτευχθεί αυτός ο στόχος; Στο άρθρο 175 της ΣΛΕΕ αναφέρεται ότι: *«[...] Η διαμόρφωση και η υλοποίηση των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης καθώς και η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, λαμβάνουν υπόψη τους στόχους*

¹ Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Γ. (2016), *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα (σελ 481)

² (2016/C 202/01)- Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την ΕΕ και της ΣΛΕΕ
<https://eur-lex.europa.eu > legal-content > TXT > PDF>

του άρθρου 174 και συμβάλλουν στην πραγματοποίησή τους. Η Ένωση ενισχύει επίσης την υλοποίηση αυτή με τη δράση της μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα Προσανατολισμού, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων».³

Έχοντας υπ' όψιν τα ανωτέρω, στο άρθρο 177 της ΣΛΕΕ αποτυπώνεται ότι: «[...] το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας μέσω κανονισμών σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, ορίζουν τα καθήκοντα, τους πρωταρχικούς στόχους και την οργάνωση των Διαρθρωτικών Ταμείων, γεγονός που μπορεί να επιφέρει συνένωση των Ταμείων. Με την ίδια διαδικασία καθορίζονται επίσης οι γενικοί κανόνες που εφαρμόζονται στα Ταμεία καθώς και οι αναγκαίες διατάξεις προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους και ο συντονισμός των Ταμείων μεταξύ τους και με τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα. Ένα Ταμείο Συνοχής, ιδρυθέν με την ίδια διαδικασία, συμμετέχει χρηματοδοτικώς σε σχέδια περιβάλλοντος και διευρωπαϊκών δικτύων στον τομέα της υποδομής των μεταφορών.»⁴

Όλες οι ανωτέρω στρατηγικές, πολιτικές, στόχοι και διαδικασίες έχουν δημιουργήσει τα οικονομικά πακέτα στήριξης που είναι γνωστά ως Προγραμματικές Περίοδοι (ΠΠ) και χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία του άρθρου 177 της ΣΛΕΕ. Στην Ελλάδα μέχρι τώρα έχουν υλοποιηθεί πέντε Προγραμματικές Περίοδοι για την εκπλήρωση των στόχων αυτών με την πρώτη να ξεκινά το 1989 και την τελευταία, πέμπτη στη σειρά, να είναι για την Ελλάδα το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020, ενώ βρίσκεται σε πολύ αρχικό στάδιο η έκτη ΠΠ 2021-2027. Το ΕΣΠΑ 14-20 είναι οι πόροι που διατέθηκαν από την ΕΕ στην Ελλάδα.⁵

Στην παρούσα εργασία θα αποδοθεί με έναν συνοπτικό τρόπο η βασική δομή των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) και το σύστημα Διακυβέρνησης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 στην Ελλάδα.

---

³ βλ υποσημείωση 2 (σελ 8)

⁴ Βλ υποσημείωση 2 (σελ 8)

⁵ <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>

Θα δοθεί βαρύτητα στις μορφές, τα επίπεδα και τα είδη ελέγχου σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό Επίπεδο, ιδίως της επαλήθευσης της ορθότητας των δαπανών βάσει της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και σε επίπεδο «θεραπείας / διόρθωσης» τους. Θα εξεταστούν τόσο οι Ευρωπαϊκοί μηχανισμοί ελέγχου αλλά κυρίως οι Εθνικοί. Για την ΕΕ, η αποτελεσματική και σωστή διαχείριση των πόρων που προέρχονται από τα ΕΔΕΤ είναι πολύ σημαντική. Για αυτό το λόγο δίνεται μεγάλη βαρύτητα στην δημιουργία ικανών συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, αλλά και στην συνεχή βελτίωσή τους, ώστε να διασφαλίζεται η ορθή διαχείριση των πόρων με την συνεργασία των εθνικών υπηρεσιών με αυτές της ΕΕ.

Στόχος είναι να γίνει κατανοητό πως έχει στηθεί και πως διαρθρώνεται ο μηχανισμός του ΕΣΠΑ 14-20 μέσω της κατανομής των πόρων, της διακυβέρνησης και του ελέγχου, ώστε να επιτευχθούν όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα θεμελιώδεις στόχοι της ΕΕ, αυτοί της συνοχής, της σύγκλισης και της ολοκλήρωσης.

1.2 Στρατηγική για την Ευρώπη του 2020 ⁶

Η Γηραιά Ήπειρος το 2010 βρισκόταν σε μεταβατική φάση. Αυτό αποτυπώθηκε και στην απόφαση της ΕΕ «*Βρυξέλλες, 3.3.2010 COM(2010) 2020 τελικό*» για την «*Στρατηγική για την Ευρώπη του 2020*». Η οικονομική κρίση που είχε προηγηθεί με την κατάρρευση χρηματοοικονομικών κολοσσών όπως η Lehman Brothers ανέδειξε τις διαρθρωτικές αδυναμίες της ευρωπαϊκής οικονομίας. Επιπλέον, παράγοντες όπως η παγκοσμιοποίηση, η γήρανση του πληθυσμού και η ορθή διαχείριση των πόρων, ανάμεσα σε άλλα, έπρεπε να αποτελέσουν βασικές παραμέτρους για επανασχεδιασμό στρατηγικών και πολιτικών για την αντιμετώπιση του μέλλοντος πάνω σε μια συλλογική βάση. Με ένα όραμα για την κοινωνική οικονομία της αγοράς της Ευρώπης, για τον 21ο αιώνα προτάθηκαν τρεις «*αλληλοενισχυόμενες προτεραιότητες*» οι οποίες θα βοηθούσαν την ΕΕ να επιτύχει υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής. Αυτές ήταν:

«– Έξυπνη ανάπτυξη δηλαδή μία ανάπτυξη μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση και την καινοτομία.

---

⁶ Βρυξέλλες, 3.3.2010 COM/2010/2020 τελικό ΕΕ «ΕΥΡΩΠΗ 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52010DC2020>

- Διατηρήσιμη ανάπτυξη δηλαδή προώθηση μιας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας.
- Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς δηλαδή μια οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή». ⁷

Με γνώμονα την στρατηγική της ΕΕ μέχρι το 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τους εξής πρωταρχικούς στόχους:

- «– 75% του πληθυσμού μεταξύ 20-64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση.
- 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται σε Ε&Α.
- Οι στόχοι του «20/20/20» ως προς το κλίμα και την ενέργεια θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί (περιλαμβανομένης της αύξησης σε 30% του ποσοστού μείωσης των εκπομπών εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν).
- Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι μικρότερο από 10% και τουλάχιστον 40% των νέων πρέπει να έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ο αριθμός των ατόμων που κινδυνεύουν από φτώχεια πρέπει να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια». ⁸

Η ΕΕ θεώρησε ότι οι ανωτέρω στόχοι είναι ζωτικής σημασίας και για να εξασφαλιστεί η επιτυχία τους θα πρέπει να γίνει εξειδίκευση των στόχων αυτών από κάθε Κράτος Μέλος ανάλογα με τις ανάγκες και ιδιαιτερότητές του αποτελώντας εθνική στρατηγική για καθένα από αυτά. Θεώρησε επίσης ότι οι ανωτέρω στόχοι αντανακλούν τις τρεις προαναφερθείσες προτεραιότητες όμως το πεδίο τους είναι ευρύτερο και «για την επίτευξή τους θα απαιτηθεί μεγάλο φάσμα δράσεων σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο». Έτσι, πρότεινε επιπλέον, επτά «εμβληματικές», πρωτοβουλίες οι οποίες θα αποτελέσουν δέσμευση τόσο για την ΕΕ όσο και για τα Κράτη Μέλη και θα ενεργήσουν ως καταλύτες για την επίτευξη προόδου σε κάθε βασική προτεραιότητα:

- «– «Ένωση καινοτομίας», για τη βελτίωση των συνθηκών-πλαίσιο και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την έρευνα και καινοτομία ώστε να

⁷ Βλ υποσημείωση 6, σελ 10

⁸ Βλ υποσημείωση 6, σελ 10

εξασφαλιστεί ότι οι καινοτόμες ιδέες θα μπορέσουν να μετατραπούν σε προϊόντα και υπηρεσίες που θα δημιουργήσουν ανάπτυξη και θέσεις εργασίας.

– «Νεολαία σε κίνηση», για την ενίσχυση των επιδόσεων των εκπαιδευτικών συστημάτων και τη διευκόλυνση της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας.

– «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη», για την επίτευξη της ανάπτυξης των υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας και την άντληση οφελών από μια ψηφιακή ενιαία αγορά για νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

– «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους», για την αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων, τη στήριξη της μετάβασης σε οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τον εκσυγχρονισμό του τομέα των μεταφορών και την ενθάρρυνση της ενεργειακής αποδοτικότητας.

– «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης», για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως για τις ΜΜΕ, και τη στήριξη της ανάπτυξης μιας ισχυρής και βιώσιμης βιομηχανικής βάσης, ικανής να ασκεί ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο.

– «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας», για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και την παροχή δυνατοτήτων στους πολίτες μέσω της δια βίου ανάπτυξης δεξιοτήτων με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την καλύτερη αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων και μέσω της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.

– «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας», για τη διασφάλιση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, ούτως ώστε να εξαπλωθούν ευρέως τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης και τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού να αποκτήσουν τα μέσα αξιοπρεπούς διαβίωσης και να συμμετάσχουν ενεργά στην κοινωνία».⁹

Σε εφαρμογή των άρθρων 174 και 177 της ΣΛΕΕ εκδόθηκε ο «Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας

---

⁹ Βλ υποσημείωση 6, σελ 10

και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006» με σκοπό «[...] να στηριχθεί η αποτελεσματική στόχευση για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στα σύμφωνα εταιρικής σχέσης και τα προγράμματα [...]».

Στον ανωτέρω κανονισμό και συγκεκριμένα στο άρθρο 9 καθορίστηκαν έντεκα θεματικοί στόχοι οι οποίοι αντιστοιχούν στις τρεις προτεραιότητες της στρατηγικής της Ένωσης για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη που θα στηριχθούν από τα ΕΔΕΤ. Οι στόχοι αυτοί ήταν¹⁰:

- 1) Ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας.
- 2) Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών.
- 3) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ).
- 4) Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς.
- 5) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.
- 6) Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.
- 7) Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων.
- 8) Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.
- 9) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων.

---

¹⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013 , περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=celex%3A32013R1303>

10) Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση.

11) Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης».

1.3 ΕΔΕΤ¹¹

Η υλοποίηση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται μέσω των Ευρωπαϊκών Διαθρωπτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ). Τα ΕΔΕΤ εξυπηρετούν συγκεκριμένους σκοπούς και χρηματοδοτούν συγκεκριμένες δράσεις εξυπηρετώντας όλα μαζί τις πολιτικές της ΕΕ και τις στρατηγικές της όπως αναφέρθηκαν ανωτέρω. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι όταν λέμε για χρηματοδότηση δράσεων από τα ΕΔΕΤ και την ΕΕ εννοούμε στην ουσία «συγχρηματοδότηση» με το Κράτος Μέλος. Την μεγαλύτερη συμμετοχή σε μία δράση όμως την έχει η Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Τα ΕΔΕΤ είναι πέντε:

- 1) Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
- 2) Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- 3) Το Ταμείο Συνοχής
- 4) Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
- 5) Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ναυτιλίας και Αλιείας

Οι πόροι αυτοί προορίζονται για την υποστήριξη των πιο φτωχών Κρατών Μελών της ΕΕ και συγκεκριμένα περιφερειών τους μέσα από νέες υποδομές και γενικότερα μέσω δράσεων για την βελτίωση της ευημερίας και της κοινωνικής συνοχής των ευρωπαϊκών περιφερειών των Κρατών Μελών. Τα ΕΔΕΤ λειτουργούν σε κοινό πλαίσιο και με σκοπό να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος τους μέσω των έντεκα Θεματικών Στόχων¹². Αναλυτικότερα τα ΕΔΕΤ είναι:

1.3.1 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)¹³

---

¹¹ Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Γ. (2016), *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα (σελ 482 – 483)

¹² <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticEUfunding.aspx>

¹³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1304/2013/17-12-2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για το ΕΚΤ και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Συμβουλίου <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1304>

Το ΕΚΤ είναι το αρχαιότερο ταμείο. Δράσεις του αποτελούν η ενίσχυση της απασχόλησης με συνεχόμενη αναπροσαρμογή ανάλογα με τις περιόδους. Στην ΠΠ 14-20 το ΕΚΤ συνέβαλε στην οικονομική και κοινωνική συνοχή των περιφερειών της ΕΕ.

Το ΕΚΤ έθεσε στο επίκεντρο την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου σε πολλά επίπεδα και εκφάνσεις. Μεγάλος μέρος των δράσεων δημιουργήθηκε για άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες αλλά και για λιγότερο προνομιούχες ομάδες, ώστε να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες κοινωνικής ένταξης. Ενισχύθηκαν δράσεις που είχαν να κάνουν με ίσες ευκαιρίες χωρίς διακρίσεις αλλά και δράσεις που προώθησαν την ισότητα των φύλων. Μεγάλη έμφαση δόθηκε επίσης στην καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, σε στοχευμένες περιφέρειες με μεγάλη ανεργία¹⁴.

Οι στόχοι του ΕΚΤ συνοπτικά για την περίοδο 2014-2020 είναι:

1. Ένταξη στην απασχόληση με χρηματοδότηση οργανισμών για την υλοποίηση έργων με στόχο την κατάρτιση και την εύρεση απασχόλησης καθώς και χρηματοδότηση επιχειρήσεων για κατάρτιση εργαζομένων.
2. Κοινωνική ένταξη με χρηματοδότηση δράσεων που θα βοηθήσουν άτομα με ενταξιακές δυσκολίες ή προερχόμενα από μειονεκτούσες ομάδες ώστε να έχουν ίσες ευκαιρίες με όλους αποκτώντας τις απαραίτητες δεξιότητες.
3. Καλύτερη εκπαίδευση με χρηματοδότηση δράσεων για καλύτερη κατάρτιση και εκπαίδευση νέων ώστε να αποκτούν τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες που θα τους κάνουν ανταγωνιστικούς στην αγορά εργασίας. Προτεραιότητα επίσης αποτελεί η μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση.
4. Ισχυρότερη δημόσια διοίκηση με χρηματοδότηση δράσεων για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο τομέα με στόχο την βελτίωση του συστήματος διακυβέρνησης και των υπηρεσιών που παρέχουν στους πολίτες¹⁵.

1.3.2 Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)¹⁶

Το ΕΤΠΑ είναι το ταμείο με το μεγαλύτερο μέρος των πόρων και για αυτό αποτελεί και το πιο δυνατό εργαλείο. Σκοπός του είναι η μείωση των ανισοτήτων

---

¹⁴ <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=382&langId=el>

¹⁵ Βρυξέλλες, 23.5.2014 C(2014) 3542 final ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 23.5.2014 για την έγκριση ορισμένων στοιχείων του συμφώνου εταιρικής σχέσης με την Ελλάδα CCI 2014GR16M8PA001

https://2014-2020.espa.gr/elibrary/PA_Greece_adopted_23052014.pdf

¹⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 1301/2013 σχετικά με το ΕΤΠΑ και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1080/2006

<https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2145>

μεταξύ των περιφερειών των Κρατών Μελών. Το ΕΤΠΑ επικεντρώνεται σε στόχους όπως η σύγκλιση, η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση και η ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία.

Κύρια αποστολή του, από την δημιουργία του, ήταν η ανάπτυξη των λιγότερο προνομιούχων περιφερειών των Κρατών Μελών, χρηματοδοτώντας δράσεις που θα ενισχύσουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Με αυτό τον τρόπο θα διασφάλιζαν τη μείωση των διαφορών, δίνοντας έμφαση κυρίως στην έρευνα και καινοτομία, στο ψηφιακό θεματολόγιο, στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και στην οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα¹⁷.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 1301/2013: «*Το ΕΤΠΑ στηρίζει τις ακόλουθες δραστηριότητες [...]:*

- α) παραγωγικές επενδύσεις που συμβάλλουν στη δημιουργία και τη διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης μέσω άμεσης ενίσχυσης επενδύσεων σε ΜΜΕ,*
- β) παραγωγικές επενδύσεις, ανεξαρτήτως του μεγέθους της επιχείρησης, που συμβάλλουν στις επενδυτικές προτεραιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 5 σημεία 1 και 4, και, του εάν αυτές περιλαμβάνουν συνεργασία μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων και ΜΜΕ, στο άρθρο 5 σημείο 2,*
- γ) επενδύσεις σε υποδομές που παρέχουν βασικές υπηρεσίες σε πολίτες στους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος, των μεταφορών και των ΤΠΕ,*
- δ) επενδύσεις στις κοινωνικές υποδομές, τις υποδομές υγείας, έρευνας και καινοτομίας, τις επιχειρηματικές και τις εκπαιδευτικές υποδομές,*
- ε) επενδύσεις στην ανάπτυξη ενδογενούς δυναμικού μέσω επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου σε εξοπλισμό και υποδομές μικρής κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών πολιτιστικού και βιώσιμου τουρισμού μικρής κλίμακας, αλλά και των υπηρεσιών που παρέχονται σε επιχειρήσεις, τη στήριξη σε οργανισμούς έρευνας και καινοτομίας και τις επενδύσεις σε τεχνολογία και στην εφαρμοσμένη έρευνα σε επιχειρήσεις,*
- στ) δικτύωση, συνεργασία και ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ αρμόδιων περιφερειακών, τοπικών, αστικών και άλλων δημόσιων αρχών, οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και σχετικών φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών όπως*

---

¹⁷ https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf/2014-2020_en

αναφέρονται στο άρθρο 5 σημείο 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, μελέτες, προπαρασκευαστικές ενέργειες και ανάπτυξη ικανοτήτων».

1.3.3. Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)¹⁸

Το ΤΣ έχει σκοπό την μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων καθώς και της προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης με τα Κράτη Μέλη που επωφελούνται από αυτό να είναι αυτά που έχουν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα / κάτοικο μικρότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ. Με βάση το τελευταίο, το ΤΣ χρηματοδοτεί δράσεις σε συγκριμένες χώρες και ειδικότερα στην Ελλάδα, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρο, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία¹⁹.

Ειδική μνεία θα πρέπει να γίνει σε ένα βασικό στόχο του ΤΣ που είναι η χρηματοδότηση δράσεων που θα βοηθήσουν στη μετάβαση προς μια οικονομία με χαμηλότερες εκπομπές Διοξειδίου του Άνθρακα. Δίνεται έμφαση σε δράσεις που προάγουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την προστασία του περιβάλλοντος, την ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων και την διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων.

Τέλος, ένας επίσης σημαντικός στόχος αποτελεί και η προαγωγή των βιώσιμων μεταφορών και η εξάλειψη των σημείων συμφόρησης στις υποδομές των βασικών δικτύων.

1.3.4 Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)²⁰

Το χρηματοδοτικό μέσο του ΕΓΤΑΑ έχει να κάνει Κοινή Αγροτική Πολιτική της ΕΕ και στοχεύει στην ενίσχυση της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη²¹.

---

¹⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1300/2013/17-12-2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2006
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=celex%3A32013R1300>

¹⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/cohesion-fund/2014-2020_en

²⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=celex%3A32013R1305>

²¹ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_el

Δεδομένου ότι η Αγροτική Πολιτική στην ΕΕ είναι βασική πολιτική της ΕΕ και στηρίζεται και από άλλα εργαλεία της ΕΕ θα πρέπει οι δράσεις του ΕΓΤΑΑ να είναι συμβατές και σύμφωνες με τις όλες τις πολιτικές της ΕΕ πάνω στον τομέα αυτό.

Έτσι οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το εν λόγω ταμείου αφορούν τρεις στόχους οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται και έχουν κοινό παρονομαστή την βιώσιμη ανάπτυξη. Οι στόχοι αυτοί είναι:

- η δημιουργία ενός ισχυρού, ανταγωνιστικού και βιώσιμου αγρο-διατροφικού συστήματος, μέσω της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας, της δημιουργίας ή/και διατήρησης βιώσιμων θέσεων εργασίας στο αγρο-διατροφικό σύστημα και της άμβλυνσης ορισμένων διαρθρωτικών προβλημάτων του.
- η προαγωγή της αειφορίας του αγροδιατροφικού συστήματος και των αγροτικών περιοχών, δηλαδή η ολοκληρωμένη διαχείριση των φυσικών πόρων, του περιβάλλοντος και του κλίματος στην ύπαιθρο, συμπεριλαμβανόμενης και της ανάπτυξης και διαχείρισης των δασικών συστημάτων.
- Τέλος, μεγάλη βαρύτητα δίνεται στη δημιουργία βιώσιμων και πολυ-λειτουργικών αγροτικών περιοχών. Στόχος είναι η αντιμετώπιση των χωρικών και κοινωνικών ανισοτήτων στις αγροτικές περιοχές (όπως η πρόσβαση σε πόρους και πληροφορίες, αντιμετώπιση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού), έτσι ώστε να αυξηθούν η ελκυστικότητα και η λειτουργικότητα των αγροτικών περιοχών και οι κάτοικοι της υπαίθρου να αποτελέσουν ένα «δυναμικό κομμάτι» της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, συνεισφέροντας στην ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη.

1.3.5 Ταμείο Θαλάσσιας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)²²

Το ΕΤΘΑ είναι το χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ που χρηματοδοτεί δράσεις για την διαχείριση ώστε να παρέχεται σε όλους τους ευρωπαϊκούς αλιευτικούς στόλους ισότιμη πρόσβαση στις θάλασσες και τις αλιευτικές ζώνες της ΕΕ, διασφαλίζοντας έτσι τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ αλιέων.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 508/2014, (Κεφ 1, άρθρο 5), το ΕΤΘΑ συμβάλλει στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

---

²² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 508/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) αριθ. 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/508/oj/ell>

«α) προώθηση ανταγωνιστικής, περιβαλλοντικά βιώσιμης, οικονομικά βιώσιμης και κοινωνικά υπεύθυνης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας,
β) ενίσχυση της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής,
γ) προώθηση της ισορροπημένης και χωρίς αποκλεισμούς εδαφικής ανάπτυξης των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας,
δ) ενίσχυση της ανάπτυξης και της εφαρμογής της ΟΘΠ [Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική] της Ένωσης, κατά τρόπο συμπληρωματικό προς την πολιτική συνοχής και την ΚΑΛΠ [Κοινή Αλιευτική Πολιτική]». ²³

Η συμμετοχή κάθε χώρας στο ταμείο έχει να κάνει με το μέγεθος του αλιευτικού της τομέα. Χρηματοδοτούνται δράσεις που βοηθούν «τους αλιείς να υιοθετήσουν πρακτικές βιώσιμης αλιείας και τις παράκτιες κοινότητες να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών». ²⁴

2 Επιχειρησιακά Προγράμματα στο ΕΣΠΑ 2014-2020

Με την αριθ. C(2014) 3542/23-05-2014 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εγκρίθηκε το Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 για την Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, όπως ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία, αποτυπώνεται η στρατηγική της Ελλάδας και μέσα από ποιες δράσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν από τα ΕΔΕΤ, θα υλοποιηθεί αυτή η στρατηγική.

Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι το ΕΣΠΑ 2014-2020 όταν ξεκίνησε αποτέλεσε, συγκυριακά, το βασικό και μοναδικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας που λόγω της οικονομικής κρίσης που θα ξεκινούσε τότε σχεδόν ταυτόχρονα, θα οδηγούσε τη χώρα σε βαθιά οικονομική και κοινωνική δίνη.

Αξιοποιώντας την εμπειρία των προηγούμενων ΠΠ, σχεδιάστηκε το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020. Το νέο ΕΣΠΑ ήταν το μεγαλύτερο πρόγραμμα ανάπτυξης της χώρας το οποίο σχεδιάστηκε ολοκληρωμένα μέσω ενός επιχειρησιακού σχεδιασμού με τη συνεργασία ΕΕ και Ελλάδας. Τέθηκε ως στόχος η μεγαλύτερη ενσωμάτωση της Ελλάδας στην ΕΕ με δράσεις ενίσχυσης

²³ Βλ υποσημείωση 22, σελ 18

²⁴ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode/2014-2020-european-structural-and-investment-funds_el

διαρθρωτικών αλλαγών, αυξημένης και βελτιωμένης παραγωγικότητας και απασχόλησης με απώτερο αποτέλεσμα την ανάπτυξη και την σύγκλιση με την ΕΕ.

Για την υλοποίηση του ΕΣΠΑ 14-20 ορίστηκαν συνολικά 33 Επιχειρησιακά Προγράμματα. Από αυτά τα 7 είναι Τομεακά, 13 Περιφερειακά και 13 Διασυνοριακά²⁵:

- Τα 7 Τομεακά Προγράμματα (ΤΠ) αφορούν έναν ή περισσότερους τομείς και έχουν πεδίο εφαρμογής το σύνολο της επικράτειας της χώρας.
- Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), αντιστοιχούν σε δράσεις σε κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας με πεδίο εφαρμογής αποκλειστικά τα γεωγραφικά της όρια.
- Τα 13 προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) είναι το εργαλείο για την ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ των χωρών στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, αλλά και με άλλες χώρες.

2.1 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΤΠ) αφορούν έναν ή παραπάνω από έναν τομέα της οικονομικής αλλά και της κοινωνικής ζωής και έχουν πεδίο εφαρμογής όλη την ελληνική επικράτεια. Τα επτά ΤΠ είναι:

1. Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
2. Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
3. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
4. Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα
5. Τεχνική Βοήθεια
6. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
7. Αλιείας και Θάλασσας.

Πιο αναλυτικά τα Τομεακά Προγράμματα έχουν ως εξής:

2.1.1 ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»²⁶

Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑΝΕΚ) είχε στόχο την επιχειρηματικότητα και γενικά την παραγωγική βάση της χώρας. Μέσω του προγράμματος έγινε προσπάθεια για την ανάδειξη εθνικών προτεραιοτήτων για την ενίσχυση της οικονομίας της χώρας. Αυτό επιτεύχθηκε με

²⁵ <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticOperationalProgrammes.aspx>

²⁶ <http://www.antagonistikotita.gr/epanek/secretariat1.asp>

γνώμονα εθνικές στρατηγικές όπως αυτές της έξυπνης εξειδίκευσης, της στρατηγικής για την έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία, της στρατηγικής για την ψηφιακή ανάπτυξη αλλά και τις δεσμεύσεις τις χώρες για μεταρρυθμίσεις. Το ΕΠΑΝΕΚ λειτούργησε συμπληρωματικά και με άλλα ΕΠ τόσο τομεακά όσο και περιφερειακά.

Μέσω του προγράμματος επιδιωκόταν η ενίσχυση των επιχειρήσεων με την μετάβασή τους στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, την ενίσχυση της εξωστρέφειάς τους με έμφαση στην καινοτομία και την αύξηση της προστιθέμενης αξίας τους. Το ΕΠΑΝΕΚ έγινε η βάση της χώρας για την δημιουργία και στήριξη ενός καινοτόμου παραγωγικού μοντέλου που θα οδηγούσε στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της. Μερικές ενδεικτικές δράσεις του ΕΠ ήταν η ενίσχυση νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για την εκμετάλλευση της γνώσης που προκύπτει από την επιστημονική έρευνα, οι συνεργατικές δράσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα έρευνας και καινοτομίας και πολλές άλλες. Μέσα από τα ανωτέρω ενισχύθηκαν πολλοί τομείς της ελληνικής οικονομίας όπως ο τουρισμός, η ενέργεια, η αγροδιατροφή, το περιβάλλον, η εφοδιαστική αλυσίδα, οι τεχνολογίες πληροφορικής & επικοινωνιών, η υγεία και η φαρμακευτική βιομηχανία, οι δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες, τα υλικά – οι κατασκευές.

Σύμφωνα με την 9η αναθεώρηση του ΕΠΑΝΕΚ, η οποία εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. C (2023) 8740/7-12-2023 απόφαση της ΕΕ, το ΕΠ επιδιώκει την επιτυχή ολοκλήρωση των επιλεγμένων - με βάση τους στόχους πολιτικής – δράσεων, σε συνέχεια των προγραμματισμένων μεταφορών και τμηματοποιήσεων έργων και αφορά στην τροποποίηση του σχεδίου χρηματοδότησης με μεταφορά κονδυλίων μεταξύ των αξόνων προτεραιότητάς του, εντός της ίδιας κατηγορίας περιφερειών και του ίδιου ταμείου. Το ΕΠΑΝΕΚ δομείται στους παρακάτω βασικούς Άξονες Προτεραιότητας:

- «Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με Τομεακές προτεραιότητες» συνολικού προϋπολογισμού 4.262,20 εκ. ευρώ
- «Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις» συνολικού προϋπολογισμού 672,41 εκ. ευρώ
- «Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας» συνολικού προϋπολογισμού 1.345,41 εκ. ευρώ
- «Τεχνική Συνδρομή ΕΤΠΑ» συνολικού προϋπολογισμού 114,48 εκ. ευρώ

- «Τεχνική Συνδρομή ΕΚΤ» συνολικού προϋπολογισμού 25,44 εκ. ευρώ
- «Στήριξη της αποκατάστασης των συνεπειών της κρίσης λόγω της πανδημίας COVID-19» συνολικού προϋπολογισμού 1.885,74 εκ. ευρώ²⁷

2.1.2 ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»²⁸

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΡΑ) είναι αυτό που χρηματοδοτεί δύο εθνικούς τομείς, Μεταφορών και Περιβάλλοντος.

Πιο συγκεκριμένα, οι παρεμβάσεις για τον Τομέα των **Μεταφορών** εστίασαν κυρίως:

- στην ολοκλήρωση του βασικού σιδηροδρομικού άξονα της χώρας ΠΑΘΕ/Π, σε συνέργεια με την κοινοτική διευκόλυνση «*Συνδέοντας την Ευρώπη/ Connecting Europe Facility*».
- στην υλοποίηση επιλεγμένων τμημάτων του αναλυτικού οδικού δικτύου που ενισχύουν τη συνεκτικότητα του οδικού και του συνολικού ΔΕΔ-Μ συμπληρωματικά προς τις ήδη ολοκληρωμένες παρεμβάσεις (μέσω Συμβάσεων Παραχώρησης) του ΕΠ «Ενίσχυση Προσπελασιμότητας 2007-2013».
- στη δημιουργία νέων ή/και τη βελτίωση υφιστάμενων υποδομών λιμένων και αεροδρομίων του ΔΕΔ-Μ της χώρας.
- σε συνδέσεις τους με το διευρωπαϊκό οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο που ενισχύουν την περιφερειακή κινητικότητα και βελτιώνουν τη συνδεσιμότητα απομακρυσμένων ή/και νησιωτικών περιοχών.

Επιπλέον ο τομέας Μεταφορών προώθησε τις καθαρές αστικές και προαστιακές μεταφορές στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, με στόχο τη σημαντική αύξηση της χρήσης περιβαλλοντικά φιλικών μέσων μεταφοράς στα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας. Οι σχετικές παρεμβάσεις αφορούσαν στην ολοκλήρωση της βασικής γραμμής του ΜΕΤΡΟ της Θεσσαλονίκης και της επέκτασής της, καθώς και στην ολοκλήρωση της επέκτασης της γραμμής 3 (Χαϊδάρη – Πειραιάς) στο ΜΕΤΡΟ Αθήνας.

Σε μικρότερο βαθμό το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΡΑ χρηματοδοτεί παρεμβάσεις βελτίωσης των επιπέδων οδικής ασφάλειας, της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας και της αεροναυτιλίας.²⁹

²⁷ <http://www.antagonistikotita.gr/epanek/secretariat1.asp>

²⁸ <https://ymeperaa.gr/>

²⁹ <https://ymeperaa.gr/epixeirisiako-programma/programma-anatheoriseis>

Οι παρεμβάσεις για τον Τομέα του **Περιβάλλοντος** εστίασαν κυρίως³⁰:

- σε έργα υποδομής για τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας (ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων, τηλεθερμάνσεις πόλεων).
- σε έργα υποδομής για την αντιπλημμυρική προστασία.
- σε έργα υποδομής για τη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων.
- σε έργα υποδομής για την διαχείριση υδατικών πόρων (έργα υδρεύσεων, αφαλατώσεων, περιορισμού διαρροών).

Για τον τομέα του **Περιβάλλοντος** η στρατηγική του ΕΠ σχεδιάστηκε με βασική προτεραιότητα τη συμμόρφωση με το «*Ευρωπαϊκό Περιβαλλοντικό Κεκτημένο*» (ΕΠεΚ) αλλά και σε συνδυασμό με την ιεράρχηση των αναγκών που προκύπτουν από την εθνική προτεραιοποίηση και τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων. Για τη μεγιστοποίηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων προωθήθηκαν στρατηγικές συνέργειες με τα λοιπά Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούν αντίστοιχες δράσεις. Οι περιοχές δράσης του ΕΠ κάλυψαν κατά κύριο λόγο την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, την ενεργειακή αποδοτικότητα και ορθολογική χρήση ενέργειας, τη διαχείριση αποβλήτων και υδάτων, τη βιοποικιλότητα, την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πολιτών και κοινωνικών εταίρων για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, την υποστήριξη της παραγωγής, εφαρμογής και αξιολόγησης περιβαλλοντικών πολιτικών και την ανάπτυξη ικανοτήτων στους εμπλεκόμενους φορείς για στήριξη της αντιμετώπισης των παραπάνω αναγκών και της χρηστής διαχείρισης των περιβαλλοντικών πόρων και υποδομών.

Το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ αποτέλεσε το μεγαλύτερο, από άποψη ενωσιακής συγχρηματοδότησης, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ 2014-2020. Τα χρηματοδοτικά μεγέθη του προγράμματος μετά την 5η Αναθεώρησή του, όπως αυτά εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2020 με την C(2020) 8553 final/27.11.2020 Απόφαση της, είναι τα ακόλουθα: η συνολική συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη του προγράμματος για τους δύο βασικούς τομείς (Μεταφορές / Περιβάλλον) ανέρχεται σε 4.652 εκατ. € με την Κοινοτική Συνδρομή να ανέρχεται σε 3.880 εκατομμύρια ευρώ και την Εθνική Συμμετοχή σε 772 εκατομμύρια ευρώ. Ο τομέας Υποδομών Μεταφορών αξιοποιεί το 51,8% των πόρων του ΕΠ, και ο τομέας

---

³⁰ βλ υποσημείωση 29, σελ 22

Περιβάλλοντος αξιοποιεί το 46,1%. Σημειώνεται ότι το 2% των πόρων του προγράμματος θα ενισχύσει την Τεχνική Βοήθεια του ΕΠ.

2.1.3 ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης³¹

Το ΕΠ «Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης» (ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ) είχε σαν σκοπό να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της εθνικής στρατηγικής για την εκπαίδευση, την καταπολέμηση της φτώχειας και την απασχόληση. Αποτέλεσε μια στρατηγική που είναι μέρος του δεκαετούς πλάνου της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ.

Μαζί με τις δράσεις του ΕΠ για την αντιμετώπιση της ανεργίας, τη δημιουργία ποιοτικών δυνατοτήτων εκπαίδευσης, αναβάθμισης δεξιοτήτων και βιώσιμης απασχόλησης, υπήρξαν και δράσεις για τους τομείς εκπαίδευσης, απασχόλησης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης που θα συνέβαλλαν στην επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Στόχος του ΕΠ ήταν η αύξηση του ποσοστού της απασχόλησης, η μείωση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ή κίνδυνο φτώχειας/ή και κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και η μείωση του ποσοστού της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και η αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι παρεμβάσεις του Ε.Π. αποσκοπούσαν στην κάλυψη των ακόλουθων αναγκών:

- Καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενίσχυση της απασχόλησης και ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας με βραχυπρόθεσμα μέτρα σε όλες τις περιφέρειες της χώρας για το σύνολο του εργατικού δυναμικού, κυρίως σε ομάδες με μεγάλα ποσοστά ανεργίας (μακροχρόνια άνεργοι, άνεργοι με μειωμένα τυπικά προσόντα, γυναίκες, άνεργοι 30-44 ετών),
- Ανάπτυξη των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως άτομα μειωμένων τυπικών προσόντων, με στόχο την ένταξη ή/και επανένταξή τους στην αγορά εργασίας,

---

³¹ <https://empedu.gov.gr/>

- Μείωση της ανεργίας των νέων 15-29 ετών, ιδιαίτερα εκείνων εκτός εργασίας, δομών εκπαίδευσης ή κατάρτισης, με τη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά εργασίας και ενίσχυσης των δεξιοτήτων τους,
- Εκσυγχρονισμός και περαιτέρω ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας,
- Εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής,
- Ένταξη ή/και επανένταξη στην αγορά εργασίας ωφελούμενων στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του «Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος»,
- Ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων (ΕΚΟ), μέσω και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας,
- Μείωση της σχολικής διαρροής, ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ΠΕΣ),
- Αναβάθμιση και διασύνδεση των συστημάτων τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με την αγορά εργασίας,
- Προώθηση της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης,
- Ενδυνάμωση των δεσμών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και τον επιχειρηματικό κόσμο,
- Ενίσχυση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης μέσω της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και της ενδυνάμωσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού,
- Αναβάθμιση του συστήματος Διά Βίου Μάθησης και αύξηση της συμμετοχής σε αυτήν.³²

Σε συνέχεια της αναθεώρησης του 2019 η οποία εγκρίθηκε με την αριθμ C(2019)9420/19-12-2019 Απόφαση της ΕΕ, ο συνολικός π/υ του ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ ανέρχεται σε 3.311,8 εκατομμύρια ευρώ.

2.1.4 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης Δημόσιου Τομέα³³

Το ΕΠ Μεταρρύθμισης Δημόσιου Τομέα (ΕΠ ΜΔΤ) είχε σαν στόχο πρωτίστως αυτό ακριβώς που αναφέρεται στον τίτλο του: την Μεταρρύθμιση του Δημοσίου Τομέα ώστε να μπορέσει να γίνει πιο ευέλικτος, πιο εξωστρεφής και αποτελεσματικός, πιο

³² <https://empedu.gov.gr/to-epicheirisiako-programma>

³³ <http://www.epdm.gr/el/Pages/default.aspx>

συντονισμένος, πιο συνεκτικός. Σε δεύτερο επίπεδο, σαν στόχος ήταν η αποκατάσταση της σχέσης εμπιστοσύνης του κράτους/δημόσιας διοίκησης με πολίτες και επιχειρήσεις αφού θα προσφέρει πλέον αναβαθμισμένες υπηρεσίες που θα συνέτειναν στην ανάκαμψη της χώρας.

Τρεις ήταν οι άξονες του ΕΠ: **α)** Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Δημόσιου Τομέα, **β)** Ενίσχυση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και **γ)** Βελτίωση της Διαχείρισης και της Ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού του Δημόσιου Τομέα.

Για την επίτευξη των ανωτέρω, οι δράσεις του ΕΠ σχεδιάστηκαν για να έχουν σαν στόχο την ενίσχυση της οργανωτικής, θεσμικής και επιχειρησιακής ικανότητας της δημοσίας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης μέσα από παρεμβάσεις που θα αλλάξουν τη δομή την οργάνωση και τη λειτουργία των υπηρεσιών προς όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων. Επιπλέον, δόθηκε βάση στην προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο Δημόσιο Τομέα η οποία σε συνδυασμό με συστημικές δράσεις και πολιτικές, θα αποτελούσαν τα κύρια εργαλεία μετασχηματισμού των υφιστάμενων διαδικασιών βελτιώνοντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες και καθιστώντας τη Διοίκηση πιο αποτελεσματική και αποδοτική. Τέλος, σχεδιάστηκαν δράσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του Δημόσιου Τομέα, μέσω της ορθολογικής κατανομής των ανθρώπινων πόρων, της καλύτερης αξιοποίησης των στελεχών της διοίκησης καθώς και της παροχής αναβαθμισμένων υπηρεσιών κατάρτισης/εκπαίδευσης, με στόχο την ατομική ανάπτυξη των υπαλλήλων και την ανταπόκρισή τους στις αυξημένες ανάγκες.³⁴ Έτσι, χρηματοδοτήθηκαν δράσεις όπως αναβάθμιση των διαδικασιών σχεδιασμού, εφαρμογή και παρακολούθηση δημοσίων πολιτικών, αναδιοργάνωση φορέων της Δημόσιας Διοίκησης, απλούστευση διοικητικών διαδικασιών ανάμεσα σε άλλα. Όμως βασικό ρόλο διαδραματίζουν δράσεις σχετικές με τις εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης όπως:

- δημιουργία ή αναβάθμιση συστημάτων Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνίας για την υποστήριξη της καλύτερης οργάνωσης και λειτουργίας του Δημοσίου Τομέα.
- ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων.
- ενίσχυση της διαλειτουργικότητας μεταξύ δημοσίων υπηρεσιών.

---

³⁴ <http://www.epdm.gr/el/Pages/epmdt.aspx>

Σύμφωνα με την 6η αναθεώρηση του ΕΠ όπως αυτή εγκρίθηκε με την Απόφαση της Επιτροπής αριθμ c(2022) 8714/24-11-2022, η συνολική Δημόσια Δαπάνη του Προγράμματος ανέρχεται στο ποσό των 619.852.772 ευρώ (εκ των οποίων 502.782.220 ευρώ Κοινοτική Συνδρομή).

2.1.5 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας ³⁵

Το ΕΠ Τεχνικής Βοήθειας (ΕΠ ΤΒ) ήταν επικουρικό όλων των ΕΠ και φορέων που εμπλέκονται με έργα που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2014-2020. Στόχος του ήταν η διαμόρφωση και συνεχής εξασφάλιση των κατάλληλων οργανωτικών συνθηκών για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ 2014-2020 ώστε να υπάρξει μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δομών και διαδικασιών και κατά συνέπεια των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Σαν δικαιούχους είχε όλους τους φορείς και τις δομές διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του συστήματος. Περιλαμβάνει τις αναγκαίες οριζόντιες δράσεις για την ενίσχυση και τη διασφάλιση της λειτουργίας των επιτελικών δομών των Υπουργείων και των δομών διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του συνόλου των ΕΠ ενώ λειτουργεί και συμπληρωματικά με τις άλλες δράσεις των Τεχνικών Βοηθειών των Τομεακών και Περιφερειακών ΕΠ.

Προώθησε την ενίσχυση της διοίκησης και ειδικότερα την ενίσχυση της στελέχωσης και της λειτουργίας των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διαχείρισης του ΕΣΠΑ ώστε να υπάρξει η αναγκαία διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων φορέων για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων.

Οι δράσεις προς συγχρηματοδότηση από το ΕΠ είχαν να κάνουν με την εκπόνηση μελετών, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων, δημοσιότητα και πληροφόρηση, αξιολογήσεις στρατηγικών για χρηματοδότηση, υποστήριξη των δικαιούχων, καθώς και δαπάνες μετακινήσεων, οργάνωσης εκδηλώσεων και εκπαίδευσης προσωπικού. Μέσω του ΕΠ ΤΒ καλύπτεται η μισθοδοσία των στελεχών της ΜΟΔ ΑΕ που απασχολούνται στις ΕΥΔ των ΕΠ, στην κεντρική υπηρεσία της ΜΟΔ ΑΕ, στις Επιτελικές Δομές καθώς και άλλων υποστηρικτικών δομών. Τέλος, μέσω του προγράμματος αυτού καλύπτονται και οι δαπάνες λειτουργίας του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ΕΣΠΑ σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΠΠ 2014-2020.

---

³⁵ <http://www.tye.gr/el/Pages/default.aspx>

Μετά από την αναθεώρηση του 2020, η οποία εγκρίθηκε από την ΕΕ με το υπ' αρ. C(2020) 2006 / 27-03-2020 έγγραφό της, ο συνολικός π/υ του ΕΠ ΤΒ ανήλθε σε 359.158.577,00 ευρώ Συγχρηματοδοτούμενης Δημόσιας Δαπάνης. Η Κοινοτική Συνδρομή ανέρχεται σε 283.750.641,00 ενώ η Εθνική Συμμετοχή σε 75.407.936,00 ευρώ.

2.1.6 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης³⁶

Το ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠ ΑΑ) είχε ως στόχο μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη και βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του αγροτικού τομέα. Σημαντική είναι και θα πρέπει να υπογραμμιστεί η μεγάλη σημασία που δίνεται από την ΕΕ στην προστασία του περιβάλλοντος και στη μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.

Βασικοί στόχοι του Προγράμματος αποτέλεσαν:

- 1) η δημιουργία ενός ισχυρού, ανταγωνιστικού και βιώσιμου αγροδιατροφικού συστήματος,
- 2) η προαγωγή της αειφορίας του αγροδιατροφικού συστήματος και των αγροτικών περιοχών,
- 3) η δημιουργία βιώσιμων και πολυλειτουργικών αγροτικών περιοχών.

Στο ΕΠ ΑΑ δόθηκε βαρύτητα στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος, καθώς και της αξίας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων, την αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου και την ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας. Συμπληρωματικά με την γενικότερη στρατηγική της ΕΕ για το περιβάλλον, δόθηκε επίσης έμφαση στην προστασία και διαχείριση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας, καθώς και στην κλιματική αλλαγή, την παροχή βασικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο ανάμεσα σε άλλα.

Στη ΠΠ 14-20 έγιναν δράσεις συνεργασίας με διευρυμένο πεδίο δυνατότητας μεταξύ διαφορετικών φορέων του χώρου της αγροτικής ανάπτυξης. Προβλέφθηκε, μεταξύ άλλων, η σύσταση Επιχειρησιακών Ομάδων, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για την Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητα της Γεωργίας, με σκοπό τη σύνδεση γεωργικής έρευνας και πράξης. Προτάθηκαν επίσης, μια σειρά μέτρων, μεταξύ των οποίων η ανάπτυξη μικρών εκμεταλλεύσεων, οι ενισχύσεις

---

³⁶ <http://www.agrotikianaptixi.gr/el>

εκκίνησης επιχειρήσεων εκτός γεωργικού τομέα στις αγροτικές περιοχές καθώς και οι επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών, η σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών.

Ο συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης του ΕΠ ΑΑ ανήλθε στα 4.718.291.793 ευρώ, εκ των οποίων 4.223.960.793 ευρώ ήταν η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 1.161.900.453 ευρώ η Εθνική Συμμετοχή.³⁷

2.1.7 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας³⁸

Το ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας (ΕΠ ΑΛΘ) είχε ως στόχο την ενίσχυση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου και ανταγωνιστικής αλιείας και υδατοκαλλιέργειας καθώς και της προώθηση της γαλαζίας ανάπτυξης και των θαλάσσιων δεξιοτήτων στην Ελλάδα. Τα ανωτέρω θα μπορούσαν να εκπληρωθούν μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των κλάδων της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης, της βιωσιμότητας της θαλάσσιας αλιείας και της βιώσιμης ανάπτυξης των περιοχών που εξαρτώνται παραδοσιακά από την αλιεία αλλά και μέσω της προστασίας και αποκατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των έμβιων πόρων, τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, τη συλλογή αλιευτικών δεδομένων και τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών είχε προϋπολογιστεί Δημόσια Δαπάνη 523.406.309€, εκ των οποίων 388.777.914€ είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 134.628.395€ είναι η Εθνική συμμετοχή.

2.2 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα³⁹

Εκτός από τα Τομεακά στο ΕΣΠΑ συστάθηκαν και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) τα οποία ήταν ισάριθμα με τις περιφέρειες της Ελλάδας, ήτοι 13 στον αριθμό. Τα ΠΕΠ είναι πολυτομεακά, καλύπτουν δηλαδή μεγάλο φάσμα τομέων (πολλοί τομείς είναι κοινοί με τα Τομεακά) και χρηματοδοτούνται από όλα σχεδόν τα ΕΔΕΤ. Η ιδιαιτερότητά τους έγκειται στον

³⁷ <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticAgrotikiAnaptyxi.aspx>

³⁸ <https://alieia.gr/e-p-aliias-ke-thalassas-2014-2020/to-programma>

³⁹ <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticRegionalOP.aspx>

χωρικό περιορισμό, δηλαδή στο ότι σαν αρμοδιότητα είχαν τα όρια της περιφέρειάς τους με δράσεις αντίστοιχης κλίμακας. Τα 13 ΠΕΠ είναι:

1. Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης
2. Κεντρικής Μακεδονίας
3. Δυτικής Μακεδονίας
4. Ιονίων Νήσων
5. Ηπείρου
6. Θεσσαλίας
7. Στερεάς Ελλάδας
8. Αττικής
9. Δυτικής Ελλάδας
10. Πελοποννήσου
11. Βορείου Αιγαίου
12. Κρήτης
13. Νοτίου Αιγαίου

Κοινό σημείο όλων των ΠΕΠ είναι η δυνατότητα που δίνεται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση να χρηματοδοτήσει ένα μεγάλο φάσμα δράσεων το οποίο εξυπηρετεί ταυτόχρονα και τους στόχους του ΕΣΠΑ αλλά έργα τοπικής σημασίας που ευεργετούν τον τοπικό πληθυσμό. Σημειώνεται ότι στις περιφέρειες εκχωρήθηκαν και πόροι από Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα όπως του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ (τομέας Περιβάλλοντος) με κύριο στόχο δράσεις για την κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας και των Περιφερειών που αφορούν στα υγρά απόβλητα, ενώ εκχωρούνται και από το ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης για αντίστοιχες δράσεις.

2.3 Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας⁴⁰

Τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) ήταν το βασικό εργαλείο για την ενίσχυση των χωρικών συνεργασιών στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο αλλά και με άλλες χώρες. Η ΕΕΣ υλοποιήθηκαν μέσω προγραμμάτων διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας και διακρίνονται σε διμερή και πολυμερή:

---

⁴⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1299/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17/12/2013, περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1299>

- Τα **διμερή** Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας είχαν στόχο να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι διασυνοριακές περιοχές, να αξιοποιήσουν τις προοπτικές ανάπτυξης και φυσικά να ενδυναμώσουν τη συνεργασία προς όφελος της αρμονικής πορείας της Ένωσης. Τέτοια προγράμματα ήταν για την Ελλάδα με χώρες όπως Βουλγαρία, Ιταλία, Κύπρο, Αλβανία και ΠΓΔΜ.
- Τα **πολυμερή** Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, στα οποία συμμετείχαν Περιφέρειες της χώρας μας, είναι: 1. Αδριατικής - Ιονίου 2. MED 3. MED ENI CBC 4. Black Sea basin ENI CBC 5. Balkan Meditteranean 6. INERREG EUROPE

Στα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας περιλήφθηκαν τα δίκτυα συνεργασιών URBACT & ESPON, καθώς και το INTERACT, τα οποία παρείχαν τεχνική υποστήριξη σε όλα τα προγράμματα ΕΕΣ στον ευρωπαϊκό χώρο.⁴¹

3 Μορφές Διακυβέρνησης ΕΣΠΑ 2014 -2020 σε Εθνικό Επίπεδο

Στο Ν 4314/2014 ⁴² έγινε η θέσπιση των κανόνων που διέπουν το συντονισμό, τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την ΠΠ 2014–2020, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων των ΕΔΕΤ και της εθνικής συμμετοχής καθώς και ο συντονισμός μεταξύ τους.

Στον ανωτέρω νόμο συμπεριλήφθηκαν τα στοιχεία σύστασης τόσο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων όσο και των μορφών διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ και ο τρόπος λειτουργίας τους. Επίσης έγινε περιγραφή της διαδικασίας επιλογής δικαιούχων (φορέων που θα υλοποιήσουν συγχρηματοδοτούμενες πράξεις) καθώς και ο τρόπος επιλογής και υλοποίησης των πράξεων (με τον όρο αυτό εννοείται οποιοδήποτε έργο, προμήθεια ή υπηρεσία) από αυτούς. Έγινε επίσης καταγραφή των διαδικασιών που ακολουθούν οι δικαιούχοι για την υλοποίηση των πράξεων όπως τα πληροφοριακά συστήματα, εγχειρίδια, κανονιστικές αποφάσεις κλπ). Τα ανωτέρω, ως προς τις διαδικασίες και τυποποίησή τους, αποτυπώθηκαν αναλυτικότερα και σε ένα Σύστημα

⁴¹ <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticTerritorialCoopOP.aspx>

⁴² ΦΕΚ 265/Α/23-12-2014 www.et.gr

Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) το οποίο ήταν κοινό για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 τα οποία χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής.

Η δομή που είχε το σύστημα Διακυβέρνησης (χωρίς ιεράρχηση) ήταν:

- Η Διαχειριστική Αρχή ή Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΔΑ/ΕΥΔ), η οποία είναι μοναδική για κάθε ΕΠ (Τομεακό και Περιφερειακό και μία για τα ΠΕΕΣ).
- Οι Ενδιάμεσοι Φορείς (ΕΦ), στους οποίους ανατίθενται η διαχείριση μέρους ενός ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής.
- Επιτελικές Δομές Υπουργείων.
- Η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ).
- Η Αρχή Πιστοποίησης (ΑΠ), η οποία είναι κοινή για σύνολο των ΕΠ.
- Η Αρχή Ελέγχου (ΑΕ), η οποία επίσης είναι για το σύνολο των ΕΠ.
- Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ ΑΕ).
- Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΣΠΑ (ΟΠΣ ΕΣΠΑ).

3.1 Διαχειριστικές Αρχές

Για το ΕΣΠΑ 14-20 και για την διαχείριση των ΕΠ είχαν οριστεί δεκαοκτώ ΔΑ/ΕΥΔ, μία για κάθε Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, μία για κάθε Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και μία για τα Προγράμματα ΕΕΣ. Όλες οι ΔΑ (Τομεακών και ΠΕΠ) ήταν υπεύθυνες για τη διαχείριση του αντίστοιχου ΕΠ.

Στον Κανονισμό (ΕΕ) 1303/2013, όπως ενσωματώθηκε και εξειδικεύτηκε στο εθνικό δίκαιο με επιπλέον νόμους, ΥΑ κλπ, καθορίστηκαν περαιτέρω τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες κάθε Διαχειριστικής Αρχής στο πλαίσιο της ΠΠ 2014-2020.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν 4314/2020⁴³, η ΔΑ:

«α. Υποστηρίζει το έργο της Επιτροπής Παρακολούθησης (Επ.Πα.) και της παρέχει τα απαιτούμενα στοιχεία για την εκτέλεση των καθηκόντων της, και ιδίως δεδομένα που αφορούν την πρόοδο του ΕΠ ως προς την επίτευξη των στόχων του, δημοσιονομικά δεδομένα και δεδομένα που αφορούν τους δείκτες και τα ορόσημα, ενώ μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων της Επιτροπής.

β. Συντάσσει και, μετά από την έγκριση της Επιτροπής Παρακολούθησης, υποβάλλει στην Επιτροπή ετήσιες και τελικές εκθέσεις υλοποίησης.

---

⁴³ Βλ υποσημείωση 42, σελ 31

γ. Θέτει στη διάθεση των Ενδιάμεσων Φορέων και των Δικαιούχων, πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση των καθηκόντων τους και την υλοποίηση Πράξεων αντίστοιχα.

δ. Διασφαλίζει τη συλλογή και καταχώρηση στο ΟΠΣ δεδομένων για κάθε Πράξη, τα οποία είναι αναγκαία για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιονομική διαχείριση, την επαλήθευση και τον έλεγχο, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων για μεμονωμένους συμμετέχοντες σε πράξεις κατά περίπτωση.

ε. Εξασφαλίζει ότι τα αναφερόμενα στο στοιχείο δ' δεδομένα συλλέγονται, καταχωρίζονται και αποθηκεύονται στο σύστημα και ότι τα δεδομένα σχετικά με τους δείκτες αναλύονται ανά φύλο, όταν αυτό επιβάλλεται από το Παράρτημα Ι του Κανονισμού του ΕΚΤ.

στ. Πραγματοποιεί τις αξιολογήσεις του ΕΠ που διενεργούνται, σύμφωνα με τα άρθρα 54 και 56 του Κανονισμού, βάσει του εγκεκριμένου σχεδίου αξιολόγησης από την Επ.Πα. και λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων τους.

ζ. Προβαίνει στην εξειδίκευση του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 19 του Ν. 4314/2014, παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής του και συντάσσει προτάσεις τροποποίησής του, τις οποίες υποβάλλει στην Επ.Πα. για έγκριση.

η. Διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις πληροφόρησης και επικοινωνίας που ορίζονται στο άρθρο 115 του Κανονισμού.

θ. Υποβάλλει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες για τα μεγάλα έργα πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 101 του Κανονισμού.

ι. Για την επιλογή των Πράξεων, η ΔΑ:

αα) συντάσσει και, μετά από την έγκρισή τους, εφαρμόζει τις κατάλληλες διαδικασίες και κριτήρια επιλογής, τα οποία:

- διασφαλίζουν τη συμβολή των Πράξεων στην επίτευξη των ειδικών στόχων και των αποτελεσμάτων της σχετικής προτεραιότητας,

- δεν συνιστούν διακριτική μεταχείριση και είναι διαφανή,

- τηρούν τις γενικές αρχές που ορίζονται στα άρθρα 7 και 8 του Κανονισμού

ββ) διασφαλίζει ώστε μία επιλεγείσα Πράξη να εμπίπτει στο πεδίο του αρμόδιου Ταμείου ή Ταμείων και σε κατηγορία παρέμβασης στο πλαίσιο της προτεραιότητας ή των προτεραιοτήτων,

γγ) παρέχει στο Δικαιούχο, έγγραφο που καθορίζει τους όρους για τη υποστήριξη της κάθε Πράξης, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών απαιτήσεων που αφορούν

τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που πρέπει να παρασχεθούν στο πλαίσιο της Πράξης, το σχέδιο χρηματοδότησης και την προθεσμία εκτέλεσης,

δδ) εξασφαλίζει ότι ο Δικαιούχος διαθέτει τη διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή ικανότητα να τηρήσει τους όρους που καθορίζονται στο προηγούμενο στοιχείο, πριν από την έγκριση της Πράξης,

εε) προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης,

στστ) εξασφαλίζει ότι, σε περίπτωση που η υλοποίηση της Πράξης έχει αρχίσει πριν από την υποβολή της αίτησης για χρηματοδότηση στη ΔΑ, τηρούνται οι ενωσιακοί και εθνικοί κανόνες σχετικά με την εν λόγω Πράξη,

ζζ) διασφαλίζει ότι οι Πράξεις που επιλέγονται για στήριξη από τα Ταμεία δεν περιλαμβάνουν δραστηριότητες που αποτελούν τμήμα Πράξης, η οποία έχει υποβληθεί ή θα έπρεπε να υποβληθεί σε διαδικασία ανάκτησης, σύμφωνα με το άρθρο 71 του Κανονισμού, μετά τη μετεγκατάσταση μίας παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιοχής του προγράμματος,

ηη) καθορίζει της κατηγορίες παρέμβασης στις οποίες αποδίδονται οι δαπάνες της Πράξης.

ια. Παρέχει στους δυνητικούς Δικαιούχους σαφείς και λεπτομερείς πληροφορίες τουλάχιστον σχετικά με:

αα) τους όρους επιλεξιμότητας των δαπανών που πρέπει να ικανοποιούνται για να υπάρξει υποστήριξη από ένα ΕΠ,

ββ) την περιγραφή των διαδικασιών εξέτασης των αιτήσεων χρηματοδότησης και τις σχετικές προθεσμίες,

γγ) τα κριτήρια επιλογής των Πράξεων που θα χρηματοδοτηθούν,

δδ) τους αρμόδιους επικοινωνίας που μπορούν να δώσουν πληροφορίες σχετικά με τα ΕΠ, σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο,

εε) ότι οι αιτήσεις πρέπει να προτείνουν δραστηριότητες επικοινωνίας, ανάλογες με το μέγεθος της Πράξης για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με τους στόχους της Πράξης και την υποστήριξη της ΕΕ στην Πράξη,

στστ) ενημερώνει τους Δικαιούχους ότι η αποδοχή χρηματοδότησης συνιστά αποδοχή της εγγραφής τους στον κατάλογο των Πράξεων που δημοσιοποιούνται, σύμφωνα με το άρθρο 115, παράγραφος 2 και ότι ο κατάλογος των Πράξεων ανά ΕΠ και ανά Ταμείο θα είναι προσβάσιμος μέσω ενιαίου διαδικτυακού τόπου ή ενιαίας διαδικτυακής πύλης.

- ιβ.** Διενεργεί επαληθεύσεις κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 21 του Ν. 4314/2014 και, σύμφωνα με τις παραγράφους 4 και 5 του άρθρου 125 του Κανονισμού.
- ιγ.** Διασφαλίζει ότι οι Δικαιούχοι που εμπλέκονται στην υλοποίηση Πράξεων χρηματοδοτούμενων βάσει επιλέξιμων δαπανών που όντως έχουν γίνει, τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που αφορούν μία Πράξη.
- ιδ.** Θέτει σε εφαρμογή αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης, λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους.
- ιε.** Ορίζει διαδικασίες που διασφαλίζουν την τήρηση όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής του ελέγχου.
- ιστ.** Συντάσσει για κάθε λογιστική χρήση, τη δήλωση διαχείρισης για τη λειτουργία του ΣΔΕ, τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών Πράξεων και την τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, μαζί με έκθεση που παρουσιάζει τα αποτελέσματα των διενεργηθέντων ελέγχων, ενδεχόμενων αδυναμιών που εντοπίστηκαν στο ΣΔΕ και των διορθωτικών μέτρων που έχουν ληφθεί.
- ιζ.** Παρέχει στην Αρχή Πιστοποίησης όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με κάθε δαπάνη, για σκοπούς πιστοποίησης.
- ιη.** Προβαίνει στην ακύρωση μέρους ή του συνόλου της ενωσιακής συνεισφοράς σε μία Πράξη, η οποία επιβάλλεται βάσει των αποτελεσμάτων επαλήθευσης ή ελέγχου και εισηγείται στον Ειδικό Γραμματέα ή αιρετό Περιφερειάρχη που την εποπτεύει, την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.
- ιθ.** Συνεργάζεται με την Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ), την καθ' ύλην αρμόδια Υπηρεσία συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται».

Στην ΠΠ 2014-2020, η κατανομή των αρμοδιοτήτων σε μονάδες στο εσωτερικό των Διαχειριστικών Αρχών, εξασφάλισε τη διάκριση και τη μη σύγκρουση συμφερόντων των βασικών λειτουργιών της. Οι αρμοδιότητες αυτές διακρίνονται σε αυτές του προγραμματισμού και αξιολόγησης για την ένταξη των πράξεων στο ΕΣΠΑ, της διαχείρισης πράξεων κατά την υλοποίησή τους (όπως διοικητικός έλεγχος των δελτίων δηλώσεων δαπανών και προληπτικών ελέγχων δημοσίων συμβάσεων και επιτόπιων επαληθεύσεων) και της οργάνωσης και διοικητικής υποστήριξης της ΔΑ

(όπως διαχείριση πράξεων Τεχνικής Βοήθειας στις οποίες είναι δικαιούχος η ΔΑ). Επίσης σε όλες τις ΔΑ είχαν συγκροτηθεί ομάδες αποτελούμενες από στελέχη όλων των μονάδων της για τη διαχείριση κινδύνων και την αξιολόγηση κινδύνων απάτης.

3.2 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦ/ΕΦΔ)

Οι Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦ ή ΕΦΔ) είναι φορείς στους οποίους ανατέθηκε η διαχείριση μέρους ενός ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής αλλά πάντα υπό τον έλεγχο και την ευθύνη της αντίστοιχης ΔΑ.

Στο άρθρο 13 του Ν 4314/2014⁴⁴ περιγράφονται οι περιπτώσεις στις οποίες ΕΦΔ «αναλαμβάνουν ή δύναται να αναλάβουν» τη διαχείριση μέρους ενός ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της ΔΑ και καθορίστηκε η μορφή των σχετικών αναθέσεων.

Συγκεκριμένα, με αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων μπορούσαν να ορίζονται Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης σύμφωνα με τα προβλεπόμενα του ανωτέρω άρθρου του Ν 4314/2014. Με την απόφαση ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα ρυθμιζόταν και κάθε ζήτημα σχετικό με την άσκηση των αρμοδιοτήτων ή των καθηκόντων που αναλαμβάνει και ιδίως: **(α)** ο φορέας που αναλαμβάνει τη διαχείριση δράσεων του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής, **(β)** οι δράσεις που αναλαμβάνονται και ο προϋπολογισμός της κάθε μιας, **(γ)** οι αρμοδιότητες διαχείρισης ή τα καθήκοντα που ανατίθενται, **(δ)** οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής, **(ε)** το αρμόδιο όργανο για την ένταξη των πράξεων.

Η απόφαση ορισμού ήταν δεσμευτική για τον ΕΦΔ ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του. Για να ορισθεί κάποιος φορέας ΕΦΔ έπρεπε να παρέχει εγγυήσεις όσον αφορά τη φερεγγυότητά του, τις ικανότητές του καθώς και την εμπειρία και τη διαχειριστική του επάρκεια στον τομέα που αναλάμβανε καθήκοντα διαχείρισης.

3.3 Αρχή Πιστοποίησης (ΑΠ)

Η Αρχή Πιστοποίησης (ΑΠ) ήταν υπεύθυνη για την πιστοποίηση των δαπανών του ΕΣΠΑ και η «πύλη» μέσω της οποίας δηλώνονταν οι δαπάνες στην ΕΕ. Ως ΑΠ είχε οριστεί η «Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων» και ήταν κοινή για όλα τα ΕΠ.

---

⁴⁴ Βλ υποσημείωση 42, σελ 31

Στον Ν 4314/2014 και συγκεκριμένα στο άρθρο 10 καθορίζονται οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που έχει η ΑΠ. Συγκεκριμένα αναφέρεται:

α) Με βάση το άρθρο 126 του Κανονισμού, την κατάρτιση και υποβολή των πιστοποιήσεων, αιτήσεων, στις αρμόδιες υπηρεσίες σύμφωνα με τους όρους και τις διαδικασίες των κανονισμών που ισχύουν κατά περίπτωση λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των ελέγχων που έχουν διενεργηθεί από τις αρμόδιες αρχές. Δύναται να εξαιρεί προσωρινά πληρωμές από τις δηλώσεις δαπανών που παρουσιάζουν προβλήματα σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες. Ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και τη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν ανά πηγή. Τηρεί, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή καθώς και των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη και αποστέλλει τις σχετικές εκθέσεις σύμφωνα με τον Κανονισμό. Καταρτίζει και υποβάλλει τους λογαριασμούς για κάθε λογιστική χρήση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό. Καταρτίζει και υποβάλλει τις προβλέψεις για τις επόμενες λογιστικές χρήσεις. Συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς τις πληροφορίες που χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της καθώς και την επεξεργασία τους.

β) Τη διενέργεια επιθεωρήσεων στους φορείς που ασκούν διαχείριση και στους δικαιούχους συγχρηματοδοτούμενων πράξεων και στις πράξεις τους και τη σύνταξη εκθέσεων για τη λήψη τυχόν απαιτούμενων ενεργειών. Την ανάθεση διενέργειας ελέγχου ποιότητας των Δημοσίων Τεχνικών έργων και την πρόταση των κατάλληλων μέτρων με βάση τα αποτελέσματά τους και την ισχύουσα νομοθεσία.

γ) Την διενέργεια εξακριβώσεων των δαπανών των φορέων που είναι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα και συμμετέχουν σε Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας την διαχείριση των οποίων ασκούν άλλα Κράτη-Μέλη με το προσωπικό της ή/και αναθέτοντας σε ελεγκτική εταιρεία».

Επιπλέον, με Υπουργική Απόφαση εξειδικεύτηκε η δομή της, οι αναλυτικές αρμοδιότητες και η κατανομή προσωπικού ανά μονάδα καθώς και ο αριθμός και τα τυπικά προσόντα αυτού.

3.4 Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ)

Σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 8 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 καθορίστηκε ως η Αρχή που ασκεί καθήκοντα συνδέσμου και παρέχει πληροφορίες στην ΕΕ. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν 4314/2014⁴⁵, η ΕΑΣ ήταν Επιτελική Υπηρεσία η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων-ΕΣΠΑ και συντόνιζε την εφαρμογή του ΕΣΠΑ, καθοδηγώντας τις ΔΑ αλλά και τους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς, με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της νομιμότητας της διαχείρισης των ΕΠ.

Είχε ρόλο εκπροσώπου της χώρας συνολικά για το ΕΣΠΑ 2014-2020, το μηχανισμό «Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη (ΔΣΕ/CEF), το Ταμείο Αλληλεγγύης και τα λοιπά αναπτυξιακά προγράμματα και ταμεία, συντονίζοντας τις δραστηριότητες των άλλων σχετικών αρχών και δομών και προωθώντας την εφαρμογή του ενωσιακού και του εναρμονισμένου εθνικού δικαίου.

Αποτελούνταν από 6 Ειδικές Υπηρεσίες:

1. Η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ)
2. Η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής (ΕΥΣΕ)
3. Η Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης (ΕΥΘΥ)
4. Η Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥΟΠΣ)
5. Η Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων (ΕΥΚΕ)
6. Η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού & Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ)

Η ΕΑΣ είχε τις ακόλουθες αρμοδιότητες για την ΠΠ 14-20:

«α. Παρακολουθεί και συντονίζει θέματα που αφορούν στην οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή συμπεριλαμβανομένου του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, καθώς και τον προγραμματισμό, την εξειδίκευση και την εφαρμογή των ΕΠ του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014-2020, μεριμνώντας τόσο για τη βέλτιστη συνέργεια μεταξύ των Ευρωπαϊκών Επενδυτικών και Διαρθρωτικών Ταμείων και των Προγραμμάτων τους, όσο και για τη συμβατότητά τους με τις πολιτικές και προτεραιότητες της ΕΕ, τις διατάξεις του Κανονισμού και τις εθνικές αναπτυξιακές ανάγκες και προτεραιότητες, όπως έχουν προσδιοριστεί στο εγκεκριμένο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης.

---

⁴⁵ Βλ υποσημείωση 42, σελ 31

β. Παρακολουθεί και συντονίζει τη συγκέντρωση των πόρων για ειδικές κατηγορίες παρεμβάσεων που προβλέπονται από τους Κανονισμούς της ΕΕ, όπως για τη θεματική συγκέντρωση των Επενδυτικών και Διαρθρωτικών Ταμείων, την κατανομή πόρων ανά κατηγορία περιφέρειας και τις παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, της αστικής και χωρικής ανάπτυξης και της καταπολέμησης της φτώχειας.

γ. Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τη διαχείριση και την εξειδίκευση των ΕΠ και για κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των Διαχειριστικών Αρχών και των Επιτελικών Δομών ΕΣΠΑ των Υπουργείων και των Περιφερειών.

δ. Έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) όλων των ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 72 του Κανονισμού και με τις απαιτήσεις κάθε Ταμείου της ΕΕ και την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, σύμφωνα με τα άρθρα 123 και 124 του Κανονισμού. Εποπτεύει και παρακολουθεί την ορθή, ενιαία και αποτελεσματική εφαρμογή των σχετικών κανόνων και διαδικασιών, από τις Αρχές Διαχείρισης, σχεδιάζει κατάλληλα διορθωτικά μέτρα και παρακολουθεί την εφαρμογή και αποτελεσματικότητά τους ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση των ΣΔΕ και των Αρχών που τα εφαρμόζουν με τις απαιτήσεις του Κανονισμού και εισηγείται τις αναγκαίες προσαρμογές στον Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού για τη λήψη σχετικής απόφασης.

ε. Παρακολουθεί την εφαρμογή των Προγραμμάτων, ιδίως ως προς επίτευξη των στόχων τους και αυτών που ορίζονται στο πλαίσιο επίδοσης και μεριμνά για την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης στους Άξονες Προτεραιότητας και στα Προγράμματα όλων των ΕΔΕΤ που επιτυγχάνουν τους στόχους τους, σε συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές και την ΕΕ και με βάση τις οδηγίες της.

στ. Παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων των ΕΠ, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις Διαχειριστικές Αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ. Παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις σχετικά με τους δείκτες του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων και διαμορφώνει σύστημα δεικτών, του οποίου παρακολουθεί την εφαρμογή.

ζ. Ενημερώνει και κατευθύνει τις Διαχειριστικές Αρχές σχετικά με την ορθή εφαρμογή του ευρωπαϊκού και εθνικού δικαίου και ενημερώνεται για τις σχετικές ενέργειες των Διαχειριστικών Αρχών για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το ευρωπαϊκό και εθνικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά τις διατάξεις για τον ανταγωνισμό,

τις δημόσιες συμβάσεις, την εξάλειψη ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

η. Δίδει κατευθύνσεις, παρακολουθεί και αξιολογεί τη συστηματική και αποτελεσματική δημοσιότητα και πληροφόρηση για το ΕΣΠΑ και τα ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ, προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης.

θ. Ειδικά για τις παρεμβάσεις του ΕΚΤ, συντονίζει το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση αυτών.

ι. Μεριμνά για τη δημιουργία και λειτουργία μηχανισμού και διαδικασιών για την εξέταση καταγγελιών σε σχέση με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020, καθώς και για την καταπολέμηση της απάτης και παρακολουθεί την αποτελεσματική εφαρμογή μέτρων κατά της απάτης στις Διαρθρωτικές Δράσεις, τα οποία υλοποιούνται από τις Υπηρεσίες που εμπλέκονται στη διαχείριση των ΕΠ.

ια. Αναπτύσσει και προσαρμόζει τη λειτουργία Ολοκληρωμένου Πληροφορικού Συστήματος (ΟΠΣ) και των επικουρικών πληροφοριακών συστημάτων, στις απαιτήσεις των Κανονισμών της ΕΕ, προκειμένου να αποτελεί εργαλείο διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ και διασφαλίζει τη διεπαφή του ΟΠΣ με το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας. Διασφαλίζει επίσης ότι το ΟΠΣ ανταποκρίνεται στις κανονιστικές απαιτήσεις του ενωσιακού και εθνικού δικαίου ως προς την παρακολούθηση των ΕΠ, ιδίως ανά κατηγορία περιφέρειας και θεματική συγκέντρωση. Διασφαλίζει ότι μέσω του ΟΠΣ επιβάλλεται η απαγόρευση της υπέρβασης των εκάστοτε επιτρεπομένων επιπέδων υπερδέσμευσης, με την πρόβλεψη ελέγχων του συστήματος, αυτομάτων ειδοποιήσεων, καθώς και συγκεντρωτικών αναφορών.

ιβ. Επιβλέπει την εκπλήρωση των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων, την τήρηση των μακροοικονομικών όρων και των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα.

ιγ. Συμμετέχει στις συναντήσεις των Διαχειριστικών Αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής, καθώς και στις συναντήσεις των προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης, Αλιείας και Θάλασσας.

ιδ. Διαμορφώνει σε συνεργασία με την Αρχή Πιστοποίησης τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των Διαχειριστικών Αρχών και των Δικαιούχων.

ιε. Διαχειρίζεται το ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια».

ιστ. Διαμορφώνει, παρακολουθεί και συντονίζει το σχεδιασμό και την εφαρμογή των δράσεων κρατικών ενισχύσεων, των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής και των δράσεων ενίσχυσης και στήριξης της επιχειρηματικότητας για τα ΕΠ ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020.

ιζ. Διαμορφώνει και τηρεί όλα τα πληροφοριακά συστήματα που απαιτούνται για τη διαχείριση των δράσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

ιη. Παρακολουθεί και συντονίζει την υποβολή φακέλων μεγάλων έργων για τη διασφάλιση της ποιότητας και την πληρότητα αυτών.

ιθ. Υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της Επιτροπής Παρακολούθησης ΕΣΠΑ 2014-2020 και εισηγείται σχετικά.

κ. Εξασφαλίζει την τήρηση των αποφάσεων της Επιτροπής Παρακολούθησης ΕΣΠΑ και παρακολουθεί την εφαρμογή των αποφάσεων των Επιτροπών Παρακολούθησης των ΕΠ από τις οικείες ΔΑ. Σε περίπτωση μη τήρησης ή πλημμελούς εφαρμογής των ανωτέρω Αποφάσεων, η ΕΑΣ θα προβεί σε συστάσεις για διορθωτικές ενέργειες και, ανάλογα με το βαθμό μη συμμόρφωσης, δύναται να προβεί σε ενέργειες αναστολής της χρηματοδοτικής ροής.

κα. Μεριμνά για την απλούστευση των διαδικασιών υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων υποδομής και την ανάληψη νομοθετικών πρωτοβουλιών σε βασικούς τομείς στους οποίους εντοπίζεται σημαντικός όγκος εμπλοκών, που δυσχεραίνουν ή/και καθυστερούν την ομαλή υλοποίηση των έργων, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία.

κβ. Παρακολουθεί και συντονίζει θέματα που αφορούν το Μηχανισμό «Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη», το Ταμείο Αλληλεγγύης καθώς και θέματα που αφορούν εκταμιεύσεις δανείων της ΕΤΕΠ.

κγ. Παρακολουθεί και συντονίζει την υποβολή στην ΕΕ των ετήσιων εκθέσεων, καθώς και των προτάσεων αναθεώρησης των ΤΕΠ, ΠΕΠ και ΕΠ εδαφικής συνεργασίας».

3.5 Επιτελικές Δομές Υπουργείων

Οι Επιτελικές Δομές των Υπουργείων δημιουργήθηκαν για να βοηθήσουν τα Υπουργεία από τα οποία εποπτεύονται, καθώς και τους φορείς που εποπτεύονται από αυτές, ώστε να ενισχύσουν την επιχειρησιακή και διοικητική ικανότητα τους για την υλοποίηση των έργων του ΕΣΠΑ τα οποία είναι αρμοδιότητας των αντίστοιχων Υπουργείων. Για να επιτευχθεί αυτό «δύναται να συνιστάται Ειδική Υπηρεσία» βάσει

του Ν 4314/2014 άρθρου 16, παρ 2⁴⁶, μια υπηρεσία με την ονομασία «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ». Ως αντικείμενο είχαν να σχεδιάζουν, να προγραμματίζουν και να εξειδικεύουν τις πολιτικές των Υπουργείων ώστε να χρηματοδοτηθούν οι αντίστοιχες δράσεις από τα ΕΔΕΤ μέσω των ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν 4314/2014 οι Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων είχαν κυρίως τις ακόλουθες ειδικότερες αρμοδιότητες:

α) Συνεργάζονται με τις υπηρεσίες του Υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων του, καθώς και τους κατά περίπτωση αρμόδιους κοινωνικούς εταίρους, για το σχεδιασμό και την εξειδίκευση των Τομεακών πολιτικών του Υπουργείου, την αποτύπωση και ιεράρχηση των αναγκών τους και τη σύνταξη Επιχειρησιακού Σχεδίου για τους τομείς πολιτικής του, καθώς και την παρακολούθηση και αναθεώρηση αυτού. Συμμετέχουν σε τεχνικές συναντήσεις παρακολούθησης προόδου των Εθνικών Αρχών με την Ε. Ε. όταν αφορούν θέματα εφαρμογής των πολιτικών του τομέα τους.

β) Διατυπώνουν προτάσεις και συμμετέχουν στην εξειδίκευση των αξόνων προτεραιότητας ή των ειδικών στόχων ή των κατηγοριών δράσης των ΕΠ που αντιστοιχούν στις Τομεακές πολιτικές του Υπουργείου, καθώς και στην τροποποίηση ή αναθεώρηση αυτών.

γ) Διατυπώνουν προτάσεις και συμμετέχουν στη διαμόρφωση του περιεχομένου των προσκλήσεων για πράξεις που εμπίπτουν στον τομέα πολιτικής του Υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων του, προκειμένου να δημοσιοποιηθούν από την αντίστοιχη Διαχειριστική Αρχή. Συνεργάζονται με τη Δ.Α. και παρακολουθούν τη διαδικασία και τα αποτελέσματα υλοποίησης των αντίστοιχων προσκλήσεων. δ) Υποστηρίζουν τις υπηρεσίες του Υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων κατά το σχεδιασμό των έργων που εναρμονίζονται με τον Επιχειρησιακό Σχεδιασμό του Υπουργείου.

ε) Υποστηρίζουν τις υπηρεσίες του Υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων στην ωρίμανσή των εν δυνάμει επιλέξιμων έργων τους και μετά την ένταξη αυτών, στην παρακολούθηση της υλοποίησής τους.

στ) Υλοποιούν ως Δικαιούχοι πράξεις του Υπουργείου, συμπεριλαμβανομένων πράξεων τεχνικής βοήθειας και δύναται σε περιπτώσεις αδύναμων δικαιούχων να τους υποκαθιστούν στο ρόλο τους.

---

⁴⁶ Βλ υποσημείωση 42, σελ 31

ζ) Παρέχουν υπηρεσίες «διοίκησης έργου» προς στο Υπουργείο και τους εποπτευόμενους φορείς για τα έργα τους.

η) Παρακολουθούν τη συνολική πρόοδο των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων του Επιχειρησιακού Σχεδίου του Υπουργείου, συνεργαζόμενες με τις Διαχειριστικές Αρχές για την υιοθέτηση μέτρων αντιμετώπισης προβλημάτων, όπου απαιτείται. Επίσης παρακολουθούν την πρόοδο επίτευξης των δεικτών τους που συμβάλλουν στους στόχους του αντίστοιχου ΕΠ και συντάσσουν περιοδικές εκθέσεις προόδου, στις οποίες περιλαμβάνονται και μέτρα αντιμετώπισης τυχόν προβλημάτων».

3.6 ΜΟΔ ΑΕ και Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΣΠΑ

Υποστηρικτικά του ΕΣΠΑ αλλά και όλων των προηγούμενων και επόμενων ΠΠ, έχουν δημιουργηθεί μηχανισμοί και δομές που βοηθούν όλους τους αρμόδιους φορείς τόσο σε μεταφορά τεχνογνωσίας αλλά και σε τεχνικό επίπεδο και σε επίπεδο στελέχωσης των αρμόδιων υπηρεσιών με προσωπικό. Η Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ και το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του ΕΣΠΑ και είναι δύο από αυτά.

3.6.1 ΜΟΔ ΑΕ

Η ΜΟΔ ΑΕ είναι μία ανώνυμη εταιρεία του ευρύτερου δημόσιου τομέα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα η οποία είναι υπό την εποπτεία του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Με απόφαση της Ελλάδας και της ΕΕ ιδρύθηκε η ΜΟΔ το 1996 με το άρθρο 3 του Ν 2372/1996⁴⁷. Ο λόγος για τη δημιουργία ενός τέτοιου φορέα ήταν η κάλυψη των αναγκών της δημόσιας διοίκησης σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό κυρίως από τον ιδιωτικό τομέα αλλά και η υποστήριξη των εμπλεκόμενων, με την υλοποίηση των έργων ΕΣΠΑ, φορέων στην επιτυχή αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων κατά την υλοποίησή τους μεταφέροντας τεχνογνωσία για τη βελτίωση της διαχείρισης. Μέσα από διαγωνιστικές διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού, η ΜΟΔ ΑΕ προσέλαβε εξειδικευμένα στελέχη του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Τα στελέχη αυτά συγκρότησαν υπηρεσίες που διαδραμάτισαν έναν ενεργό ρόλο στην προώθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων ήδη από το πρώτα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) στην δεκαετία του '90. Η ΜΟΔ ΑΕ έκτοτε υποστηρίζει και ενισχύει τους όλους τους

---

⁴⁷ ΦΕΚ 29/Α/28-02-1996 www.et.gr

φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγραμμάτων και άλλων αναπτυξιακών παρεμβάσεων με τις κυριότερες αρμοδιότητες, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί στις πιο πρόσφατες ΠΠ, να είναι:

- Οργάνωση και στελέχωση των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης (ΔΑ/ΕΥΔ).
- Εκπαίδευση στελεχών των ΔΑ/ΕΥΔ και των Δικαιούχων.
- Συμβουλευτική, διαχειριστική και τεχνική υποστήριξη των Δικαιούχων.
- Ανάπτυξη συστημάτων και ειδικών εργαλείων για την οργάνωση της διαχείρισης του ΕΣΠΑ και μεταφορά τεχνογνωσίας.
- Στέγαση των Ειδικών Υπηρεσιών αλλά και άλλων δομών και εξοπλισμός τους με την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή και ηλεκτρονικά συστήματα.
- Ανάπτυξη, υποστήριξη και φιλοξενία πληροφοριακών συστημάτων, διαδικτυακών εφαρμογών, παροχή κεντρικών δικτυακών υπηρεσιών (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, πρόσβαση στο διαδίκτυο, διασύνδεση με ΟΠΣ).

Η ΜΟΔ ΑΕ έχει στηρίξει την οργάνωσή της με πρότυπα του ιδιωτικού τομέα και έτσι σε συνδυασμό με τα εργαλεία, την τεχνογνωσία και τα οργανωτικά της συστήματα, μπορεί να ανταποκριθεί σε αιτήματα υποστήριξης φορέων που υλοποιούν τα προγράμματα, μέσω των ομάδων “TASK FORCE” που έχει δημιουργήσει και οι οποίοι έχουν και τις περισσότερες ανάγκες. Σημειώνεται επίσης ότι η υποστήριξη της ΜΟΔ ΑΕ παρέχεται σε πανελλαδικό επίπεδο αφού προγράμματα ΕΣΠΑ υλοποιούνται σε όλη την ελληνική επικράτεια τόσο σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης όπως μικροί ακριτικοί δήμοι αλλά και σε κεντρικό επίπεδο όπως υπουργεία που υλοποιούν σε δημόσια έργα.⁴⁸

3.6.2 ΟΠΣ ΕΣΠΑ (Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΣΠΑ)

Το σύστημα αυτό είναι προσβάσιμο μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας⁴⁹ του Υπουργείου Ανάπτυξης και στην οποία έχουν πρόσβαση τα στελέχη όλων των φορέων που συνδέονται με την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με διαβάθμιση πρόσβασης και επεξεργασίας ανάλογα με τον τομέα ευθύνης και τις αρμοδιότητες κάθε φορέα.

⁴⁸ <https://www.mou.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=242>

⁴⁹ <https://access.ops.gr>

Σύμφωνα με το Ν 4314/2014⁵⁰ και συγκεκριμένα το άρθρο 55, παρ 1 «Στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) καταχωρίζονται, κυρίως, δεδομένα που αφορούν στις διαδικασίες και στα στοιχεία προγραμματισμού, διαχείρισης, ελέγχου και υλοποίησης του ΕΣΠΑ, των προγραμμάτων και των πράξεων, στους εμπλεκόμενους φορείς και πρόσωπα, καθώς και δεδομένα που αφορούν στο Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Η καταχώριση των δεδομένων αυτών έχει ως στόχο την παρακολούθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων, καθώς επίσης την αυτοματοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και τη χρονολογική παρακολούθησή τους, σύμφωνα και με τις απαιτήσεις του Κανονισμού και του Συστήματος Διαχείρισης του ΕΟΧ».

Σκοπός του ΟΠΣ είναι:

- Η διαχείριση της πληροφορίας από το ανώτερο έως το κατώτερο επίπεδο (πράξη/υπόεργο και παραστατικά πληρωμών),
- Η διενέργεια ηλεκτρονικά των διαδικασιών διαχείρισης. Η δημιουργία των απαραίτητων εκτυπωτικών για κάθε στάδιο υλοποίησης και διαχείρισης μίας πράξης και των νομικών δεσμεύσεων που την απαρτίζουν,
- Η κάλυψη όλων των διαστάσεων της διαχείρισης, που περιλαμβάνουν οικονομικό και φυσικό αντικείμενο, χρονοδιάγραμμα, διοικητικό και θεσμικό πλαίσιο,
- Η κάλυψη όλων των σταδίων της διαχείρισης, στο πλαίσιο του προγραμματισμού και της υλοποίησης των έργων και προγραμμάτων,
- Η επικοινωνία της απαιτούμενης πληροφορίας με την βάση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) SFC

Για το λόγο αυτό οι λειτουργίες και έλεγχοι που περιλαμβάνει το ΟΠΣ αποσκοπούν στο να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις διαχείρισης κάθε επιπέδου της δενδροειδούς ανάλυσης να μπορούν οι υπεύθυνοι, ανά επίπεδο:

- να παρακολουθούν αν τηρούνται αποτελεσματικά οι δεσμεύσεις,
- να δρομολογούν, αν χρειάζεται, τροποποιήσεις στα κατάλληλα επίπεδα,
- να παρακολουθούν τους ρυθμούς υλοποίησης,
- να αξιολογούν αποτελεσματικά τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις των διαφόρων ενεργειών που υλοποιούνται.

---

⁵⁰ Βλ υποσημείωση 42, σελ 31

Ενδεικτικά, το ΟΠΣ ΕΣΠΑ χρησιμοποιείται από Δικαιούχους, Διαχειριστικές Αρχές και ΕΦΔ, Αρχή Πιστοποίησης, ΕΔΕΛ).

Στην παρ 5 του άρθρου 55 του ίδιου Νόμου⁵¹, αναφέρει ότι: «Την εποπτεία της παραγωγικής λειτουργίας του ΟΠΣ, τη φιλοξενία των εξυπηρετητών του ΟΠΣ, του δικτυακού εξοπλισμού, την τεχνική υποστήριξη του κεντρικού εξοπλισμού και του λογισμικού υποδομής, την παροχή υπηρεσιών για τη δικτυακή σύνδεση του ΟΠΣ με τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Δημοσίου, την ανάπτυξη και συντήρηση του επιχειρησιακού λογισμικού, την υλοποίηση των σχετικών αναβαθμίσεων, αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, η οποία υποστηρίζεται από τη ΜΟΔ ΑΕ».

4 Μορφές Ελέγχου

Υπάρχουν διάφορα επίπεδα και είδη ελεγκτικών μηχανισμών, αντικείμενο των οποίων είναι αν οι δαπάνες έχουν γίνει βάσει των Κανονισμών της ΕΕ και του Εθνικού Δικαίου. Για λόγους απλοποίησης θα διακρίνουμε τους ελέγχους σε δύο βασικές κατηγορίες: τους Ευρωπαϊκούς Ελεγκτικούς Μηχανισμούς και τους Εθνικούς. Οι πρώτοι γίνονται από κοινοτικά όργανα ενώ οι δεύτεροι από εθνικά. Όλοι οι φορείς ελέγχου, ευρωπαϊκοί και εθνικοί, είναι συντονισμένοι και υπάρχει συνεργασία μεταξύ τους. Οι έλεγχοι που διενεργούνται από τα Κράτη Μέλη γίνονται μετά από εγκεκριμένη μέθοδο δειγματοληψίας και μεθοδολογίας από την ΕΕ με στοχευμένα σημεία ελέγχου ώστε να καλύψουν όλα τις φάσεις υλοποίησης και όλα τα σημεία επικινδυνότητας (ποιοτικά και ποσοτικά) των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων.

4.1 Ευρωπαϊκοί Ελεγκτικοί Μηχανισμοί

Η ΕΕ, μέσω του ενωσιακού δικαίου που διαμορφώνει το πλαίσιο και διέπει τη λειτουργία της, διενεργεί εσωτερικό έλεγχο επαλήθευσης της ορθής εκτέλεσης του κοινοτικού π/υ. Όμως οι έλεγχοι που γίνονται από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΛΣ) και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) είναι αυτοί που θα εξεταστούν εδώ. Στόχος των ελέγχων είναι να διασφαλιστεί ότι οι δαπάνες γίνονται με νόμιμο, διαφανή και αξιόπιστο τρόπο, ότι το αποτέλεσμά τους συνάδει με τις στρατηγικές και τους

---

⁵¹ Βλ υποσημείωση 42, σελ 31

γενικότερους στόχους της Ένωσης και αυτό έχει επιτευχθεί με τον αποδοτικότερο τρόπο. Επιπλέον, θα αναφερθούμε και στους ιδιαίτερους ελέγχους που γίνονται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF),

Λόγω της ιδιαίτερης φύσης της ΕΕ τόσο γεωγραφικά όσο και διοικητικά, αλλά και του τρόπου διαχείρισης των πόρων που είναι εκ φύσεως αποκεντρωμένη, τα Κράτη Μέλη έχουν επιβαρυνθεί με το μεγαλύτερο βάρος των ελέγχων, όμως πάντα σε συνεργασία με το ΕΕΛΣ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να διασφαλιστεί η κανονικότητα και νομιμότητα των δαπανών.

4.1.1 Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο⁵²

Σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το ΕΕΛΣ έχει ως κύριο καθήκον τον έλεγχο για την ορθή διαχείριση των κονδυλίων του π/υ της ΕΕ με σκοπό την διασφάλιση της ορθής χρήσης τους αλλά και της επίτευξης των αποτελεσμάτων τα οποία επιδιώκουν να φέρουν, σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις συνθήκες. Έτσι, σύμφωνα με τα άρθρο 287 της Ενοποιημένης Συνθήκης για την ΕΕ και της Συνθήκης για την Λειτουργία της ΕΕ (2016/C 202/01)⁵³:

«1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των εξόδων της Ένωσης. Ελέγχει επίσης τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και εξόδων κάθε λοιπού οργάνου ή οργανισμού ιδρυμένου από την Ένωση, στο βαθμό που η ιδρυτική πράξη δεν αποκλείει τον έλεγχο αυτό.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο εγχειρίζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δήλωση που βεβαιώνει την ακρίβεια των λογαριασμών και τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, η οποία δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δήλωση αυτή είναι δυνατόν να συμπληρώνεται από ειδικές εκτιμήσεις για κάθε σημαντικό τομέα της δραστηριότητας της Ένωσης.

2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τη νομιμότητα και την κανονικότητα της πραγματοποιήσεως των εσόδων και εξόδων και εξακριβώνει τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτό, το Ελεγκτικό Συνέδριο αναφέρει ειδικότερα οποιαδήποτε παρατυπία.

⁵² <https://www.eca.europa.eu/el/legal-framework>

⁵³ Βλ υποσημείωση 2, σελ 8

Ο έλεγχος των εσόδων διενεργείται βάσει των ποσών που βεβαιώνονται ως οφειλόμενα και των ποσών που πράγματι καταβάλλονται στην Ένωση.

Ο έλεγχος των εξόδων διενεργείται βάσει των αναληφθεισών υποχρεώσεων και των πραγματοποιηθεισών πληρωμών.

Οι έλεγχοι αυτοί δύνανται να διενεργούνται προ του κλεισίματος των λογαριασμών του σχετικού οικονομικού έτους.

3. *Ο έλεγχος πραγματοποιείται βάσει εγγράφων και, εν ανάγκη, επιτόπου στα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, στις εγκαταστάσεις κάθε λοιπού οργάνου ή οργανισμού που διαχειρίζεται έσοδα ή έξοδα για λογαριασμό της Ένωσης και στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό. Ο έλεγχος στα κράτη μέλη ασκείται σε συνεργασία με τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, ή, εάν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, με τις αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες. Το Ελεγκτικό Συνέδριο και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα των κρατών μελών συνεργάζονται με πνεύμα εμπιστοσύνης, διατηρώντας παράλληλα την ανεξαρτησία τους. Τα όργανα αυτά ή οι υπηρεσίες αυτές γνωρίζουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο εάν προτίθενται να συμμετάσχουν στον έλεγχο.*

Τα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τα λοιπά όργανα ή οργανισμοί που διαχειρίζονται έσοδα ή έξοδα για λογαριασμό της Ένωσης, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λαμβάνει πληρωμές από τον προϋπολογισμό, και τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, ή, αν αυτά δεν έχουν τις αναγκαίες αρμοδιότητες, οι αρμόδιες εθνικές υπηρεσίες, διαβιβάζουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο, μετά από αίτησή του, κάθε αναγκαίο έγγραφο ή πληροφορία για την εκπλήρωση της αποστολής του.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τη διαχείριση των εσόδων και εξόδων της Ένωσης, τα δικαιώματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου για πρόσβαση σε πληροφορίες που κατέχει η Τράπεζα διέπονται από συμφωνία μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της Τράπεζας και της Επιτροπής. Ωστόσο, ελλείψει συμφωνίας, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει πρόσβαση στις πληροφορίες που απαιτούνται για τον έλεγχο των εξόδων και εσόδων της Ένωσης τα οποία διαχειρίζεται η Τράπεζα.

4. *Το Ελεγκτικό Συνέδριο καταρτίζει ετήσια έκθεση μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους. Η έκθεση αυτή διαβιβάζεται στα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,*

συνοδευόμενη από τις απαντήσεις αυτών των θεσμικών οργάνων στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο δύναται εξ άλλου να υποβάλλει οποτεδήποτε παρατηρήσεις, ιδίως υπό μορφή ειδικών εκθέσεων επί ειδικών ζητημάτων και να γνωμοδοτεί μετά από αίτηση ενός από τα άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης [...]».

Για τους ελέγχους που πραγματοποιεί το ΕΕΛΣ στις πράξεις του ΕΣΠΑ ενός Κράτους Μέλους ακολουθείται η κάτωθι διαδικασία: το ετήσιο πρόγραμμα του Συνεδρίου κοινοποιείται στα Κράτη Μέλη και στην ΕΕ οι οποίοι είναι στη ουσία και οι άμεσοι ελεγχόμενοι τους. Ο έλεγχος γίνεται επί δείγματος ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί από την ΕΕ, η οποία με τη σειρά της έχει διενεργήσει επί δείγματος ελέγχων που έχουν διενεργήσει τα Κράτη Μέλη σε συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς. Ο στόχος είναι να ιχνηλατηθεί η διαδρομή ελέγχου που έχει γίνει από τους προηγούμενους φορείς (ΕΕ και Κ-Μ) και αν τα συμπεράσματα που έχουν διεξαχθεί στα τελικά τους πορίσματα είναι ορθά. Η ομάδα ελέγχου του ΕΕΛΣ εξετάζει τα τεκμήρια που εξετάστηκαν από τους προηγούμενους ελεγκτικούς μηχανισμούς ώστε να διερευνηθεί αν θα καταλήξουν στα ίδια συμπεράσματα. Στην προσωρινή έκθεση αποτελεσμάτων που συντάσσεται και αποστέλλεται, καταγράφονται τα αποτελέσματα του ελέγχου και τυχόν ευρήματα που εντοπιστούν με αντίστοιχες συστάσεις που «θεραπεύουν» μη κανονικές και μη νόμιμες δαπάνες. Στο προσωρινό αυτό πόρισμα, οι ελεγχόμενοι έχουν δικαίωμα να απαντήσουν και να δεχτούν τα σημεία που επισημαίνονται προς βελτίωση ή να υποβάλουν σχετικές αντιρρήσεις. Η ομάδα ελέγχου του ΕΕΛΣ εξετάζει τις αντιρρήσεις και με τη σειρά του μπορεί να τις δεχτεί ή να τις απορρίψει. Το τελικό πόρισμα που συντάσσεται μετά το πέρας της διαδικασίας αυτής, κοινοποιείται στους ελεγχόμενους και σε περίπτωση που υπάρχουν ακόμα συστάσεις, οι ελεγχόμενοι είναι υποχρεωμένοι να τις υλοποιήσουν.

4.1.2 Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁵⁴

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) ασκεί και αυτή έλεγχο αναφορικά με την ορθή εκτέλεση του π/υ της Ένωσης ώστε να διασφαλιστεί ότι το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργεί σωστά και οι δαπάνες που δηλώνονται έχουν πραγματοποιηθεί με ορθό και αποτελεσματικό τρόπο. Όπως και το ΕΕΛΣ, η ΕΕ προγραμματίζει ελέγχους για μια συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς σε πράξεις που χρηματοδοτούνται από τα

---

⁵⁴ Βλ υποσημείωση 10, σελ 13

ΕΔΕΤ και υλοποιούνται από τα Κράτη Μέλη μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει δειγματοληψίας και μπορεί να είναι επιτόπιοι. Ο προγραμματισμός αποστέλλεται στα Κράτη Μέλη ώστε να προετοιμάσουν τα στοιχεία.

Οι έλεγχοι της ΕΕ διερευνούν κυρίως:

- την επαλήθευση της νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών που δηλώνονται για συγχρηματοδότηση από τα Κράτη Μέλη,
- κατά πόσο τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου που έχουν θεσπίσει τα κράτη μέλη διασφαλίζουν σε επαρκή βαθμό την διάκριση αρμοδιοτήτων και την σύγκρουση συμφερόντων.

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία με το ΕΕΛΣ, η ΕΕ εξετάζει τα τεκμήρια του ελέγχου, συντάσσει προσωρινό πόρισμα ελέγχου που αποτυπώνει τυχόν ευρήματα και συστάσεις. Το πόρισμα αποστέλλεται στο Κράτος Μέλος και ακολουθείται η ίδια με το ΕΕΛΣ διαδικασία υποβολής αντιρρήσεων από το αυτό. Σε περίπτωση που γίνουν δεκτές οι αντιρρήσεις από την ΕΕ τότε τα ευρήματα παρέλκουν και αποστέλλεται η οριστική έκθεση ελέγχου χωρίς ευρήματα.

Σε αντίθετη περίπτωση, τα ευρήματα παραμένουν και το Κράτος Μέλος είναι υποχρεωμένο να εφαρμόσει όλα όσα έχουν επιβληθεί ως βελτιωτικά μέτρα - συστάσεις. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι συστάσεις της Επιτροπής μπορεί να αναφέρονται σε διοικητικές ενέργειες που θα πρέπει να προβεί ένα Κράτος Μέλος ως διορθωτικό μέσο, όπως βελτιώσεις στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου ή την χρήση νέων εργαλείων στο πλαίσιο του ελέγχου. Όμως μπορούν να επιβληθούν και δημοσιονομικές διορθώσεις ή ακόμα και αναστολή πληρωμών σε περιπτώσεις ακραίων παρατυπιών ιδίως αν διαπιστωθούν σοβαρές ελλείψεις, στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου, ικανές να προκαλέσουν συστηματικής φύσης επισφάλειες⁵⁵. Κατά των αποφάσεων της

---

⁵⁵«Λόγω της τεράστιας σημασίας που έχει η αρχή της συγχρηματοδότησης για την υλοποίηση των ΕΔΕΤ ώστε να διασφαλιστεί ο επί τόπου ενστερνισμός των πολιτικών, σύμφωνα με την αναλογική εφαρμογή των αναστολών, οιαδήποτε απόφαση περί αναστολής που πυροδοτείται στο πλαίσιο του δεύτερου σκέλους των μέτρων που συνδέουν την αποτελεσματικότητα των ΕΔΕΤ με την οικονομική διακυβέρνηση θα πρέπει να λαμβάνεται συνεκτιμώντας τις ειδικές απαιτήσεις που εφαρμόζονται στο οικείο κράτος μέλος για την εξασφάλιση της συγχρηματοδότησης των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ. Η αναστολή πληρωμών θα πρέπει να αίρεται και τα κονδύλια να είναι εκ νέου διαθέσιμα στο οικείο κράτος μέλος μόλις το κράτος μέλος λάβει τα αναγκαία μέτρα» (Κανονισμός (ΕΕ) 1303/2013).

ΕΕ ένα Κράτος Μέλος έχει δικαίωμα προσβολής τους, ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁵⁶.

4.1.3 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)⁵⁷

Με την απόφαση της Επιτροπής (1999/352/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ /28-04-1999)⁵⁸ συστάθηκε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) η οποία υπάγεται διοικητικά στην ΕΕ. Ο ρόλος της υπηρεσίας, η οποία χαιρεί ειδικού καθεστώτος ανεξαρτησίας, είναι να πραγματοποιεί έρευνες κατά της απάτης. Συγκεκριμένα, σκοπός της υπηρεσίας αυτής είναι η διερεύνηση της διαφθοράς και σοβαρών παραπτώματων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς επίσης και της απάτης σε βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ. Επικουρεί επίσης την ΕΕ ως προς την ανάπτυξη της πολιτικής της πρώτης για τον συγκεκριμένο τομέα.

Η ανεξαρτησία της OLAF, διασφαλίζεται στα άρθρα 5 του Κανονισμού 1073/1999/25-05-1999⁵⁹. Εκεί προβλέπεται ότι η έναρξη των εξωτερικών ή εσωτερικών ερευνών γίνεται με απόφαση του διευθυντή της Υπηρεσίας, ο οποίος ενεργεί ίδια πρωτοβουλία ή μετά από αίτηση ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, θεσμικού οργάνου ή οργανισμού.

Στο άρθρο 325 Ενοποιημένης Συνθήκης για την ΕΕ και της Συνθήκης για την Λειτουργία της ΕΕ (2016/C 202/01) αποτυπώνεται η βάση για την νομική υποχρέωση που έχουν τα Κράτη Μέλη να καταπολεμούν την απάτη και να προστατεύουν τα οικονομικά συμφέροντα της κοινότητας. Συγκεκριμένα:

«1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη καταπολεμούν την απάτη ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, λαμβάνοντας σύμφωνα με το παρόν άρθρο μέτρα τα οποία θα έχουν αποτρεπτικό χαρακτήρα και θα προσφέρουν αποτελεσματική προστασία στα κράτη μέλη καθώς και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης.»

⁵⁶<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/12/competences-of-the-court-of-justice-of-the-european-union>

⁵⁷ <https://anti-fraud.ec.europa.eu>

⁵⁸ 1999/352/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ: Απόφαση της Επιτροπής, της 28ης Απριλίου 1999, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό SEC(1999) 802] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A31999D0352>

⁵⁹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A31999R1073>

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα ίδια μέτρα καταπολέμησης της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ιδίων οικονομικών συμφερόντων.
3. Με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων των Συνθηκών, τα κράτη μέλη συντονίζουν τη δράση τους σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης κατά της απάτης. Για τον σκοπό αυτό, διοργανώνουν μαζί με την Επιτροπή, στενή και τακτική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών.
4. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με το Ελεγκτικό Συνέδριο, λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα στους τομείς της πρόληψης και της καταπολέμησης της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με σκοπό την παροχή αποτελεσματικής και ισοδύναμης προστασίας στα κράτη μέλη καθώς και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης.
5. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, υποβάλλει κατ' έτος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση για τα μέτρα που ελήφθησαν κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου.⁶⁰»

Θα πρέπει να τονιστεί εδώ ότι τον βασικό ρόλο και αρμοδιότητα για την καταπολέμηση της απάτης της έχουν τα Κράτη Μέλη. Ενώ υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ της OLAF και των Κ-Μ, η οποία οδηγεί σε εξακρίβωση παρατυπιών και απάτης, μόνο αυτά έχουν την νομοθετική εξουσία για την έναρξη των δικαστικών ερευνών. Η OLAF συνδράμει από την πλευρά της το Κ-Μ με όλα τα απαραίτητα τεκμήρια και στοιχεία ώστε να ασκηθεί η δίωξη.

4.2 Είδη Επαληθεύσεων και Εθνικοί Ελεγκτικοί Μηχανισμοί

4.2.1 Είδη Επαληθεύσεων

Οι επαληθεύσεις που διενεργούνται στις πράξεις που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2014 – 2020 είναι δύο ειδών: Διοικητικές και Επιτόπιες. Θα αναφερθούμε στην διαδρομή και των δύο από την πλευρά των Διαχειριστικών Αρχών αφού η διαδικασία που έχει περιγραφεί αναλυτικά στο ΣΔΕ⁶¹ και αφορά της ΔΑ/ΕΥΔ καλύπτει τα στάδια και τα σημεία ελέγχων σχεδόν όλων των φορέων που ασκούν

---

⁶⁰ Βλ υποσημείωση 2, σελ 8

⁶¹ Εγχειρίδιο διαδικασιών 2014-2020 (Φεβρουάριος 2022)
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>

ελεγκτικό ρόλο. Επισημαίνεται ότι οι έλεγχοι αυτοί από τη φύση τους και κυρίως λόγω τους εύρους τους είναι και οι πιο σημαντικοί σε όλο το σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ.

4.2.1.1 Διοικητικές Επαληθεύσεις

Σύμφωνα με το ΣΔΕ ΕΣΠΑ 14-20, ο σκοπός της διαδικασίας είναι η επαλήθευση της πραγματοποίησης των δαπανών που δηλώνονται και της υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου της πράξης, σύμφωνα με τους όρους και τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει ο Δικαιούχος όπως αυτές αναφέρονται στην Απόφαση Ένταξης αλλά και στους ισχύοντες εθνικούς και ενωσιακούς κανόνες. Η διαδικασία εφαρμόζεται σε κάθε ενταγμένη πράξη και πραγματοποιείται καθολικά για κάθε δήλωση δαπανών (η οποία γίνεται μέσω του Δελτίου Δήλωσης Δαπανών) που υποβάλλουν οι Δικαιούχοι. Ειδικότερα και σύμφωνα με το ΣΔΕ, τα στάδια είναι τα εξής:

«Α.1 Υποβολή Δελτίου Δήλωσης Δαπανών»⁶²

Για τη συγχρηματοδότηση της πράξης από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ο Δικαιούχος υποβάλλει μέσω ΟΠΣ το τυποποιημένο έντυπο Ε.Π.5_1 Δελτίο Δήλωσης Δαπανών Υποέργου (ΔΔΔ), προκειμένου να δηλώσει τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες και το υλοποιηθέν φυσικό αντικείμενο που αντιστοιχεί σε αυτές. Στο ΔΔΔ επισυνάπτονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά έγγραφα και παραστατικά.

Το ΔΔΔ υποβάλλεται πριν την παρέλευση ενός μήνα από τη λήξη του ημερολογιακού μήνα, εντός του οποίου πραγματοποιήθηκαν οι δαπάνες.

Με την υποβολή του από το Δικαιούχο στο ΟΠΣ, το ΔΔΔ τίθεται σε κατάσταση «ΥΠΟΒΛΗΘΕΝ» και εξετάζεται από τη ΔΑ/ ΕΦ καταρχάς ως προς την ορθότητα συμπλήρωσης και ως προς την πληρότητα των συνοδευτικών εγγράφων.

Εφόσον το υποβληθέν ΔΔΔ δεν συνοδεύεται από το σύνολο των απαιτούμενων συνοδευτικών εγγράφων, η ΔΑ/ ΕΦ έχει τη δυνατότητα να ενημερώσει άμεσα το Δικαιούχο μέσω ΟΠΣ για την υποχρέωση υποβολής των συμπληρωματικών στοιχείων, θέτοντας σε αυτόν σχετική προθεσμία, η οποία παρατείνει ανάλογα την προθεσμία της ΔΑ κατωτέρω.

Σημειώνεται ότι, σε περίπτωση μεγάλου πλήθους δαπανών/ παραστατικών/ δικαιολογητικών εγγράφων, η διοικητική επαλήθευση δύναται να διενεργηθεί με

⁶² Διαδικασία: ΔΠ_5 Έκδοση: 3η Εγχειρίδιο διαδικασιών 2014-2020
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>

δειγματοληπτικό έλεγχο [...]. Με βάση τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στο ΔΔΔ, η ΔΑ/ ΕΦ θα πρέπει να ορίσει το δείγμα των δαπανών, για τις οποίες θα υποβάλει στη συνέχεια ο Δικαιούχος τα δικαιολογητικά έγγραφα και παραστατικά για τη διοικητική επαλήθευση».

Μετά την υποβολή ακολουθείται η Διοικητική Επαλήθευση από την ΔΑ/ΕΦ:

«Α.2 Διοικητική Επαλήθευση από ΔΑ/ ΕΦ

Στη συνέχεια, η ΔΑ/ ΕΦ εξετάζει το περιεχόμενο του ΔΔΔ και τα συνημμένα δικαιολογητικά έγγραφα και παραστατικά, προκειμένου να επαληθευτεί ότι:

- οι δηλωθείσες δαπάνες έχουν πραγματοποιηθεί εντός της επιλέξιμης περιόδου, όπως αυτή ορίζεται στην Απόφαση Ένταξης, αντιστοιχούν στις εργασίες/ παραδοτέα του υποέργου, αντιστοιχούν σε κατηγορία δαπανών του υποέργου, είναι εντός του επιτρεπόμενου ορίου Π/Υ της κατηγορίας και εντός του Π/Υ της Σύμβασης ή της ΑΥΙΜ, είναι σύμφωνες με τα δικαιολογητικά έγγραφα, πράγματι πληρώθηκαν και τα στοιχεία των προβλεπόμενων παραστατικών έχουν καταγραφεί ορθά, είναι σύμφωνες με τους εθνικούς και ενωσιακούς κανόνες επιλεξιμότητας, το φυσικό αντικείμενο που υλοποιήθηκε ικανοποιεί τους ειδικούς όρους της απόφασης ένταξης της πράξης (εφόσον υπάρχουν),
- οι εργασίες που δηλώνονται πράγματι υλοποιήθηκαν (βάσει των υποβληθέντων παραστατικών/ στοιχείων/ δικαιολογητικών) ,
- τηρούνται οι συμφωνημένες προϋποθέσεις για την πληρωμή των δαπανών που δηλώνονται βάσει επιλογών απλοποιημένου κόστους. Επιπλέον, για τις επιλογές απλοποιημένου κόστους για τις οποίες αυτό απαιτείται (π.χ. μοναδιαίο κόστος), επαληθεύεται η υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου βάσει των δικαιολογητικών εγγράφων,
- έχουν τηρηθεί τα προβλεπόμενα στην Απόφαση Ένταξης της Πράξης, σχετικά με την εμπρόθεσμη (έγκαιρη) και ορθή καταχώριση των δεικτών (συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων συμμετεχόντων, στις περιπτώσεις όπου απαιτείται), έχουν τηρηθεί οι κανόνες πληροφόρησης και δημοσιότητας, όπου απαιτείται.

Τα αποτελέσματα της διοικητικής επαλήθευσης καταγράφονται στο Δελτίο Διοικητικής Επαλήθευσης Δήλωσης Δαπανών Δικαιούχου (Ε.Π.5_2), το οποίο συμπληρώνεται από τη ΔΑ/ ΕΦ στο ΟΠΣ.

Τα αποτελέσματα αυτά συνίστανται στη διαπίστωση ή στη μη διαπίστωση ευρημάτων. Ανάλογα με τον εντοπισμό ή μη, ευρημάτων η διαδικασία ακολουθεί διαφορετική ροή [...]».

Η ανωτέρω Διοικητική Επαλήθευση υπόκειται σε χρονικό περιορισμό εντός του οποίου πρέπει η ΔΑ/ΕΦ να την διενεργήσει. Στη συνέχεια και ανάλογα με τα αποτελέσματα του ελέγχου της ΔΑ/ΕΦ ακολουθείται το επόμενο βήμα:

«Α.2.1 Μη εντοπισμός ευρημάτων

Όταν η ΔΑ/ ΕΦ δεν εντοπίζει ευρήματα, οριστικοποιεί τη δαπάνη που έχει επαληθευτεί στο ΟΠΣ στο Δελτίο Διοικητικής Επαλήθευσης (Ε.Π.5_2) και το ΔΔΔ τίθεται σε κατάσταση: «ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ».

Εφόσον έχει επιβληθεί στο Υπόεργο κατ' αποκοπή διόρθωση, στο πλαίσιο άλλης επαλήθευσης/ ελέγχου/ διαδικασίας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου, η διόρθωση αυτή εφαρμόζεται στο επιλέξιμο ποσό δαπάνης, ώστε να προκύψει η οριστική επιλέξιμη δαπάνη στο ΟΠΣ και να τεθεί το Δελτίο σε κατάσταση: «ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ». Εάν, για την κατ' αποκοπή διόρθωση, απαιτείται ανάκτηση ή μείωση ορίου πληρωμών, η απαιτούμενη ενέργεια αυτή έχει αποτυπωθεί κατά την καταχώριση της κατ' αποκοπή διόρθωσης, στο πλαίσιο της άλλης επαλήθευσης/ ελέγχου/ διαδικασίας, οπότε ενημερώνονται στο ΟΠΣ τα σχετικά ποσά για το Υπόεργο.

Στην περίπτωση αυτή, δεν συντάσσεται/ εκδίδεται Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης».

Αν όμως εντοπιστούν ευρήματα τότε ακολουθείται το επόμενο στάδιο:

«Α.2.2 Εντοπισμός ευρημάτων

Σε περίπτωση που η ΔΑ/ ΕΦ κατά τη διοικητική επαλήθευση διαπιστώνει ευρήματα, τα αποτυπώνει και τα περιγράφει αναλυτικά σε σχετικό Πίνακα του Δελτίου Ε.Π.5_21, τεκμηριώνοντας κατάλληλα τυχόν μη επιλεξιμότητα ή παρατυπία.

Σε συνέχεια της διαπίστωσης ευρήματος, η ΔΑ/ ΕΦ δύναται να περικόψει ποσό, να επιβάλει ανάκτηση ή μείωση ορίου πληρωμών για το ποσό της περικοπής ή να προβεί σε σύσταση προς το Δικαιούχο.

Εφόσον διατυπώνει σύσταση στο Δικαιούχο, η ΔΑ/ ΕΦ καταχωρίζει στον Πίνακα των ευρημάτων το περιεχόμενο της σύστασης, καθώς και την προθεσμία συμμόρφωσης του Δικαιούχου.

Για εύρημα που αφορά σε μη επιλέξιμη ή παράτυπη δαπάνη, η ΔΑ/ ΕΦ προσδιορίζει στο Δελτίο το ποσό που περικόπτει κατά την επαλήθευσή της. Εάν έχει καταβληθεί στο Δικαιούχο η αντίστοιχη δημόσια συνεισφορά, η ΔΑ/ ΕΦ εξετάζει εάν απαιτείται ενέργεια για τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά και συμπληρώνει στην εξειδίκευση του ευρήματος αν η ενέργεια² αφορά σε ανάκτηση ή μείωση ορίου πληρωμών - σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 33 του Ν. 4314/2014 - καθώς και τα σχετικά στοιχεία για τον υπόχρεο στην ενέργεια αυτή.

Ο υπόχρεος, σε ανάκτηση, φορέας δύναται να διαφέρει από το Δικαιούχο, εφόσον ο λήπτης³ της επιχορήγησης ή της χρηματοδότησης δεν είναι ο Δικαιούχος και η παρατυπία οφείλεται σε πράξη ή παράλειψη του λήπτη (και όχι του Δικαιούχου). Στην περίπτωση αυτή, σε ότι αφορά στην προσωρινή και οριστική Έκθεση, στη διαδικασία αντιρρήσεων και στην ανάκτηση, ως Δικαιούχος νοείται και ο λήπτης της επιχορήγησης ή της χρηματοδότησης, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι ενημερώνεται και ότι του δίνεται το δικαίωμα να υποβάλει αντιρρήσεις».

Εφόσον ολοκληρωθούν οι ανωτέρω διαδικασίες ακολουθείται η επόμενη διαδικασία:

«i. Σύνταξη και αποστολή προσωρινής Έκθεσης Διοικητικής Επαλήθευσης

Τα ευρήματα/ διορθώσεις/ ενέργειες/ συστάσεις που έχουν καταγραφεί στο Δελτίο Ε.Π.5_2, ως αποτέλεσμα της διοικητικής επαλήθευσης του ΔΔΔ, αποτυπώνονται στην προσωρινή Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης (έντυπο Ε.Π.5_3), η οποία εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο της ΔΑ/ ΕΦ και κοινοποιείται στο Δικαιούχο εντός πέντε (5) ημερολογιακών ημερών από την έγκρισή της.

Η κοινοποίηση της Έκθεσης στο Δικαιούχο πραγματοποιείται με τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η επιβεβαίωση της ημερομηνίας παραλαβής της. Η προθεσμία του Δικαιούχου να υποβάλει αντιρρήσεις υπολογίζεται από την επομένη της ημερομηνίας αυτής. Η κοινοποίηση δύναται να πραγματοποιείται με ηλεκτρονικό μήνυμα, εφόσον πληροί την επιβεβαίωση για την ημερομηνία παραλαβής. [...]

Ο δικαιούχος με την σειρά του ακολουθεί την κάτωθι διαδικασία:

«ii. Διαδικασία αντιρρήσεων, οριστικοποίηση Δελτίου Διοικητικής Επαλήθευσης και Έκθεσης Διοικητικής Επαλήθευσης

Ο Δικαιούχος δύναται να υποβάλει στην αρμόδια ΔΑ/ ΕΦ, ηλεκτρονικά (μέσω ΟΠΣ - πλατφόρμα επικοινωνίας ή με άλλο τρόπο) τις αντιρρήσεις του, ή τεκμήρια

συμμόρφωσης με συστάσεις εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή της προσωρινής Έκθεσης Διοικητικής Επαλήθευσης.

Οι αντιρρήσεις - ή/και τα τεκμήρια συμμόρφωσης - εξετάζονται από τη ΔΑ/ ΕΦ, εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή τους. Μετά την εξέταση των αντιρρήσεων – ή/και των τεκμηρίων συμμόρφωσης - ή σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της προθεσμίας υποβολής, το Δελτίο Διοικητικής Επαλήθευσης Δήλωσης Δαπανών Δικαιούχου (Ε.Π.5_2) και η Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης οριστικοποιούνται στο ΟΠΣ.

Σε περίπτωση που απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση, προκειμένου να ληφθεί απόφαση για το βάσιμο ή μη των αντιρρήσεων που υποβλήθηκαν, δύναται να διενεργείται άμεσα έκτακτη επιτόπια επαλήθευση. Σε αυτή την περίπτωση, στο Όργανο Επαλήθευσης συμμετέχει το άτομο/ άτομα που διενήργησε/αν τη διοικητική επαλήθευση. Η προσωρινή Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης συντάσσεται άμεσα και κοινοποιείται στο Δικαιούχο - με επιβεβαίωση της ημερομηνίας παραλαβής της² - ώστε να μπορεί ο Δικαιούχος να υποβάλει αντιρρήσεις εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή της. Μετά την οριστικοποίηση της Έκθεσης Επιτόπιας Επαλήθευσης, η ΔΑ/ ΕΦ οριστικοποιεί και το Δελτίο και την Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης στο ΟΠΣ. [...]

Μετά την εξέταση των αντιρρήσεων η ΔΑ/ΕΦ ακολουθεί το επόμενο βήμα:

«iii. Οριστική Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης: έγκριση και κοινοποίηση

Όταν η οριστική Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης δεν προτείνει ανάκτηση ή μείωση ορίου πληρωμών, εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΑ/ ΕΦ και κοινοποιείται στο Δικαιούχο. Εφόσον η Έκθεση περιλαμβάνει συστάσεις, η ΔΑ/ ΕΦ παρακολουθεί τη συμμόρφωση του Δικαιούχου μέσω της Διαδικασίας ΔΠ_8.

Όταν η οριστική Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης προτείνει ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών ή μείωση ορίου πληρωμών [...], η Έκθεση εγκρίνεται από το Γενικό ή Ειδικό Γραμματέα ή Περιφερειάρχη ή άλλο αρμόδιο όργανο κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 7 της ΚΥΑ Δημοσιονομικών Διορθώσεων. Η οριστική Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης κοινοποιείται στο Δικαιούχο (με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η παραλαβή της), στην Αρχή Ελέγχου, και στην Αρχή Πιστοποίησης».

Ανάλογα με τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και εφόσον προκύψουν ευρήματα με ποσά προς ανάκτηση ή και ενδείξεις απάτης ακολουθείται η επόμενη διαδικασία:

«Α.3 Ανάκτηση

Σύμφωνα με τα παραπάνω, κάθε απαίτηση για ανάκτηση ποσού έχει αποτυπωθεί στα σχετικά πεδία του ΟΠΣ. Η ΔΑ/ ΕΦ, συνεκτιμώντας τυχόν καταβολή ποσών από τον υπόχρεο - στη Δ.Ο.Υ. ή σε άλλο ειδικό λογαριασμό - για τα ποσά του Υποέργου για τα οποία εκκρεμεί ανάκτηση, εισηγείται, τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, στο Γενικό ή Ειδικό Γραμματέα ή Περιφερειάρχη ή άλλο αρμόδιο όργανο, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 7 της ΚΥΑ Δημοσιονομικών Διορθώσεων, την έκδοση Απόφασης Ανάκτησης (Ε.Π.7_4) και ενεργοποιείται η Διαδικασία ΔΙΙΙ_2: Ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών.

Η Απόφαση Ανάκτησης αποστέλλεται στον υπόχρεο και στο Δικαιούχο με συστημένη επιστολή ή/και με απόδειξη παραλαβής, ενώ κοινοποιείται ηλεκτρονικά στην Αρχή Ελέγχου και στην Αρχή Πιστοποίησης.

Α.4 Ενδείξεις Απάτης

Στην περίπτωση που στο πλαίσιο της διοικητικής επαλήθευσης ή της εξέτασης διαδικασίας διακήρυξης/ ανάληψης νομικής δέσμευσης, η ΔΑ/ ΕΦ εντοπίζει παρατυπία και κρίνει ότι αυτή ενδεχομένως ενέχει πρόθεση («ένδειξη απάτης»), η ένδειξη αποτυπώνεται στο Δελτίο Διοικητικής Επαλήθευσης Δήλωσης Δαπανών Δικαιούχου (Ε.Π.5_2), αλλά δεν περιλαμβάνεται στην Έκθεση Διοικητικής Επαλήθευσης (Ε.Π.5_3). Για την περαιτέρω διερεύνηση της ένδειξης απάτης, εφαρμόζεται η Διαδικασία: Δ_VIII_2: Εξέταση ενδείξεων απάτης και αναφορά υπονοιών απάτης»⁶³.

4.2.1.2 Επιτόπιες Επαληθεύσεις

Σύμφωνα με το ΣΔΕ⁶⁴, ο σκοπός της επιτόπιας επαλήθευσης είναι η επιβεβαίωση της υλοποίησης/παράδοσης των συγχρηματοδοτούμενων έργων, προϊόντων και υπηρεσιών, της πραγματοποίησης των σχετικών δαπανών που έχουν επαληθευτεί διοικητικά, καθώς και της συμμόρφωσής τους με τους όρους της Απόφασης Ένταξης, των συναφθεισών συμβάσεων και με τους ενωσιακούς και εθνικούς κανόνες, όπου τα παραπάνω δεν είναι δυνατό να επαληθευτούν διοικητικά.

⁶³ Διαδικασία: ΔΠ_5 Έκδοση: 3η Εγχειρίδιο διαδικασιών 2014-2020
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>

⁶⁴ Εγχειρίδιο διαδικασιών 2014-2020 (Φεβρουάριος 2022)
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>

Η διαδικασία εφαρμόζεται τόσο σε τακτικές και σε έκτακτες επαλήθευσεις που διενεργούνται κατά τη διάρκεια υλοποίησης των πράξεων. Ειδικότερα και σύμφωνα με το ΣΔΕ τα στάδια της Επιτόπιας Επαλήθευσης⁶⁵ είναι:

«i. Ορισμός οργάνου επαλήθευσης

Η αρμόδια μονάδα της ΔΑ εισηγείται για τον ορισμό οργάνου επαλήθευσης. Στην απόφαση ορισμού οργάνου επαλήθευσης ορίζονται:

- το αντικείμενο της επιτόπιας επαλήθευσης,
- το άτομο ή τα άτομα που συμμετέχουν στην επιτόπια επαλήθευση (στελέχη της ΔΑ/ΕΦ ή/και εξωτερικοί συνεργάτες),
- ο χρόνος διενέργειας της επαλήθευσης.

Το όργανο επαλήθευσης ορίζεται με απόφαση του προϊσταμένου της ΔΑ (Ε.Π.7_1 Απόφαση Συγκρότησης Οργάνου Επαλήθευσης), η οποία μπορεί να ταυτίζεται με την απόφαση ή την εντολή μετακίνησης στελέχους/ων της ΔΑ για τη διενέργεια της επιτόπιας επαλήθευσης.

ii. Συλλογή στοιχείων

Το όργανο επαλήθευσης προβαίνει στη συγκέντρωση όλων των στοιχείων και κυρίως των Εκθέσεων Διοικητικής Επαλήθευσης, που αφορούν στην προς επαλήθευση πράξη και στα υποέργα αυτής, μέσω του ΟΠΣ και του φυσικού φακέλου της πράξης που τηρεί. Επιπλέον, στο στάδιο της προετοιμασίας προσδιορίζονται τα στοιχεία που πρέπει να επαληθευτούν επιτοπίως, η επιβεβαίωση των οποίων δεν ήταν δυνατή κατά τη διοικητική επαλήθευση. Τα προς επαλήθευση στοιχεία (σημεία ελέγχου) αποτυπώνονται στην αντίστοιχη με το είδος του υποέργου Λίστα Επιτόπιας Επαλήθευσης, η οποία δύναται να προσαρμόζεται ανάλογα με το είδος του υποέργου. Σε μία επαλήθευση μπορεί να συμπληρωθούν ανάλογα με την πράξη και περισσότερες της μίας λίστες ελέγχου.

iii. Ενημέρωση Δικαιούχου

Η ΔΑ/ΕΦ ενημερώνει εγγράφως το Δικαιούχο, μέσω του εντύπου: Ε.Π.7_2 Επιστολή Ενημέρωσης Δικαιούχου, για την επικείμενη επαλήθευση, καθώς και για όλα τα στοιχεία και το προσωπικό που πρέπει να βρίσκονται στη διάθεση του Οργάνου Επαλήθευσης κατά τη διάρκεια της επιτόπιας επαλήθευσης. Σε περιπτώσεις που είναι αδύνατον να αποδειχθεί η πραγματοποίηση της πράξης μετά την ολοκλήρωσή της (π.χ.

⁶⁵ Διαδικασία: ΔΠ_7 Έκδοση:1^η (Φεβρουάριος 2022)
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>

στις περιπτώσεις πράξεων κατάρτισης που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ), οι επιτόπιες επαληθεύσεις πραγματοποιούνται χωρίς προειδοποίηση».

Κατόπιν ολοκλήρωσης της προετοιμασίας της Επιτόπιας Επαλήθευσης ακολουθεί το κάτωθι στάδιο:

«Διενέργεια Επιτόπιας Επαλήθευσης - Σύνταξη Έκθεσης

Η επιτόπια επαλήθευση πραγματοποιείται στην έδρα του Δικαιούχου ή/ και στον τόπο υλοποίησης της πράξης εάν το φυσικό αντικείμενο της πράξης δεν είναι δυνατό να επαληθευτεί στην έδρα του Δικαιούχου.

Οι διενεργούμενες επιτόπιες επαληθεύσεις θα πρέπει να καλύπτουν τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των πράξεων. Ειδικότερα κατά την επιτόπια επαλήθευση θα πρέπει να βεβαιωθεί:

- (α) ότι οι πράξεις όντως εκτελούνται και τηρούν το εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα,
- (β) ότι τα παραδιδόμενα προϊόντα, έργα ή/και παρεχόμενες υπηρεσίες συμμορφώνονται πλήρως με τους όρους της Απόφασης Ένταξης, των συναφθεισών συμβάσεων και με το εφαρμοστέο δίκαιο,
- (γ) η ακρίβεια και η ορθότητα των στοιχείων που υποβάλλει ο Δικαιούχος όσον αφορά στη φυσική και οικονομική υλοποίηση της πράξης, καθώς και στην επίτευξη της τιμής των δεικτών και των παραδοτέων,
- (δ) η τήρηση των κανόνων δημοσιότητας,
- (ε) η τήρηση των εγγράφων που εξασφαλίζουν επαρκή διαδρομή ελέγχου,
- (στ) η τήρηση των οριζόντιων πολιτικών (όπου απαιτείται).

Σε ότι αφορά στις δαπάνες οι οποίες συνιστούν αντικείμενο της επιτόπιας επαλήθευσης, αυτές προσδιορίζονται σύμφωνα με την εφαρμοζόμενη μέθοδο δειγματοληψίας και τις σχετικές οδηγίες που αποτυπώνονται στον Οδηγό Επαληθεύσεων.

Η επιτόπια επαλήθευση πραγματοποιείται με βάση τη σχετική Λίστα Επιτόπιας Επαλήθευσης, στην οποία αποτυπώνονται τα προς επαλήθευση στοιχεία και τα αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων πραγματοποιείται η επαλήθευση, καθώς και η τεκμηρίωση των όποιων αποκλίσεων. Η Λίστα Επιτόπιας Επαλήθευσης συμπληρώνεται από το Όργανο Επαλήθευσης καταγράφοντας τα συγκεκριμένα στοιχεία που αποτέλεσαν αντικείμενο επιτόπιας επαλήθευσης και τηρείται στο φάκελο της πράξης. Κατά τη διενέργεια της επαλήθευσης συγκεντρώνονται όλα τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να καταστεί δυνατή η τεκμηρίωση της επαλήθευσης.

Σε περίπτωση που κατά την ολοκλήρωση της επιτόπιας επαλήθευσης δεν είναι διαθέσιμο το σύνολο των στοιχείων τεκμηρίωσης που απαιτούνται, τότε το Όργανο Επαλήθευσης ζητεί την αποστολή συμπληρωματικών στοιχείων εγγράφως από το Δικαιούχο εντός περιορισμένης προθεσμίας, η οποία δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις πέντε (5) ημερολογιακές ημέρες.

Στην περίπτωση που η επαλήθευση διενεργείται μετά την υποβολή της Έκθεσης Ολοκλήρωσης της Πράξης, επιβεβαιώνεται το λειτουργικό αποτέλεσμα αυτής, καθώς και η επίτευξη της τιμής των δεικτών.

Με βάση τη συμπληρωμένη Λίστα Επιτόπιας Επαλήθευσης και τα λοιπά αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη λήξη της επαλήθευσης, το Όργανο Επαλήθευσης συντάσσει το έντυπο Ε.Π.7_3 Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης.

Σε διακριτό μέρος της Έκθεσης Επιτόπιας Επαλήθευσης παρατίθενται οι λεπτομέρειες των ελέγχων που διενεργήθηκαν και τα ευρήματα αυτών (ενδεικτικά, ως προς το φυσικό αντικείμενο και την πρόοδο των δεικτών της πράξης, ως προς την ύπαρξη και την ακρίβεια των πρωτότυπων παραστατικών που δηλώθηκαν στα Δελτία Δήλωσης Δαπανών, ως προς την τήρηση των κανόνων δημοσιότητας, κλπ.), τα προτεινόμενα μέτρα (συστάσεις) για την αντιμετώπιση προβλημάτων που τυχόν διαπιστώθηκαν, καθώς και η προθεσμία και ο τρόπος διαπίστωσης της συμμόρφωσης του Δικαιούχου.

Στην περίπτωση που κατά την επιτόπια επαλήθευση διαπιστώνεται παρατυπία και αφορά δαπάνες για τις οποίες έχει καταβληθεί η αντίστοιχη δημόσια συνεισφορά, αυτή αναφέρεται στην Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης με κατάλληλη τεκμηρίωση και αναφορά των διατάξεων που παραβιάστηκαν και προτείνεται δημοσιονομική διόρθωση και, στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την παρ. 3 του άρθρου 33 του Ν. 4314/2014, ανάκτηση των ποσών που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως ή παρανόμως.

Εφόσον κατά τη διάρκεια σύνταξης της Έκθεσης θεωρηθεί σκόπιμο, το Όργανο που διενήργησε την επαλήθευση δύναται να ζητήσει συμπληρωματικά στοιχεία τα οποία ο Δικαιούχος οφείλει να προσκομίσει εντός πέντε (5) ημερολογιακών ημερών.

Η Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης συντάσσεται από το Όργανο Επαλήθευσης εντός τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών από την ολοκλήρωση της επιτόπιας επαλήθευσης. Εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο της ΔΑ/ ΕΦ και καταχωρίζεται από το Όργανο Επαλήθευσης στο ΟΠΣ εντός τριών (3) εργάσιμων ημερών από την έγκρισή της».

Μετά την ολοκλήρωση της Επιτόπιας Επαλήθευσης και τη σύνταξη του προσωρινού πορίσματος ακολουθούνται τα επόμενα βήματα:

«4.3 Κοινοποίηση Έκθεσης

Ανάλογα με τα συμπεράσματα/ πορίσματα της Έκθεσης, η ΔΑ/ΕΦ κοινοποιεί την Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης στο Δικαιούχο ως ακολούθως:

- στην περίπτωση που η Έκθεση δεν περιλαμβάνει συστάσεις ή παρατυπίες, εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την έγκρισή της,
- στην περίπτωση που η Έκθεση περιλαμβάνει συστάσεις ή/ και παρατυπίες, εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την έγκρισή της, μέσω συστημένης επιστολής ή/ και με απόδειξη παραλαβής, προκειμένου ο Δικαιούχος να διατυπώσει αντιρρήσεις.

[...]

4.4 Διαδικασία αντιρρήσεων, οριστικοποίηση Έκθεσης Επιτόπιας Επαλήθευσης και έκδοση Απόφασης

Ο Δικαιούχος δύναται να υποβάλει στην αρμόδια Αρχή που διενήργησε την επιτόπια επαλήθευση (ΔΑ/ ΕΦ) εγγράφως τις αντιρρήσεις του, εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την παραλαβή της Έκθεσης Επιτόπιας Επαλήθευσης.

Οι αντιρρήσεις εξετάζονται από τη ΔΑ/ ΕΦ που διενήργησε την επιτόπια επαλήθευση εντός δεκαπέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την υποβολή τους.

Σε περίπτωση που απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση, προκειμένου να ληφθεί απόφαση για το βάσιμο ή μη των αντιρρήσεων που υποβλήθηκαν, δύναται να διενεργείται άμεσα συμπληρωματική επαλήθευση από το ίδιο Όργανο που διενήργησε την αρχική επαλήθευση. Στην περίπτωση αυτή, η Έκθεση ολοκληρώνεται εντός δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την ημερομηνία διενέργειας της συμπληρωματικής επαλήθευσης.

Μετά την εξέταση των αντιρρήσεων ή σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της προθεσμίας υποβολής των αντιρρήσεων, η Έκθεση οριστικοποιείται.

Όταν η οριστική Έκθεση δεν προτείνει δημοσιονομική διόρθωση ή και ανάκτηση, εγκρίνεται από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΑ/ ΕΦ, καταχωρίζεται στο ΟΠΣ και κοινοποιείται στο Δικαιούχο. Εφόσον η Έκθεση περιλαμβάνει συστάσεις προς το Δικαιούχο, η αρμόδια ΔΑ/ ΕΦ παρακολουθεί τη συμμόρφωσή του (Διαδικασία ΔΙΙ_8).

Όταν η οριστική Έκθεση προτείνει δημοσιονομική διόρθωση ή και ανάκτηση, αυτή εγκρίνεται από το Γενικό ή Ειδικό Γραμματέα ή Περιφερειάρχη ή άλλο αρμόδιο όργανο κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 7 της ΚΥΑ Δημοσιονομικών Διορθώσεων. Στην

περίπτωση αυτή, η ΔΑ/ ΕΦ προωθεί στο ανωτέρω όργανο για έγκριση την οριστική Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης και την Απόφαση Δημοσιονομικής Διόρθωσης (Ε.Π.7_4). Η οριστική Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης καταχωρίζεται στο ΟΠΣ.

Η Απόφαση Δημοσιονομικής Διόρθωσης/Ανάκτησης και η οριστική Έκθεση Επιτόπιας Επαλήθευσης κοινοποιούνται στο Δικαιούχο με συστημένη επιστολή ή/και με απόδειξη παραλαβής, στην Αρχή Πιστοποίησης και στην Αρχή Ελέγχου.

Με την έγκριση της οριστικής Έκθεσης από το ως ανωτέρω αρμόδιο όργανο, η αρμόδια ΔΑ/ΕΦ συντάσσει Δελτίο Καταχώρισης Διορθώσεων (ΕΠ.7_5), μέσω του οποίου καταχωρίζει στο ΟΠΣ, εντός τριών (3) εργάσιμων ημερών από την έγκριση, το ποσό της δημοσιονομικής διόρθωσης, μειώνοντας αντίστοιχα τα συγχρηματοδοτούμενα ποσά που έχουν ήδη καταχωρισθεί. Τα ποσά αυτά δεν μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν για την εν λόγω πράξη.

Η Απόφαση Δημοσιονομικής Διόρθωσης συνιστά και Απόφαση Ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την παρ. 3 του άρθρου 33 του Ν. 4314/2014, οπότε και ενεργοποιείται η Διαδικασία ΔΙΠ_2: Ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών».

Τέλος και στην διαδικασία της Επιτόπιας Επαλήθευσης υπάρχει πρόβλεψη σε περίπτωση υπόνοιας απάτης. Συγκεκριμένα προβλέπεται:

«Στην περίπτωση που στο πλαίσιο της επιτόπιας επαλήθευσης, η ΔΑ/ΕΦ εντοπίζει παρατυπία που κρίνει ότι ενέχει ένδειξη απάτης, ενεργοποιείται και η Διαδικασία: Δ_VIII_2: Εξέταση ενδείξεων απάτης και αναφορά υπονοιών απάτης».

4.3 Εθνικοί Φορείς Επαληθεύσεων

Σε εθνικό επίπεδο οι δαπάνες, περνάνε από αρκετά φίλτρα επαληθεύσεων από διαφορετικούς φορείς, είτε πριν την δήλωσή τους στην ΕΕ από την Αρχή Πιστοποίησης, είτε μετά. Αναλυτικότερα οι φορείς επαληθεύσεων στην Ελλάδα είναι:

4.3.1 ΕΣΠΕΛ

Ο ΕΣΠΕΛ (Ειδικός Σύμβουλος Ποιοτικού Ελέγχου) είναι φορέας που συστάθηκε βάσει του Ν 2372/1996 («Σύσταση φορέων για την επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας και άλλες διατάξεις»), παρ 4, όπου αναφέρει ότι «στα δημόσια έργα, που εκτελούνται από όλους τους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και

συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιτρέπεται εκτός από τους ελέγχους που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις για τα δημόσια, να διενεργούνται έλεγχοι ποιότητας των κατασκευαζόμενων έργων και από ειδικό Σύμβουλο που προσλαμβάνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας ύστερα από σχετικό διαγωνισμό». ⁶⁶

Με την ΚΥΑ 64517/ΕΥΣ6195/2.10.03 (ΦΕΚ 1539Β'/17-10-2003) ρυθμίζονται όλα τα θέματα σχετικά με τους ελέγχους ποιότητας στα δημόσια έργα που διενεργούνται από τον ΕΣΠΕΛ και των ειδικότερων θεμάτων λειτουργίας του. Σύμφωνα με το άρθρο 3, παρ 1 της ανωτέρω ΚΥΑ «ο ΕΣΠΕΛ ελέγχει την εφαρμογή των όρων της σύμβασης κατασκευής (ποιοτικών και ποσοτικών), εξετάζοντας την τήρηση των εγκεκριμένων τευχών και σχεδίων, που τη συνοδεύουν ως αναπόσπαστα μέρη της, των ισχυόντων Κανονισμών καθώς και των ισχυουσών Προτύπων Τευχών Προδιαγραφών». ⁶⁷

Ο ΕΣΠΕΛ ασκεί δειγματοληπτικό ποιοτικό έλεγχο στα συγχρηματοδοτούμενα έργα που εκτελούνται στην Ελλάδα, σύμφωνα με τους Ευρωπαϊκούς κανόνες. Ως φορέας συγκεκριμένου τύπου ελέγχου, υποχρεούται να διαθέτει εργαστήριο που να πραγματοποιεί την ανάλυση των δειγμάτων από τα εκτελούμενα έργα καθώς και περιφερειακές ομάδες για επιθεωρήσεις.

4.3.2. Διαχειριστική Αρχή / Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1303/2013, στο άρθρο 125 «Καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής», παρ 1. «Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του επιχειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης». Ενώ στις παραγράφους 4, 5 και 6 αναφέρεται ότι:

«4. Όσον αφορά τη δημοσιονομική διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος, η διαχειριστική αρχή:

α) επαληθεύει ότι τα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν παραδοθεί και οι δαπάνες που δηλώνουν οι δικαιούχοι έχουν καταβληθεί και ότι οι

⁶⁶ ΦΕΚ 29/Α/28-02-1996 www.et.gr

⁶⁷ ΦΕΚ 1539/Β/17-10-2003 www.et.gr

δαπάνες αυτές είναι σύμφωνες με το εφαρμοστέο δίκαιο, το επιχειρησιακό πρόγραμμα και τους όρους για την στήριξη της πράξης·

β) διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι, που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων χρηματοδοτούμενων βάσει επιλέξιμων δαπανών που όντως έχουν γίνει, τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που αφορούν μια πράξη·

γ) θέτει σε εφαρμογή αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης, λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους·

δ) θεσπίζει διαδικασίες που διασφαλίζουν την τήρηση όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 62 στοιχείο ζ)·

ε) καταρτίζει τη δήλωση διαχείρισης και την ετήσια σύνοψη που αναφέρεται στο άρθρο 59 παράγραφος 5 στοιχεία α) και β) του δημοσιονομικού κανονισμού.

Κατά παρέκκλιση από το στοιχείο α) του πρώτου εδαφίου, ο κανονισμός ΕΕΣ μπορεί να θεσπίσει ειδικούς κανόνες για την επαλήθευση των προγραμμάτων συνεργασίας.

5. Οι επαληθεύσεις βάσει της παραγράφου 4 στοιχείο α) περιλαμβάνουν τις ακόλουθες διαδικασίες:

α) διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε αίτηση επιστροφής δαπανών που υποβάλλουν οι δικαιούχοι.

β) επιτόπιες επαληθεύσεις πράξεων.

Η συχνότητα και το πεδίο κάλυψης των επιτόπιων επαληθεύσεων είναι ανάλογα προς το ποσό της δημόσιας στήριξης σε μια πράξη και προς το επίπεδο κινδύνου που εντοπίζεται κατά τις εν λόγω επαληθεύσεις και τους λογιστικούς ελέγχους που διενεργεί η αρχή ελέγχου για το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου συνολικά.

6. Οι επιτόπιες επαληθεύσεις μεμονωμένων πράξεων δυνάμει της παραγράφου 5 στοιχείο β) μπορούν να διενεργούνται σε δειγματοληπτική βάση»⁶⁸.

[...]

Οι ανωτέρω αρμοδιότητες συνήθως ανατίθενται σε μονάδες κάθε ΔΑ/ΕΥΔ μέσω από τις ΥΑ ορισμού της διάρθρωσής τους και οι οποίες ακολουθούν τις διαδικασίες τους ΣΔΕ.

---

⁶⁸ Βλ υποσημείωση 10, σελ 13

4.3.3 Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ)

4.3.3.1 Σύσταση και Αρμοδιότητες ΕΔΕΛ

Σε εφαρμογή του άρθρου 123, παρ 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 όπως αυτό εξειδικεύτηκε στον Ν 4314/2014, άρθρο 11, ως ανώτατη Αρχή Ελέγχου σε εθνικό επίπεδο ορίζεται η ΕΔΕΛ για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 και του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αλιεία και Θάλασσα 2014-2020»⁶⁹. Η ΕΔΕΛ αποτελεί την μοναδική Αρχή Ελέγχου του άρθρου 127 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 και έχει ως αποστολή τη διασφάλιση της τήρησης των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Είναι επίσης αρμόδια για την κατάρτιση της Στρατηγικής Ελέγχου του άρθρου 127, παρ. 4, του ίδιου Κανονισμού.

Η ΕΔΕΛ αποτελεί συλλογικό όργανο το οποίο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών. Η ΕΔΕΛ αποτελείται:

- α) τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Ελέγχων Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων, ως Πρόεδρο,
- β) τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων (ΔΣΑΕ),
- γ) τους Προϊσταμένους των Διευθύνσεων Α΄ & Β΄ Ελέγχου Διαχείρισης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων,
- δ) τον Προϊστάμενο του Αυτοτελούς Τμήματος Έκτακτων Ελέγχων Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων και
- ε) δύο εμπειρογνώμονες από το δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα που διαθέτουν εμπειρία σε θέματα εφαρμογής δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ή δημοσίων έργων ή κρατικών ενισχύσεων.

Στην παρ 2 του ίδιου άρθρου αναφέρονται αναλυτικότερα οι αρμοδιότητες της ΕΔΕΛ:

«Η ΕΔΕΛ έχει την ευθύνη για τον έλεγχο της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, του

---

⁶⁹ Αρχικά η ΕΔΕΛ είχε οριστεί ως Αρχή Ελέγχου μόνο για τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 14-20 και του ΕΠ «Αλιεία & Θάλασσα». Μεταγενέστερες τροποποιήσεις του Ν 4314/2014 όρισαν την ΕΔΕΛ ως Αρχή Ελέγχου και για τα προγράμματα του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) 2014-2021, τα προγράμματα του Ταμείου Παγκοσμιοποίησης, τα Εθνικά Προγράμματα των Ταμείων «Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης» και «Εσωτερικής Ασφάλειας», το ΕΠ «Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής», που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ), και τις χρηματοδοτήσεις που λαμβάνονται από το Ταμείο Αλληλεγγύης (ΤΑΕΕ).

επιχειρησιακού προγράμματος «Αλιεία» και σύμφωνα με τον Ν4314/2014 αναλαμβάνει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

(α) Διασφαλίζει τη διενέργεια ελέγχων για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ.

(β) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωθεισών στην Επιτροπή δαπανών. Για το σκοπό αυτόν διαμορφώνει, κατά κανόνα, μεθοδολογία στατιστικής δειγματοληψίας πράξεων. Μη στατιστική μέθοδος δειγματοληψίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά την επαγγελματική κρίση της Αρχής Ελέγχου, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, σύμφωνα με τα διεθνή ελεγκτικά λογιστικά πρότυπα, καθώς και σε κάθε περίπτωση όταν ο αριθμός των πράξεων μίας λογιστικής χρήσης δεν είναι επαρκής, ώστε να επιτρέπει τη χρήση στατιστικής μεθόδου.

(γ) Καταρτίζει, εντός οκτώ μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική έλεγχου που καλύπτει τη μεθοδολογία ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων, καθώς και τον προγραμματισμό των ελέγχων για την τρέχουσα λογιστική χρήση και τις δύο επόμενες λογιστικές χρήσεις. Η στρατηγική λογιστικού ελέγχου επικαιροποιείται σε ετήσια βάση από το 2016 μέχρι και το 2024. Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου σε περισσότερα του ενός ΕΠ, είναι δυνατόν να καταρτίζεται ενιαία στρατηγική έλεγχου. Η Αρχή Ελέγχου υποβάλλει στην Επιτροπή τη στρατηγική έλεγχου, κατόπιν σχετικού αιτήματος.

(δ) Μέχρι τη 15η Φεβρουαρίου κάθε έτους από το 2016 έως το 2025 υποβάλλει στην Επιτροπή:

Γνωμοδότηση, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του στοιχείου β' της παρ. 5 του άρθρου 59 του Κανονισμού (ΕΕ, ΕΥΡΑΤΟΜ) 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, βάσει των ελέγχων που έχει πραγματοποιήσει δια των Διευθύνσεων του άρθρου 12 ή έχουν διενεργηθεί υπό την ευθύνη της.

Ετήσια έκθεση ελέγχου, στην οποία παρατίθενται τα βασικά ευρήματα των ελέγχων που αφορούν το προηγούμενο λογιστικό έτος που λήγει στις 30 Ιουνίου, σύμφωνα με τη στρατηγική έλεγχου, συμπεριλαμβανομένων των ευρημάτων σε σχέση με τυχόν ανεπάρκειες των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, καθώς και των διορθωτικών μέτρων που προτάθηκαν και εφαρμόστηκαν.

Στην περίπτωση που ισχύει κοινό σύστημα για περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, η ετήσια έκθεση του σημείου (ii) ανωτέρω, δύναται να καλύπτει όλα τα σχετικά ΕΠ.

(ε) Συνεργάζεται με την Επιτροπή για το συντονισμό των σχεδίων και των μεθόδων του δημοσιονομικού ελέγχου και ανταλλάσσει τα αποτελέσματα των ελέγχων των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, καθώς και απόψεις επί θεμάτων που αφορούν τη βελτίωση των εν λόγω συστημάτων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 128 του Κανονισμού».

Στις επόμενες παραγράφους αναφέρεται ότι η ΕΔΕΛ:

«3. Έχει την ευθύνη της σύνταξης έκθεσης και της διατύπωσης γνώμης που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 124 του Κανονισμού. [...]. Η ανωτέρω έκθεση και διατύπωση γνώμης συντάσσεται κατόπιν αξιολόγησης που διενεργείται, σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά ελεγκτικά πρότυπα και διαβιβάζεται στην εθνική αρχή συντονισμού. Εφόσον η ΕΔΕΛ ή ο λειτουργικά ανεξάρτητος φορέας καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το τμήμα του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου, που αφορά τις Διαχειριστικές Αρχές ή την Αρχή Πιστοποίησης, είναι κατ' ουσία ίδιο με της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού και τεκμηριώνεται, βάσει ελεγκτικών εργασιών που επιτελέστηκαν, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1198/2006 του Συμβουλίου, η ουσιαστική λειτουργία τους κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου, δύναται να συμπεράνει ότι πληρούνται τα Κριτήρια του Παραρτήματος XIII του Κανονισμού, χωρίς να απαιτούνται πρόσθετες ελεγκτικές εργασίες.

4. Η ΕΔΕΛ αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες της Αρχής Ελέγχου, όπως αυτές περιγράφονται στους εκάστοτε Κανονισμούς για την υλοποίηση του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού (ΧΜ) του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ).

5. Η ΕΔΕΛ διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου.

6. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η ΕΔΕΛ μεριμνά ιδιαιτέρως για τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, των οποίων λαμβάνουν γνώση τα όργανα αυτής.

7. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών δύναται να συγκροτούνται επιτροπές ή ομάδες εργασίας για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΕΛ. Με την ίδια απόφαση

καθορίζονται οι αμοιβές των μελών των επιτροπών ή των ομάδων εργασίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

8. Η ΕΔΕΛ ασκεί και τις αρμοδιότητες των άρθρων 15 και 16 του ν. 3614/2007, όπως ισχύει, για τους ελέγχους και τις δηλώσεις κλεισίματος των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007/2013, καθώς και του ΕΠ «Αλιεία 2007-2013». Επίσης, η ΕΔΕΛ είναι αρμόδια για τις ενέργειες που απαιτείται να αναληφθούν, κατά λόγο αρμοδιότητας, για τη δημοσιονομική εκκαθάριση ΕΠ του ΚΠΣ 2000-2006, καθώς και ορισμένων έργων του Ταμείου Συνοχής 2000-2006, σε συνέχεια των υποβληθεισών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δηλώσεων Κλεισίματος.

9. Η ΕΔΕΛ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, εφαρμόζει τις πράξεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση των παραγράφων 6 και 7 του άρθρου 127 του Κανονισμού».

4.3.3.2 Τύποι Ελέγχου ΕΔΕΛ⁷⁰

Οι έλεγχοι που διενεργούνται από την ΕΔΕΛ είναι δύο τύπων, Συστήματος και Πράξεων και σχεδιάζονται από την Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων (ΔΣΑΕ).

- Ο έλεγχος Συστήματος διενεργείται, τουλάχιστον μία φορά μέσα στην Προγραμματική Περίοδο, στους φορείς που η λειτουργία τους διέπεται από το ΣΔΕ και τις διαδικασίες του. Ο έλεγχος γίνεται για την επαλήθευση της ορθής εφαρμογής του εγκεκριμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ και όλου του κανονιστικού, εθνικού και ευρωπαϊκού, πλαισίου ώστε να επιβεβαιωθεί ή όχι η αποτελεσματική λειτουργία του ελεγχόμενου φορέα. Μέσω του ελέγχου αυτού, αξιολογείται η λειτουργία τους και αν χρειαστεί λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη ή διόρθωση των σφαλμάτων. Η διενέργεια του ελέγχου γίνεται βάσει εγκεκριμένου, από την ΕΔΕΛ, ειδικού ερωτηματολογίου Συστήματος (χωρισμένο σε οκτώ θεμελιώσεις απαιτήσεις) το οποίο καλύπτει όλο το φάσμα των σημείων που πρέπει να ελεγχθούν και να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα για την λειτουργία του ελεγχόμενου φορέα και την αξιοπιστία του. Κάθε θεμελιώδης απαίτηση χωρίζεται επιμέρους σε κριτήρια αξιολόγησης και

⁷⁰ Εγχειρίδιο Ελέγχου ΕΔΕΛ (Μάιος 2021) www.edel.gr

αυτά με τη σειρά τους σε ερωτήσεις. Απαντώντας στις ερωτήσεις, θετικά ή αρνητικά (ΝΑΙ/ΟΧΙ) και πάντα τεκμηριωμένα, η ομάδα που διενεργεί τον έλεγχο καταλήγει σε συμπέρασμα για τη σωστή ή μη λειτουργία του φορέα και προχωρά σε βαθμολόγησή του. Η βαθμολόγηση γίνεται σε μία κλίμακα τεσσάρων βαθμίδων: Βαθμός 1 / ανώτερος («Λειτουργεί καλά. Δεν απαιτείται καμία βελτίωση ή απαιτούνται μικρές βελτιώσεις»), Βαθμός 2 («Λειτουργεί όμως απαιτούνται μερικές βελτιώσεις»), Βαθμός 3 («Λειτουργεί μερικώς, απαιτούνται σημαντικές βελτιώσεις») και Βαθμός 4 / κατώτερος («Ουσιαστικά δε λειτουργεί»). Οι ερωτήσεις απαντώνται κατά κύριο λόγο από διερεύνηση δείγματος φακέλων πράξεων τυχαίο ή κατόπιν δειγματοληψίας (στατιστικής ή συστηματικής).

- Ο έλεγχος Πράξης πραγματοποιείται στις ΔΑ-ΕΥΔ/ΕΦΔ και στους Δικαιούχους τους ώστε να επαληθευτεί η νομιμότητα και η κανονικότητα των δηλωθεισών στην ΕΕ δαπανών σε συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς. Οι έλεγχοι γίνονται με δειγματοληπτική μέθοδο σε πράξεις τυχαίου και συμπληρωματικού δείγματος. Ο σχεδιασμός των ελέγχων γίνεται με βάση τους στόχους, τις προτεραιότητες ελέγχου και τη μεθοδολογία της ΕΔΕΛ και αποτελεί παράρτημα της Στρατηγικής Ελέγχου⁷¹ της. Ο προγραμματισμός των ελέγχων πράξεων υπόκειται σε έγκριση από την ΕΔΕΛ και κοινοποιείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της συνεργασίας τους. Οι έλεγχοι πράξεων είναι οι περισσότεροι σε πλήθος που γίνονται σε ετήσια βάση. Στόχος του ελέγχου πράξης είναι να επαληθευτεί αν στις δαπάνες του έτους αναφοράς που έχουν γίνει για τη συγκεκριμένη πράξη και έχουν δηλωθεί, μέσω της ΑΠ, στην ΕΕ έχει εφαρμοστεί το εθνικό και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο. Ο έλεγχος

---

⁷¹ Στρατηγική και προγραμματισμός των Ελέγχων: Η Στρατηγική Ελέγχου θέτει τους στόχους και περιγράφει συνοπτικά τη μεθοδολογία που ακολουθείται για το σύνολο του ελεγκτικού έργου, με σκοπό την ικανοποίηση των απαιτήσεων των Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λαμβάνοντας υπόψη τις Κατευθύνσεις της ΕΕ. Πρόκειται για ένα κείμενο προγραμματισμού, το περιεχόμενο του οποίου εξασφαλίζει ότι η Αρχή Ελέγχου είναι σε θέση κάθε έτος (συγκεκριμένα 15/02/N+1), να συντάσσει την ετήσια έκθεση ελέγχων και να διατυπώνει γνώμη για το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου. Η ΕΔΕΛ, εγκρίνει το κείμενο της Στρατηγικής, το οποίο αποστέλλεται στην ΕΕ μέσω του συστήματος πληροφορικής για την ανταλλαγή δεδομένων SFC2007. Στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβάλλονται από την ΕΕ, η ΕΔΕΛ προβαίνει στην αναθεώρηση της Στρατηγικής της με σκοπό την αποδοχή από την ΕΕ. Ο προγραμματισμός των ελέγχων αποτελεί αρμοδιότητα της ΔΕΔΣΠ της ΕΔΕΛ, η οποία έχει στη διάθεσή της την επικαιροποιημένη Στρατηγική Ελέγχων ένα μήνα πριν την έναρξη της ελεγκτικής περιόδου.

βασίζεται σε τρεις άξονες: αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την ένταξη της πράξης στο ΕΣΠΑ, αν έχει τηρηθεί η εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία και οι όροι της Απόφασης Ένταξης για την νομική ανάληψη του έργου με τις ενδεχόμενες τροποποιήσεις αυτής και τέλος την συμφωνία των δαπανών με τους οικονομικούς / φορολογικούς νόμους και την αντιστοίχιση τους με το υλοποιηθέν έργο (φυσικό αντικείμενο).

4.3.3.3. Στάδια Ελέγχου

Δεδομένου ότι και οι δύο τύποι ελέγχων δεν διαφέρουν ιδιαίτερα ως προς τις τυπικές διαδικασίες, για λόγους απλοποίησης γίνεται μια ενιαία περιγραφή χωρίς αποτύπωση των επουσιωδών διαφορών. Ένας έλεγχος χωρίζεται στα εξής βασικά στάδια:

Στάδιο 1 Προετοιμασία του Ελέγχου

Κατά το στάδιο του προγραμματισμού ορίζεται, από τον προϊστάμενο του τμήματος, η Ομάδα Ελέγχου (ΟΕ). Η ΟΕ αποτελείται συνήθως από τρία άτομα, ένα εκ των οποίων αναλαμβάνει τον ρόλο του συντονιστή. Ο ρόλος του συντονιστή δεν διαφέρει από τα υπόλοιπα μέλη, παρά μόνο με το ότι είναι επιφορτισμένος με την προετοιμασία του ελέγχου. Ως προετοιμασία ελέγχου νοείται: η επικοινωνία με τους ελεγχόμενους φορείς, ο καθορισμός των ημερομηνιών της διενέργειας με αυτούς, η συγκέντρωση στοιχείων/τεκμηρίων/εγγράφων, η έκδοση της Απόφασης Σύστασης της ΟΕ και το ενημερωτικό προς τους εμπλεκόμενους φορείς. Τέλος, στο πλαίσιο της προετοιμασίας είναι η σύνταξη του Μνημονίου Ελέγχου με τους ενδεχόμενους κινδύνους που μπορεί να εντοπιστούν στο στάδιο προετοιμασίας καθώς και ο καταμερισμός των εργασιών μεταξύ της Ομάδας Ελέγχου.

Στάδιο 2 Διενέργεια του Ελέγχου

Η ΟΕ διενεργεί τον έλεγχο πράξεων επιτοπίως στα γραφεία των εμπλεκόμενων φορέων προκειμένου να εξεταστούν όλα τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για να επαληθευτεί η νομιμότητα και κανονικότητα των δηλωθεισών δαπανών στην ΕΕ. Στην περίπτωση ελέγχου Συστήματος ελέγχεται η ορθή εφαρμογή του ΣΔΕ του ΕΣΠΑ καθώς και του κανονιστικού πλαισίου, ώστε να ελεγχθεί η αποτελεσματική λειτουργία του φορέα. Η επιτόπια επαλήθευση έχει ως στόχο τον έλεγχο των πρωτοτύπων εγγράφων καθώς και την παροχή διευκρινήσεων επί του ελεγχόμενου αντικείμενου/φορέα από τους άμεσα εμπλεκόμενους.

Για την διεξαγωγή των συμπερασμάτων γίνεται χρήση του εγκεκριμένου, κατά περίπτωση, ερωματολογίου: ελέγχου Πράξης ή Συστήματος. Οι απαντήσεις του ερωματολογίου βασίζονται στα τεκμήρια που στοιχειοθετούν το συμπέρασμα αλλά και στις διευκρινήσεις των εμπλεκόμενων στελεχών των φορέων που συμμετέχουν στο ελεγχόμενο αντικείμενο.

Όπου κρίνεται απαραίτητο από την ΟΕ και προκειμένου να διεξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα μπορεί να γίνει επέκταση του προκαθορισμένου πεδίου ελέγχου και εκτός περιόδου αναφοράς σε προηγούμενες περιόδους του ελεγχόμενου αντικειμένου.

Σε περίπτωση ελέγχου Πράξης όπου οι ελεγχθείσες δαπάνες αντιστοιχούν στην υλοποίηση ενός συγκεκριμένου φυσικού αντικείμενου (συνηθέστερα αυτό συμβαίνει στα συγχρηματοδοτούμενα δημόσια έργα όπως κατασκευή Μετρό, οδικών αξόνων κλπ) τότε η ΟΕ πραγματοποιεί έλεγχο επί τόπου, προκειμένου να επαληθεύσει βάσει των τεκμηρίων το Φυσικό Αντικείμενο που αντιστοιχεί στις δηλωθείσες δαπάνες. Τεκμήρια υλοποίησης ΦΑ είναι οι Πληρωμένοι Λογαριασμοί / Εντολές της επιβλέπουσας υπηρεσίας, Ανακεφαλαιωτικοί Πίνακες Εργασιών, Πρωτόκολλα Παραλαβής Εργασιών, Συμπληρωματικές Συμβάσεις κλπ.

Την τελευταία μέρα και κατά το κλείσιμο του ελέγχου επισημαίνονται στους ελεγχόμενους τυχόν πρόσθετα στοιχεία που θα πρέπει να αποσταλούν πριν την σύνταξη του προσωρινού πορίσματος και μεταφέρουν προς τους ελεγχόμενους προτάσεις βελτίωσης επί των πράξεων που υλοποιούν ή των οργανωτικών/διοικητικών δυσχερειών που αντιμετωπίζουν οι φορείς. Τέλος, στην περίπτωση εντοπισμού θεμάτων επί του ελεγχόμενου αντικείμενου/φορέα, για τα οποία κρίνεται αναγκαία περαιτέρω διερεύνηση, ενημερώνεται σχετικά ο ελεγχόμενος.

Στάδιο 3 Επεξεργασία τεκμηρίων / στοιχείων ελέγχου και Σύνταξη Έκθεσης Προσωρινών Αποτελεσμάτων Ελέγχου

Μετά το πέρας του επιτόπιου ελέγχου η ΟΕ συγκεντρώνει όλα τα τεκμήρια και τα ταξινομεί ανά ελεγκτική εργασία και αρμοδιότητα επεξεργασίας/καταγραφής από τα μέλη της ομάδας. Στη συνέχεια αρχίζει την επεξεργασία και αξιολόγησή τους καταγράφοντας τα συμπεράσματα στις αντίστοιχες ερωτήσεις του ερωματολογίου. Σε περίπτωση εντοπισμού ευρήματος σε κάποια ερώτηση τότε προχωρά σε σχετική σύσταση. Το εύρημα θα πρέπει να είναι σαφές ώστε να δίνει στον αναγνώστη να

αντιληφθεί την ουσία του προβλήματος/παρατυπίας. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει σαφής αναφορά στο εθνικό ή ενωσιακό πλαίσιο το οποίο παραβιάζεται, ώστε να στοιχειοθετείται η νομική βάση του ευρήματος και τέλος να διατυπώνονται συστάσεις ώστε να διορθωθεί/«θεραπευτεί» η παρατυπία. Οι συστάσεις ενός ευρήματος μπορεί να είναι διοικητικής φύσης, δηλαδή ενέργειες που θα πρέπει να γίνουν από φορείς ώστε να επέλθει η «θεραπεία» του ευρήματος. Μπορεί να είναι και δημοσιονομικής φύσης, δηλαδή «οικονομική τιμωρία/διόρθωση», σε περίπτωση που δεν υπάρχει διοικητικός τρόπος θεραπείας του ευρήματος. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα ευρήματα πρέπει να συνδέονται με ένα και μόνο πρόβλημα και να απευθύνονται σ' αυτούς που έχουν την ευθύνη για την ανάληψη των μέτρων συμμόρφωσης με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και χαρακτηρισμό (τυπικό ή ουσιαστικό) αναλόγως με τη φύση και τη βαρύτητά του. Συνήθως η βαρύτητα κρίνεται σε σχέση με την δημοσιονομική επίπτωση που μπορεί να επιφέρει.

Τα αποτελέσματα του ελέγχου καθώς και ανάπτυξη ενός σύντομου ιστορικού του ελεγχόμενου αντικειμένου καταγράφονται Έκθεση Προσωρινών Αποτελεσμάτων Ελέγχου, η οποία υπογράφεται από όλα τα μέλη της ΟΕ, ελέγχεται για την πληρότητά της και κοινοποιείται στους ελεγχόμενους φορείς.

Στάδιο 4: Επεξεργασία Αντιρρήσεων / Οριστικοποίηση αποτελεσμάτων ελέγχου

Μετά την κοινοποίηση της Έκθεσης Προσωρινών Αποτελεσμάτων Ελέγχου και εφόσον έχουν απευθυνθεί ευρήματα, οι εμπλεκόμενοι φορείς έχουν δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την ημέρα επίδοσης της Έκθεσης Προσωρινών Αποτελεσμάτων Ελέγχου.

Η Ομάδα Ελέγχου επεξεργάζεται τις υποβληθείσες αντιρρήσεις. Επιγραμματικά οι βασικές δυνατότητες που έχει η ΟΕ στο στάδιο αυτό είναι μία από τις κάτωθι:

- Να αποδεχτεί τις αντιρρήσεις για ένα εύρημα. Στην περίπτωση αυτή εύρημα και σύσταση διαγράφονται.
- Να απορρίψει το σύνολο των αντιρρήσεων για ένα εύρημα. Στην περίπτωση αυτή το αντίστοιχο εύρημα και η σύσταση εξακολουθούν να ισχύουν ως έχουν.
- Να αποδεχτεί μέρος των αντιρρήσεων για ένα εύρημα. Στην περίπτωση αυτή γίνεται αναδιατύπωση του ευρήματος και της σύστασης σύμφωνα με τα νέα τεκμήρια.

- Να αποδεχτεί ότι ο φορέας συμμορφώθηκε εν μέρει για ένα εύρημα. Στην περίπτωση αυτή αναδιατυπώνεται η σύσταση και το εύρημα με αναφορά στις ενέργειες μερικής συμμόρφωσης του φορέα.

Την εισήγησή της επί των οριστικών αποτελεσμάτων η ΟΕ, μετά την επεξεργασία των αντιρρήσεων, τις διατυπώνει στο Εισηγητικό των Αντιρρήσεων το οποίο και υποβάλει μαζί με όλα τα σχετικά έγγραφα στην γραμματεία της ΕΔΕΛ. Σε περίπτωση που δεν υποβληθούν αντιρρήσεις, ούτε υπάρξουν μεταγενέστερα γεγονότα οποία θα μπορούσαν να μεταβάλουν το περιεχόμενο της Έκθεσης Προσωρινών Αποτελεσμάτων Ελέγχου, υποβάλλεται πάλι αντίστοιχη Εισήγηση προς την γραμματεία της ΕΔΕΛ.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι κατά οποιαδήποτε στάδιο ελέγχου μπορεί να εντοπιστούν στοιχεία τα οποία δημιουργούν υπόνοια της απάτης. Σε αυτή την περίπτωση, στο Εισηγητικό των Αντιρρήσεων ενημερώνεται η ΕΔΕΛ περί της υπόνοιας απάτης, προκειμένου να προβεί σε κατάλληλες ενέργειες. Κανένας εμπλεκόμενος στον έλεγχο φορέας δεν λαμβάνει γνώση σχετικά με την διατύπωση υπόνοιας απάτης.

Η γραμματεία της ΕΔΕΛ ετοιμάζει την συνεδρίαση της επιτροπής με θέματα ημερήσιας διάταξης την εξέταση και οριστικοποίηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων (κατά κύριο λόγο) που έχουν ολοκληρωθεί.

Η ΕΔΕΛ στην συνεδρίασή της εξετάζει τα στοιχεία που της έχουν κοινοποιηθεί, προκειμένου να οριστικοποιήσει τα αποτελέσματα του ελέγχου. Σημειώνεται ότι η απόφαση της ΕΔΕΛ μπορεί να είναι διαφορετική από την εισήγηση της ΟΕ εφόσον κρίνει διαφορετικά.

Σε περίπτωση που έχει διατυπωθεί στην εισήγηση της ΟΕ υπόνοια απάτης, η ΕΔΕΛ αποφασίζει για την κοινοποίηση της έκθεσης στην OLAF και σε κάθε αρμόδια Εθνική Αρχή για την περαιτέρω διερεύνησή της. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα πρωτόκολλα συνεργασίας μεταξύ ΕΔΕΛ και Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ) και Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ), η έκθεση οριστικών αποτελεσμάτων ελέγχου κοινοποιείται σε αυτούς όταν ο έλεγχος διαπιστώσει και παρατυπίες της εθνικής ή φορολογικής νομοθεσίας και διατυπώνεται σε αυτόν ουσιαστικό εύρημα ή υπόνοια απάτης. Σε περίπτωση υπόνοιας απάτης ενημερώνεται επίσης και η Αρχή Πιστοποίησης προκειμένου να προχωρήσει σε εξαίρεση των

σχετικών δαπανών του ελεγχόμενου αντικειμένου μέχρι την ολοκλήρωση της σχετικής διερεύνησης.

Όλα τα ανωτέρω καθώς και οι οριστικές αποφάσεις της ΕΔΕΛ επί των διενεργηθέντων ελέγχων, καταγράφονται σε πρακτικά με την αντίστοιχη τεκμηρίωση τα οποία και εγκρίνονται από τα μέλη της ΕΔΕΛ και θεωρούνται οριστικά. Στη συνέχεια κοινοποιούνται στην αρμόδια, για τον έλεγχο, Δ/νση η οποία προχωρά στην σύνταξη της Έκθεσης Οριστικών Αποτελεσμάτων Ελέγχου βάσει των οριστικών αποφάσεων της ΕΔΕΛ. Η Έκθεση Οριστικών Αποτελεσμάτων Ελέγχου υπογράφεται τον Πρόεδρο της ΕΔΕΛ και μέσω του γραφείου της γραμματειακής υποστήριξης κοινοποιείται στους εμπλεκόμενους φορείς.⁷²

4.3.3.4 Κατάρτιση Ετήσιας έκθεσης και Γνωμοδότησης

Στον Κανονισμό (ΕΕ) 1303/2013 της ΕΕ και συγκεκριμένα στο άρθρο 127, παρ 5-β η ΕΔΕΛ συντάσσει: «[...] έκθεση ελέγχου που παραθέτει τα βασικά ευρήματα των λογιστικών ελέγχων που διενεργήθηκαν σύμφωνα με την παράγραφο 1, συμπεριλαμβανομένων των ευρημάτων σε σχέση με ανεπάρκειες των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, και τα διορθωτικά μέτρα που προτάθηκαν και εφαρμόστηκαν».

Η έκθεση ελέγχου περιλαμβάνει τους ελέγχους που διεξάγονται κατά την ελεγκτική περίοδο από 1/7/N έως 30/6/N+1 και αποστέλλεται στην ΕΕ έως τις 15/02/N+2. Η έκθεση αναφέρεται στα αποτελέσματα την περίοδο αναφοράς προκειμένου να επαληθεύσει την ουσιαστική λειτουργία του συστήματος μέσω της διενέργειας ελέγχων στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (έλεγχοι Συστήματος), καθώς και της διενέργειας δειγματοληπτικών ελέγχων δαπανών (έλεγχοι Πράξεων). Η ετήσια έκθεση περιέχει και τον λογιστικό έλεγχο των λογαριασμών. Η υποβολή Λογαριασμών αφορά στην δημοσιονομική διαχείριση βάσει των διατάξεων των ευρωπαϊκών κανονισμών. Έτσι στο πλαίσιο της υποβολής στην ΕΕ του «πακέτου διασφάλισης» απαιτείται για κάθε Πρόγραμμα, η υποβολή Λογαριασμών για τις δαπάνες που δηλώνονται στην Επιτροπή κατά την διάρκεια κάθε λογιστικής χρήσης.

Η αρμόδια Διεύθυνση, αποτυπώνει στην ετήσια έκθεση όλα τα στοιχεία και τα συμπεράσματα για την αξιοπιστία του Συστήματος και το ποσοστό σφάλματος. Στο τέλος διατυπώνει την γνώμη της για το Σύστημα. Η γνώμη μπορεί να είναι:

---

⁷² Βλ υποσημείωση 70, σελ 69

1. «**Ανεπιφύλακτη**»: όταν τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργούν αποτελεσματικά,
2. «**Με Επιφυλάξεις**»: όταν τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργούν αποτελεσματικά με εξαίρεση ορισμένες περιοχές,
3. «**Αρνητική**»: όταν τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου δε λειτουργούν αποτελεσματικά.

Για να δοθεί η ανωτέρω γνώμη από την ΕΔΕΛ με υψηλό επίπεδο βεβαιότητας, πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί όλα τα στάδια ελέγχων (όπως αυτά αναφέρθηκαν ανωτέρω) για το σύνολο του ελεγκτικού έργου που πραγματοποιήθηκε στην περίοδο αναφοράς. Σε αντίθετη περίπτωση μπορεί να διατυπωθεί ετήσια γνώμη με επιφυλάξη μέχρι την οριστική ολοκλήρωση όλων των ελέγχων.

Μετά την παραλαβή της ετήσιας έκθεσης από την ΕΕ εκείνη απαντά εντός δύο μηνών. Στην απάντησή της η ΕΕ μπορεί να κάνει την ετήσια έκθεση:

- **Αποδεκτή.**
- **Αποδεκτή με παρακολούθηση** (σε αυτή την περίπτωση η ΕΔΕΛ οφείλει να παράσχει επιπρόσθετες πληροφορίες).
- **Να την επιστρέψει για διορθώσεις** (σε αυτή την περίπτωση η ΕΔΕΛ οφείλει να αναθεωρήσει την υποβληθείσα έκθεση ή και γνωμοδότηση και να την επανυποβάλλει στην ΕΕ).

Σύμφωνα με την τελευταία ετήσια έκθεση Ελέγχου της ΕΔΕΛ που αφορά την Λογιστική Χρήση από 01/07/2021 έως 30/06/2022 (8^η Λογιστική Χρήση) που υποβλήθηκε τον Φεβρουάριο του 2023 για τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020, για τους ελέγχους του άρθρου 127 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020, γίνεται αναφορά στην παρακολούθηση ελέγχων ΕΔΕΛ προηγούμενων Λογιστικών Χρήσεων (2ης έως και 7ης). Σημειώνεται ότι στην 1^η Λογιστική Περίοδο δεν είχαν δηλωθεί δαπάνες από την Ελλάδα στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στο ποσοστό συμμόρφωσης των φορέων που έχουν ελεγχθεί επί του συνόλου των συστάσεων από τους ελέγχους συστήματος και πράξεων της ΕΔΕΛ για τη 2η έως και την 7^η Λογιστική Χρήση. Πιο συγκεκριμένα:

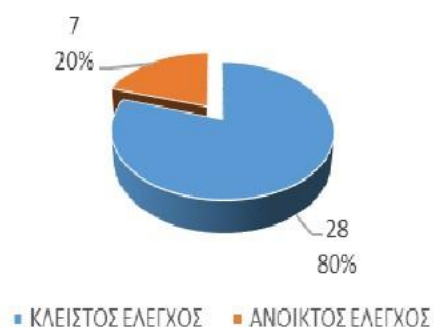
- για τους ελέγχους συστήματος το ποσοστό υλοποίησης είναι 98% ,

- για τους ελέγχους πράξεων 85%. Μεγάλο μέρος των ανοικτών συστάσεων από τους ελέγχους πράξεων αφορά μη ληξιπρόθεσμες συστάσεις, (56 από τις 190), δηλαδή δεν έχει επέλθει η ημερομηνία συμμόρφωσης των αποδεκτών τους⁷³.

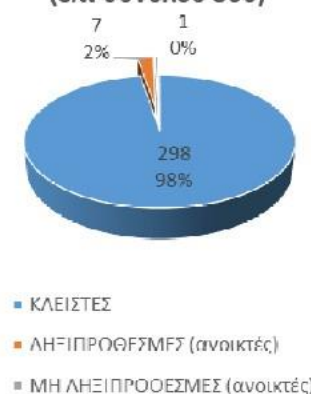
Η παρούσα κατάσταση, αποτυπώνεται σχηματικά παρακάτω:

Έλεγχοι Συστημάτων

Πλήθος ελέγχων συστήματος (επί συνόλου 35)

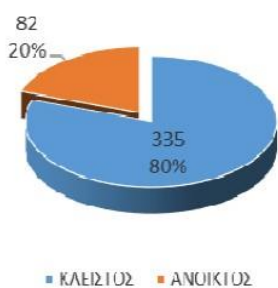

Πλήθος συστάσεων ελ. συστήματος (επί συνόλου 306)

Έλεγχοι Πράξεων

Πλήθος ελέγχων πράξεων (επί συνόλου 417)

Πλήθος συστάσεων ελ. πράξεων (επί συνόλου 1247)

⁷³ Ετήσια Έκθεση Ελέγχου Λογιστικής Χρήσης 01/07/2021 έως 30/06/2022

5 Συμπεράσματα

Το βασικό πλαίσιο τόσο της διακυβέρνησης όσο και των μορφών ελέγχου του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 βασίστηκε πάνω σε κανονισμούς και αποφάσεις της ΕΕ όπως αυτά προσδιορίστηκαν μέσα από την στρατηγική που χαραχτηκε μέσα στο κείμενο «Ευρώπη 2020». Όλα τα ανωτέρω ενσωματώθηκαν και εξειδικεύτηκαν στο εθνικό δίκαιο με νόμους, υπουργικές αποφάσεις, εγκυκλίους, οδηγούς κοκ. Η εμπειρία των προηγούμενων ΠΠ σίγουρα βοήθησε στον σχεδιασμό της νέας ΠΠ. Όμως οι άξονες πάνω στους οποίους κινήθηκε η Ελλάδα για το ΕΣΠΑ 14 -20, επειδή ακριβώς καθορίστηκαν από την ΕΕ, έθεσαν το συγκεκριμένο πλαίσιο πάνω στο οποίο θα βασιζόταν για να σχεδιάσει την διακυβέρνηση της νέας ΠΠ σε συνάρτηση με το εθνικό δίκαιο και την δημόσια διοίκηση της χώρας. Αξιοσημείωτη είναι και η χρονική συγκυρία της έναρξης της ΠΠ, αφού συνέπεσε με την βαθιά οικονομική κρίση που ξεκίνησε στις αρχές του 2010 και την επιτακτική ανάγκη που ήρθε στην επιφάνεια για γενικότερες διαρθρωτικές αλλαγές, βοηθώντας να διορθωθούν παθογένειες δεκαετιών που συνέτειναν στην δημιουργία της κρίσης.

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) που σχεδιάστηκε κατάφερε να λειτουργήσει σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό με αρκετές βελτιώσεις στην πορεία, όμως παρατηρήθηκαν αρκετές αδυναμίες. Σίγουρα μία ήταν η πολυπλοκότητα των διαδικασιών και η ύπαρξη πολλών φορέων εντός του συστήματος διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ, ειδικά σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης.

Για τις διαδικασίες ειδικότερα, παρατηρήθηκαν πολλές σε αριθμό και σύνθετες κυρίως στα θέματα της υλοποίησης των πράξεων από τις ΔΑ. Για να ενταχθεί μία πράξη για συγχρηματοδότηση σε ένα ΕΠ, άλλη υπηρεσία αποφάσιζε επιτελικά (Υπουργεία, Κυβέρνηση) και άλλος φορέας αποφάσιζε τα κριτήρια ένταξης (Επιτροπές Παρακολούθησης του κάθε ΕΠ). Η ΔΑ εξέδιδε την πρόσκληση για την ένταξη στο ΕΣΠΑ και στη συνέχεια αξιολογούσε και ενέτασσε η Μονάδα Α της ΕΥΔ ενώ η Μονάδα Β της ΕΥΔ έκανε τον διαχειριστικό έλεγχο (διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις). Το Υπουργείο Ανάπτυξης ενέκρινε την χρηματοδότηση και η Τράπεζα της Ελλάδας έκανε την κατανομή της. Ο δικαιούχος μέσα σε όλα αυτά εκτελούσε. Και αυτά είναι επιγραμματικά τα βασικά βήματα. Το ΟΠΣ ΕΣΠΑ άργησε να λειτουργήσει στην ολοκληρωμένη του μορφή με αποτέλεσμα να γίνεται υλοποίηση μίας πράξης μέσω ΟΠΣ ΕΣΠΑ και εξωσυστημικά, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (όπως για παράδειγμα τα αιτήματα κατανομής χρηματοδότησης). Έγιναν προσπάθειες για

βελτίωση των διαδικασιών με νέες εκδόσεις του ΣΔΕ και σχεδιασμό νέων εντύπων αλλά στην ουσία τροποποιήθηκαν ήδη υπάρχουσες χωρίς να υπάρχει μείωση στο πλήθος τους. Στα ανωτέρω θα πρέπει να προστεθούν και τα αιώνια προβλήματα της ελληνικής γραφειοκρατίας και της έλλειψης συντονισμού των φορέων. Κάτι που δυσχέρανε την ομαλή υλοποίηση του ΕΣΠΑ ήταν συγκρούσεις μεταξύ ευρωπαϊκού και εθνικού δικαίου κυρίως σε θέματα ανταγωνισμού. Μαζί με το ελλειπές, σε κάποιες περιπτώσεις, εθνικό πλαίσιο, τους ασαφείς νόμους, τις καθυστερήσεις στην έκδοση υπουργικών αποφάσεων, εγκυκλίων, αδειών αλλά ακόμα και τις καθυστερήσεις δικαστικών αποφάσεων ή την εμπλοκή άλλων φορέων, όπως λόγω χάρη εφορειών αρχαιοτήτων, διόγκωναν την διαχείριση του ΕΣΠΑ σε μεγάλο βαθμό κάνοντάς την υλοποίηση των πράξεων αρκετά πολύπλοκη και χρονοβόρα.

Άλλες παράμετροι που παρατηρήθηκαν και συνέτειναν στην μη εύρυθμη υλοποίηση του συνόλου του ΕΣΠΑ ήταν η υποστελέχωση όλων των υπηρεσιών που έγινε κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά και η ελλιπής υποστήριξη των τελικών δικαιούχων από τους αρμόδιους φορείς.

Επιπροσθέτως θα πρέπει να τονισθεί και το γεγονός που έχει να κάνει με τις πράξεις και κατά πόσο ήταν συμβατές/ώριμες με τους όρους του ΕΣΠΑ ή κατά πόσο κάλυπταν όλες τις απαιτήσεις του εθνικού και ευρωπαϊκού πλαισίου ώστε να συγχρηματοδοτηθούν από αυτό. Αρκετές ήταν οι περιπτώσεις πράξεων χωρίς τις απαραίτητες διοικητικές αποφάσεις, μελέτες κλπ, με ελλιπή σχεδιασμό, άνευ ουσιαστικής σκοπιμότητας, μη τήρησης της νομοθεσίας, με θέματα διαφάνειας ακόμα και σύγκρουσης αρμοδιοτήτων ή συμφερόντων.

Η Ελλάδα έκανε διοικητικά άλματα για την όσο πιο αποτελεσματική υλοποίηση του ΕΣΠΑ 14-20 γινόταν. Θεσμοθέτησε διαδικασίες και δημιούργησε δομές ώστε να πετύχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα από την συγκυριακά μεγαλύτερη ευκαιρία που είχε τότε. Δεν μπορούμε να πούμε ότι δεν ήταν αξιόλογη η προσπάθεια. Επιτεύχθηκαν ικανοποιητικά αποτελέσματα σε τομείς όπως η τυποποίηση διοικητικών διαδικασιών και η κατανομή αρμοδιοτήτων, η ανεξαρτησία / σύγκρουση συμφερόντων των εμπλεκόμενων φορέων ακόμα και στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Μπορούν όμως, να γίνουν ακόμα πολλές βελτιώσεις.

Η ΠΠ 2021-2027 έχει ξεκινήσει να υλοποιείται δειλά. Ο Ν 4914/2022 *«Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική*

Περίοδο 2021-2027» θέτει τους κανόνες υλοποίησής της όπως έκανε αντίστοιχα ο Ν 4314/2014 για την προηγούμενη ΠΠ. Με μια γρήγορη ματιά δεν εντοπίζονται μεγάλες διαφορές. Τα τομεακά προγράμματα έγιναν 9, τα ΠΕΠ παρέμειναν 13 και δεκατρία τα Προγράμματα ΕΕΣ ενώ οι διαδικασίες είναι ίδιες με μικρές διαφορές. Επιγραμματικά, οι βασικότερες αλλαγές είναι η αναδιάρθρωση της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (με συγχώνευση διευθύνσεων και υπηρεσιών για αποτελεσματικότερο συντονισμό), η μείωση διοικητικών επαληθεύσεων, η δημιουργία Συμβουλίου Παρακολούθησης και Συντονισμού ΕΣΠΑ για τον συντονισμό των Ταμείων και των συνεργειών και της συμπληρωματικότητάς τους. Ειδικά το τελευταίο κρίνεται ως ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση για λόγους που θα αναπτυχθούν κατωτέρω.

Πάρα τους κανόνες και τους φορείς που μπορεί να θεσμοθετούνται είτε από την ΕΕ, είτε από τα Κράτη Μέλη για την σωστή διαχείριση των ΕΔΕΤ, στο τέλος της μέρας θα πρέπει να αναλογιστεί κανείς ποιο είναι το επιθυμητό αποτέλεσμα; Ποιος είναι ο στόχος; Η απορρόφηση των κονδυλίων από την ΕΕ ή η επίτευξη των σκοπών για τους οποίους σχεδιάστηκαν;

Κανένας δεν αμφισβητεί ότι για την λήψη χρηματοδότησης από τα ΕΔΕΤ πρέπει να υπάρχουν κανόνες και προϋποθέσεις. Όμως οι κανόνες και οι προϋποθέσεις ορισμένες φορές συγκρούονται μεταξύ τους. Από την μία, μπήκαν για να οδηγήσουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ βάζοντας τις βάσεις για χάραξη επιτυχημένων πολιτικών. Όμως, από την άλλη, έχουν δημιουργήσει μια πολυπλοκότητα που μπορεί να βάζει εμπόδια στην εφαρμογή και αποτελεσματικότητα των πολιτικών αυτών, ειδικά λόγω του αυξημένου διοικητικού βάρους που επιβάλλεται για την διαχείρισή τους και το οποίο μπορεί να υπονομεύσει, κατά κάποιο τρόπο, τις δυνατότητες της ίδιας της πολιτικής.

Μία νέα προσέγγιση που έχει αρχίσει να υιοθετείται σε κάποια χρηματοδοτικά μέσα ώστε να υπάρξει αποτελεσματικότητα και επίτευξη στόχων των πολιτικών της ΕΕ είναι αυτή που βασίζεται στην απόδοση. Αυτό αποτυπώθηκε σαν ανάγκη από την Επιτροπή Ειδικών Υψηλής Εξειδίκευσης που συστήθηκε από την ΕΕ⁷⁴ έργο της οποίας ήταν να παρέχει στην ΕΕ γνώση και συμβουλευτική πάνω στην μεγιστοποίηση της

---

⁷⁴ Inforegio - The future of Cohesion Policy (europa.eu)
https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/31-01-2023-eu-cohesion-policy-beyond-2027-commission-establishes-high-level-reflection-group_en Inforegio - The future of Cohesion Policy (europa.eu)

επίδρασης της Πολιτικής Συνοχής (ΠΣ) και μετά το 2027. Η Ομάδα Ειδικών θεωρεί ότι η ΠΣ, μαζί με τις άλλες πολιτικές της ΕΕ αλλά και τις εθνικές, εστιάζει στα μέσα, στην εισροή και απορρόφηση χρηματοδοτήσεων και στην συμμόρφωση με τους κανόνες. Αυτό πρέπει να αλλάξει. Η εστίαση πρέπει να είναι η επίτευξη των στόχων της πολιτικής, δηλαδή στην απόδοση. Σύμφωνα με μια πρώτη εκτίμηση της Ομάδας, αν γινόταν η εστίαση στους στόχους και πως αυτοί επιτυγχάνονται τότε θα υπήρχε καλύτερος συντονισμός των πολιτικών, καλύτερη δημοσιονομική διαχείριση, αύξηση της εμπιστοσύνης στους δημόσιους φορείς ενώ θα μείωνε και στην σπατάλη τους δημόσιου χρήματος. Βέβαια δε θα μπορούσαν να μην υπάρξουν όροι και προϋποθέσεις που, όπως επισήμανε και η Ομάδα για την ΠΣ, θα πρέπει να είναι ουσιαστικό μέρος της πολιτικής αυτής, να είναι σώμα της και θα είναι διαφορετικές από τις προϋποθέσεις αυτές που θα διασφάλιζαν την χρηστή διαχείριση των πόρων. Επίσης, η ολοκληρωτική εξάλειψη των όρων δεν είναι τελείως αποδεκτή καθώς η μείωση τους θα μπορούσε να οδηγήσει σε επίλυση κάποιων βραχυχρόνιων προβλημάτων αλλά θα μπορούσε να οδηγήσει σε άλλα πιο μακροχρόνια.

Η Ομάδα Ειδικών επισημαίνει για την ΠΣ ότι αποτελεί ένα μεγάλο εργαλείο για την ΕΕ, μια επενδυτική πολιτική που βοηθά στην ανάπτυξη, στην ολοκλήρωση και στην ενίσχυση της αλληλεγγύης. Υποστηρίζει τις περιφέρειες, τους ανθρώπους και τους θεσμούς να ενισχύσουν την ανάπτυξή τους και να βελτιώσουν τη διακυβέρνησή τους με το να εξοπλίζει τις περιφέρειες και τα άτομα με τρόπο και μέσα ώστε να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις ευκαιρίες που τους προσφέρονται. Όμως η ΕΕ χρειάζεται να χαράξει μια στρατηγική που να υπερβαίνει τους στενούς τομεακούς και πολιτικούς στόχους και να επενδύσει στην αλλαγή και τη συνεργασία με άλλες πολιτικές. Η Πολιτική Συνοχής συνυπάρχει με πολλές άλλες πολιτικές που έχουν τους δικούς τους στόχους, τα δικά τους μέσα και τους δικούς τους μηχανισμούς διακυβέρνησης και εκτέλεσης. Όμως, ενώ όπως αναφέρθηκε, οι προϋποθέσεις και οι κανόνες αυτών των πολιτικών μπορεί να φαίνονται ακόμη και αντιφατικές, όλες έχουν ένα κοινό στόχο και επιδιώκουν το ίδιο αποτέλεσμα που είναι η αύξηση της ευημερίας και της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Οι κοινοί αυτοί στόχοι επιτυγχάνονται με διαφορετικούς τρόπους. Η Πολιτική Συνοχής αλλά και ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) είναι δύο παραδείγματα. Η ΠΣ δίνει έμφαση στην εδαφική διάσταση, την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και τη συμμόρφωση. Ο ΜΑΑ δίνει έμφαση στην εθνική διαχείριση και

στη χρηματοδότηση βάσει απόδοσης. Η ΠΣ έχει επιτύχει σε μεγάλο βαθμό τους δικούς της στόχους θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι θα έχει θετικά αποτελέσματα και ο ΜΑΑ, αλλά και ότι οι άλλες πολιτικές θα επιτύχουν τους δικούς τους. Η Ομάδα Ειδικών επισημαίνει εδώ ένα αρνητικό στοιχείο του ΜΑΑ. Η αποτελεσματικότητά του ΜΑΑ υστερεί μιας προσέγγισης με περιφερειακή διάσταση κάτι που ενισχύει την προαναφερθείσα διαπίστωση, δηλαδή ότι πρέπει να υπάρχει καλύτερος συντονισμός σε όλα τα επίπεδα χάραξης πολιτικής, ιδιαίτερα στον οριζόντιο συντονισμό τους. Καλύτερος συντονισμός σημαίνει συνδυασμός επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων για την επίτευξη καλύτερων κοινών αποτελεσμάτων.

Η Ομάδα εντοπίζει μία πιθανή αιτία στο πρόβλημα του συντονισμού των πολιτικών. Στην ΕΕ η ανάπτυξη της οικονομίας, της καινοτομίας και της παραγωγικότητας δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των πολιτών. Αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή οι διάφορες πολιτικές δεν λαμβάνουν υπόψη την περιφερειακή διάσταση ενώ άλλες την λαμβάνουν όπως φάνηκε με τη ΠΣ και τον ΜΑΑ. Αυτές που δεν την λαμβάνουν υπόψη, ωφελούν κυρίως ακμάζουσες και πιο ανεπτυγμένες περιοχές. Οι επιπτώσεις όμως του να μην λαμβάνουν υπόψη τον αντίκτυπο της περιφερειακής πολιτικής ενέχει τον κίνδυνο της αύξησης της αδιαφορίας των τοπικών φορέων και πολιτών για τις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και τις δημοκρατικές δομές. Αυτό πάλι αυξάνει τους κινδύνους της δυσaráεσκείας των πολιτών, αφού νιώθουν ότι αγνοούνται και μένουν πίσω, υπονομεύοντας την ευημερία των ανθρώπων σε αυτές τις περιοχές καθώς και τη συνολική ευημερία και την κοινωνική συνοχή στην ΕΕ οδηγώντας στον Ευρωσκεπτικισμό.

Από όλα τα ανωτέρω κρίνεται απαραίτητη η παρέμβαση πολιτικής για διαρθρωτικές παρεμβάσεις, ιδιαίτερα σε περιοχές που αντιμετωπίζουν αναπτυξιακά προβλήματα χωρίς όμως να δημιουργήσουν όμως προβλήματα στις αναπτυγμένες περιοχές. Έτσι, στοχευμένες πολιτικές σε περιφέρειες είναι προτιμότερες από τις τομεακές. Οι λύσεις πρέπει να περιλαμβάνουν την ανάγκη για συστημικές παρεμβάσεις, περισσότερη συνεργασία, μακροπρόθεσμη προοπτική (βιώσιμες πολιτικές για μεγάλο χρονικό διάστημα), συμμετοχή των πολιτών καθώς και των τοπικών και περιφερειακών θεσμών, την τοπική και περιφερειακή δέσμευση, την αναγνώριση της συμπληρωματικότητας.

Για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις πρέπει να δημιουργηθούν οι συνθήκες για πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και καλύτερους θεσμούς. Αυτό είναι ένα θεμελιώδες ζήτημα, όχι μόνο για την πολιτική συνοχής η οποία, σύμφωνα με τους ειδικούς, αντιμετωπίζει αδυναμία αρκετές φορές στην επίτευξη των στόχων της.

Διαφορετικά συστήματα διακυβέρνησης και χρηματοδότησης των διάφορων πολιτικών μπορεί να οδηγήσουν σε διαφορετικά αποτελέσματα. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ο ΜΑΑ χρησιμοποιεί ένα μοντέλο χρηματοδότησης που βασίζεται στην απόδοση και σε ένα πιο κεντρικό σύστημα διακυβέρνησης, με στόχο την αποφυγή του κόστους και των καθυστερήσεων που σχετίζονται με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων. Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων όμως είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη αποτελεσματικών δημόσιων πολιτικών—μια συνιστώσα που λείπει τόσο από το ΜΑΑ όσο και από άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές, θέτοντας δυνητικά σε κίνδυνο το ευρωπαϊκό εγχείρημα και την επίτευξη των στόχων του. Παγκόσμιες αξιολογήσεις, όπως εκείνων της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΟΟΣΑ, δείχνουν ότι οι χρηματοδοτικές ρυθμίσεις με βάση τις επιδόσεις είναι συχνά απογοητευτικές, σε μεγάλο βαθμό λόγω ζητημάτων διακυβέρνησης, όπως η ανεπαρκής συμμετοχή των ενδιαφερομένων.

Καταλήγοντας, η Ομάδα Ειδικών υπογράμμισε την ανάγκη για ευελιξία, καλύτερη διακυβέρνηση, απλούστευση, κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης, ανάπτυξη ικανοτήτων και συμβουλευτικές υπηρεσίες, καθώς και τοπική και περιφερειακή συμμετοχή και ανάληψη ευθύνης όσον αφορά το σχεδιασμό και την εφαρμογή της Πολιτικής Συνοχής κάτι που θα πρέπει να γίνει και για όλες τις πολιτικές της ΕΕ.

Όλα τα ανωτέρω που συμπεράνε η ανωτέρω ΟΕ επιβεβαιώνονται κατά πολύ με έκθεση του ΟΟΣΑ⁷⁵ για την Πολιτική Συνοχής στην Ελλάδα και γενικότερα στην ΕΕ. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 τα Κ – Μ έχουν λάβει χρηματοδοτήσεις με στόχο την σύγκλιση των περιφερειών της ΕΕ. Τα ΕΔΕΤ χρηματοδοτούν πολλούς οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς, όπως των δημόσιων υποδομών, του ανθρώπινου κεφαλαίου, της κοινωνικής πολιτικής και της δημόσιας διοίκησης. Σίγουρα η Ελλάδα

---

⁷⁵ OECD (2020). Regional Policy for Greece Post-2020, OECD Territorial Reviews, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/cedf09a5-en>.

είναι από τους πλέον ωφελούμενος από αυτά τα κεφάλαια. Τα ΕΔΕΤ βοήθησαν στην ανάκαμψη της χώρας από την οικονομική κρίση του 2009. Μάλιστα τα αποτελέσματα από δύο διαφορετικά μοντέλα δείχνουν ότι μεταξύ 2009 και 2017 για κάθε ευρώ κεφαλαίων από τα ΕΔΕΤ παρήγαγε επιπλέον 64 σεντ του ΑΕΠ, υποδηλώνοντας πολλαπλασιαστή 0,64. Έτσι φαίνεται ότι οι χρηματοδοτήσεις αυτές ήταν καθοριστικής σημασίας για τη στήριξη του επενδύσεων και αύξηση του ΑΕΠ. Άλλη μελέτη εκτιμά ότι τα κονδύλια της ΕΕ κατά την προγραμματική περίοδο 2007-13 αύξησαν το ΑΕΠ της Ελλάδας κατά 2,2% ετησίως έως το 2015 ενώ έως το 2023 προβλέφθηκε ετήσια αύξηση στο 2,8% (Monfort et al., 2017[1]).

Σύμφωνα με την έκθεση, θα πρέπει να γίνουν διαρθρωτικές αλλαγές ώστε να επέλθει ισορροπημένη περιφερειακή ανάπτυξη και πλήρης αξιοποίηση των ΕΔΕΤ. Τέσσερις παράγοντες που μπορεί να βοηθήσουν σε αυτό είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο, η τεχνολογία, το κοινωνικό κεφάλαιο καθώς και το περιβαλλοντικό κεφάλαιο. Προκειμένου να υπάρξει μία ώθηση στην περιφερειακή ανάπτυξη προτείνονται ενίσχυση των επενδύσεων στην τεχνολογία και την καινοτομία. Επίσης γίνεται επισήμανση στην ύπαρξη κενών στην παραγωγική δραστηριότητα αναφορικά με τον ανθρώπινο κεφάλαιο και την ανάγκη ανακατανομής του. Για την Ελλάδα ειδικά, η ψηφιοποίηση, η υποστήριξη της επιχειρηματικότητας καθώς και η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων θα πρέπει να είναι να αναπτυξιακές προτεραιότητες. Αυτές θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών θεμάτων αλλά και στην μείωση των ανισοτήτων. Θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν μέσω ΕΔΕΤ και να προταθούν δράσεις με μακροπρόθεσμες προοπτικές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν περισσότερο την ανάκαμψη της Ελλάδας, τόσο από την οικονομική κρίση όσο και από την πανδημία COVID-19. Τέτοιες δράσεις θα μπορούσαν να έχουν στόχο την ενίσχυση της καινοτομίας και της ανάπτυξης σε τομείς όπως της ναυτιλίας, της γαλαζίας ανάπτυξης και του βιώσιμου τουρισμού. Δράσεις για τη στήριξη της ποιοτικής απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης, καθώς και για την ενίσχυση της συνδεδεσιμότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να είναι επίσης επιλέξιμες.

Η έκθεση του ΟΟΣΑ προτείνει μία στρατηγική ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς και με βάση την περιφέρεια. Έχοντας την Ελλάδα ως παράδειγμα και πως μπορεί να τονωθεί αποτελεσματικά η οικονομία, αναφέρει πως απαιτείται βαθιά κατανόηση του πως αλληλοεπιδρούν οι πολιτικές σε διαφορετικά επίπεδα και πώς μπορούν να

συνδυαστούν διαφορετικές πολιτικές για υπάρξει μέγιστο αποτέλεσμα. Έτσι μία μεγάλη πρόκληση για το μέλλον της ΕΕ θα είναι πως η τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και άλλοι τοπικοί φορείς θα συμμετέχουν ενεργά στην υλοποίηση των στόχων αυτών, παρέχοντας ποιοτικές δημόσιες επενδύσεις και υπηρεσίες που ταιριάζουν στις τοπικές ανάγκες και τον πληθυσμό ενώ παράλληλα πως ο ιδιωτικός τομέας θα κινητοποιήσει την τοπική ανάπτυξη. Μιλάμε λοιπόν πάλι για αποτελεσματική πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και θεσμική επάρκεια τα οποία είναι θεμελιώδους σημασίας για να σχεδιαστεί μία πετυχημένη πολιτική με βάση τις δυνατότητες και ανάγκες των περιφερειών και μακροχρόνια αποτελέσματα ακόμα και μετά από την ΠΠ 21-27. Αν σκεφτεί κανείς σαν παράδειγμα την Ελλάδα με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά όπως τους ορεινούς όγκους και τα νησιά και πως είναι κατανεμημένος ο πληθυσμός σε όλη την επικράτεια, μπορεί εύκολα να αντιληφθεί πως ο σχεδιασμός της πολιτικής δεν μπορεί να γίνεται μόνο κεντρικά ή τουλάχιστον χωρίς τη συμμετοχή, τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην λήψη αποφάσεων και στην υλοποίηση, των τοπικών παραγόντων.

Είναι αναμφίβολο ότι όλα τα Κράτη Μέλη, θα ωφεληθούν από στρατηγικές ανάπτυξης που έχουν ως επίκεντρο της περιφέρειες και ειδικά αν υπάρχουν κοινοί στόχοι τόσο των Περιφερειακών όσο και των Τομεακών πολιτικών. Εκμεταλλευόμενα τις δυνατότητες κάθε περιφέρειας θα πολλαπλασιαστούν τα οφέλη τα οποία και θα ευεργετούσαν πολλούς και διαφορετικούς πληθυσμούς και περιοχές. Για να επιτευχθεί όμως αυτό απαιτείται προσαρμογή των στόχων, της κλίμακας παρέμβασης, των εργαλείων και των παραγόντων που εμπλέκονται στην διαδικασία χάραξης πολιτικής καθώς και της αλληλεπίδρασης που έχουν αυτά μεταξύ τους σε όλη τη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Δηλαδή χρειάζεται μία βελτίωση του συνολικού συστήματος πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Στην Ελλάδα, από το 2010 και μετά, έχουν γίνει κάποια βήματα προς την κατεύθυνση αυτή, όπως το πρόγραμμα «Καλλικράτης», όμως απαιτούνται και άλλα. Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των Ευρωπαϊκών κονδυλίων απαιτεί μια συστημική προσέγγιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών σε επίπεδο περιφέρειας. Αυτό θα βοηθούσε και στην κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα με επενδύσεις ειδικά σε περιοχές που μειονεκτούν.

Το πόσο αποτελεσματική μπορεί να είναι μια πολυεπίπεδη διακυβέρνηση έχει αποδειχθεί με την διαχείριση της πανδημίας COVID- 19 αφού φάνηκε πως κάθετοι και

οριζόντιοι μηχανισμοί συντονισμού λειτούργησαν πολύ καλά σε μεγάλο βαθμό. Μία σωστή πολυεπίπεδη διακυβέρνηση εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται και εφαρμόζεται ώστε να έχει σημαντικά αποτελέσματα. Όταν σχεδιάζεται και εφαρμόζεται σωστά τα οφέλη μπορεί να είναι από την βελτίωση των δημόσιων παροχών και τη μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών έως τη μείωση της διαφθοράς και το θετικό πρόσημο στην ανάπτυξη. Τα οφέλη εξαρτώνται από το σύστημα στο σύνολό του, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς ικανότητας των τοπικών διοικήσεων, της λογοδοσίας των τοπικών αρχών που μετέχουν στην λήψη αποφάσεων και του πλαισίου που θα εφαρμοστεί.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ανάγκη για μια επανεξέταση του τρόπου τον οποίο χαράσσεται η στρατηγική ανάπτυξης της ΕΕ με προσήλωση στον στόχο και στο αποτέλεσμα και σίγουρα καλύτερο συντονισμό μεταξύ κεντρικής και τοπικής διακυβέρνησης με μεγαλύτερο ρόλο της δεύτερης στη χάραξη των πολιτικών που την αφορούν. Οι χρηματοδοτήσεις της ΕΕ μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο για την ενίσχυση του συνολικού πολυεπίπεδου συστήματος διακυβέρνησης και της βελτίωσης της θεσμικής αποτελεσματικότητας που φαίνεται να βοηθούν ακόμα περισσότερο στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ. Με αυτόν τον τρόπο και επενδύοντας στις αλλαγές αυτές, μπορούμε όχι μόνο να επιτύχουμε ουσιαστική ανάπτυξη αλλά και να βοηθήσουμε στην αποκατάσταση της ίδιας της ΕΕ. Θα πρέπει λοιπόν να γυρίσουμε στην αφετηρία με γνώμονα τον κοινό στόχο όλων των πολιτικών της ΕΕ που είναι η αύξηση της ευημερίας και την ποιότητας ζωής των πολιτών.

6 Βιβλιογραφία - Πηγές

Βιβλιογραφία

- Πετράκος Γ. και Ψυχάρης Γ. (2016), *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα

Δίκαιο ΕΕ

- (2016/C 202/01)- Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την ΕΕ και της ΣΛΕΕ
<https://eur-lex.europa.eu › legal-content › TXT › PDF>
- Βρυξέλλες, 3.3.2010 COM/2010/2020 τελικό ΕΕ «ΕΥΡΩΠΗ 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A52010DC2020>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013 , περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=celex%3A32013R1303>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1304/2013/17-12-2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για το ΕΚΤ και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Συμβουλίου
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1304>
- Βρυξέλλες, 23.5.2014 C(2014) 3542 final ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 23.5.2014 για την έγκριση ορισμένων στοιχείων του συμφώνου εταιρικής σχέσης με την Ελλάδα CCI 2014GR16M8PA001
https://2014-2020.espa.gr/elibrary/PA_Greece_adopted_23052014.pdf
- Κανονισμός (ΕΕ) 1301/2013 σχετικά με το ΕΤΠΑ και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1080/2006
<https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2145>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1300/2013/17-12-2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2006

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=celex%3A32013R1300>

- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013 , για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=celex%3A32013R1305>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 508/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014 , για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) αριθ. 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/508/oj/ell>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1299/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17/12/2013, περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1299>
- 1999/352/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ: Απόφαση της Επιτροπής, της 28ης Απριλίου 1999, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό SEC(1999) 802]
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A31999D0352>
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A31999R1073>

Εθνικό Δίκαιο

- ΦΕΚ 29/Α/28-02-1996 www.et.gr
- ΦΕΚ 1539/Β/17-10-2003 www.et.gr
- ΦΕΚ 265/Α/23-12-2014 www.et.gr
- ΦΕΚ 29/Α/28-02-1996 www.et.gr

Επιστημονικά Άρθρα

- Inforegio - The future of Cohesion Policy (europa.eu)
https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/31-01-2023-eu-cohesion-policy-beyond-2027-commission-establishes-high-level-reflection-group_en
- OECD (2020) «Regional Policy for Greece Post-2020» OECD Territorial Reviews, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/cedf09a5-en>.

Διαδικτυακές Πηγές

- <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>
- <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=382&langId=el>
- https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf/2014-2020_en
- https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/cohesion-fund/2014-2020_en
- https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_el
- https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/funding-management-mode/2014-2020-european-structural-and-investment-funds_el
- <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticOperationalProgrammes.aspx>
- <http://www.antagonistikotita.gr/epanek/secretariat1.asp>
- <https://ymeperaa.gr/>
- <https://ymeperaa.gr/epixeirisiako-programma/programma-anatheoriseis>
- <https://empedu.gov.gr/>
- <https://empedu.gov.gr/to-epicheirisiako-programma>
- <http://www.epdm.gr/el/Pages/default.aspx>
- <http://www.epdm.gr/el/Pages/epmdt.aspx>
- <http://www.tye.gr/el/Pages/default.aspx>
- <http://www.agrotikianaptixi.gr/el>
- <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticAgrotikiAnaptixi.aspx>
- <https://alieia.gr/e-p-aliias-ke-thalassas-2014-2020/to-programma>
- <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticRegionalOP.aspx>
- <https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticTerritorialCoopOP.aspx>

- <https://www.mou.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=242>
- <https://access.ops.gr>
- <https://www.eca.europa.eu/el/legal-framework>
- <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/12/competences-of-the-court-of-justice-of-the-european-union>
- <https://anti-fraud.ec.europa.eu>
- Εγχειρίδιο διαδικασιών 2014-2020 (Φεβρουάριος 2022)
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>
- Διαδικασία: ΔΠ_5 Έκδοση: 3η Εγχειρίδιο διαδικασιών 2014-2020
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>
- Διαδικασία: ΔΠ_7 Έκδοση: 1η (Φεβρουάριος 2022)
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>
- Εγχειρίδιο Ελέγχου ΕΔΕΛ (Μάιος 2021) www.edel.gr

Αρχείο Υπηρεσίας ΕΔΕΛ

- Ετήσια Έκθεση Ελέγχου Λογιστικής Χρήσης 01/07/2021 έως 30/06/2022